

Land	Danmark
Domstol	Retten i Aarhus
Parter	EA Værktøj Engros A/S mod Novicell ApS
Dato for afgørelse	8. december 2016
Afgørelsestype	Dom
Status	Retskraftig
Dato for publicering i domsdatabasen	10. juni 2020
Omtalt i It-kontraktret, 2. udgave	s. 201
Gengivet fra	Aarhus Rets dombog

Resumé

Sagen angik parternes gensidige krav i anledning af, at kunden ophævede en aftale, hvor leverandøren skulle udvikle en ny e-handelsløsning baseret på en databaseservice-løsning. Retten fandt, at ophævelsen var berettiget, da leverandøren ikke havde været i stand til at udføre det aftalte arbejde inden for de forudsatte økonomiske rammer, og at overskridelsen var af et sådant omfang, at aftalen måtte anses for væsentlig misligholdt. Retten lagde vægt på, at fordyrelsen af projektet i et væsentligt omfang måtte tilskrives leverandørens manglende projektplanlægning og projektstyring. Retten fandt desuden, at det allerede leverede var af begrænset værdi, hvorfor kunden var berettiget til at undlade at betale for allerede præsenteret arbejde og kræve erlagte betalinger tilbagebetalt. Kunden havde derudover også krav på erstatning for direkte tab, da leverandøren ved sin tilrettelæggelse og afvikling af udviklingsprojektet udviste uagtsomhed. Udgifter til interne medarbejder blev anset for indirekte tab. Leverandøren var ikke erstatningsansvarlig for kundens afholdte udgifter, der må antages at være anvendt i forhold til den nye leverandør.

Nøgleord: ophævelse, erstatning, nytteværdi, udviklingsaftale, væsentlig misligholdelse, leverandørens projektstyring, udviklingsprojekt, internt timeforbrug

Udskrift af dombogen

DOM

Afsagt den 8. december 2016 i sag nr. BS 7-817/2013:

EA Værktøj Engros A/S
Købmagergade 19-21
7000 Fredericia
mod
Novicell ApS
Oddervej 157
8270 Højbjerg

Sagens baggrund og parternes påstande

Denne sag, der er modtaget ved retten den 12. april 2013, angår parternes gensidige krav i anledning af, at sagsøgeren, EA Værktøj Engros A/S, har ophævet parternes aftale, hvorefter sagsøgte, Novicell ApS, skulle udvikle en ny e-handelsløsning til brug for EA Værktøj Engros A/S.

EA Værktøj Engros A/S har under sagen påstået Novicell ApS dømt til at betale 807.405 kr. med sædvanlig procesrente af 539.155 kr. fra sagens anlæg og af 268.250 kr. fra den 5. november 2013.

Over for sagsøgtes selvstændigt nedlagte påstand har EA Værktøj Engros A/S påstået frifindelse.

Novicell ApS har som sin påstand 1 nedlagt påstand om frifindelse.

Som påstand 2 har Novicell ApS påstået EA Værktøj Engros A/S dømt til at betale 266.875 kr. med sædvanlig procesrente af 116.406,25 kr. fra den 30. oktober 2012 og af 150.468,75 kr. fra den 30. november 2012.

Påstanden fra EA Værktøj Engros A/S omfatter dels et krav på 539.155 kr., der angår tilbagebetaling af de fakturabeløb, som er betalt af EA Værktøj Engros A/S til Novicell ApS frem til aftalens ophævelse, og dels et erstatningskrav på 268.250 kr., der angår EA Værktøj Engros A/S' tab som følge af tidsforbrug hos interne medarbejdere og eksterne konsulenter i forbindelse med projektet. Erstatningskravet er med henvisning til indholdet af parternes kontrakt maksimeret til et beløb svarende til 50 % af kontraktsummen på 536.500 kr.

Novicell ApS' påstand 2 angår ubetalte fakturakrav på samlet 213.500 kr. ekskl. moms eller 266.875 kr. inkl. moms, der er faktureret henholdsvis den

30. september 2012 og den 31. oktober 2012 vedrørende it-arbejde udført i september og oktober måned 2012.

Oplysningerne i sagen

Det er oplyst, at dialogen med Novicell ApS om udvikling af en ny webshop for EA Værktøj Engros A/S blev indledt i juni 2011.

Niels Jørgen Blom Sørensen, der af EA Værktøj Engros A/S var antaget som ekstern konsulent på opgaven, skrev i den anledning den 16. juni 2011 en e-mail Michael Almstrup, der var ansat i salgsafdelingen hos Novicell ApS, hvori det blandt andet hedder:

"...

I forlængelse af behagelig telefonsamtale af 8. ds. og 16. ds. fremsendes vedhæftet til fortrolig information det faktablad, der har dannet rammen omkring vores telefonsamtaler.

Jeg har især hæftet mig ved, at du peger på Umbraco med Ucommerce som grundlæggende shopmodul, hvorved vi ikke skal bruge ressourcerne på at opfinde den dybe tallerken igen, men i stedet kan fokusere på en målrettet tilpasning.

Jeg har ligeledes hæftet mig ved, at du finder det realistisk at komme i mål med med en budgetramme på maksimalt 350-400.000 alt inkluderet.

Såfremt fremsendte faktablad, der dybest set er en oplysnings af de informationer, der er kommet frem under vores samtaler ikke rækker væsentligt ved dit udspil, mener jeg, at vi bør mødes til en afklaring omkring, hvorvidt der kan skabes basis for et fremtidigt samarbejde.

..."

Det nævnte faktablad, der ligeledes var dateret den 16. juni 2011, indeholdt en række oplysninger om sagsøgerens ønsker til en fremtidig webshop og til processen samt en række systemoplysninger og øvrige oplysninger, herunder blandt andet:

"...

Ønskes:

- B2C og B2B webshop som f.eks carlras.dk, billigbyg.dk

...

- varekort med option for for tilknytning af datablade, leverandør-links, kampagner, samkøb og relaterede varer

...

- En agil proces helt fra starten med tætte udviklings, opdaterings og afklaringsmøder

...

Haves:

- Navision version 4.0
- ca. 27000 varelinier (identiske med carlras.dk) med mulige individuelle kundeaftaler på såvel gruppe som linieniveau
- Udvidet varespecifikationer, billeder m.m. skal importeres til shoppen via beslaco.dk (se varekatalog)

Noter:

- Varelinier/data skal i en vis udstrækning modnes, hvilket er tiltænkt at skulle ske i shoppen.
- Priser, aftaler, ordrehistorik hentes fra Navision
- Navision tjener i dag som kasseapparat (Link til samme vare i shoppen).

..."

Dagen forud for en planlagt fælles workshop skrev Niels Jørgen Blom Sørensen den 22. juni 2011 en e-mail til Michael Almstrup, hvori det blandt andet hed::

"...

Så lang tid formålet med workshoppen i morgen er at bringe os nærmere en sikkerhed for, at vi kan holde os inden for de budgetmæssige rammer skitseret ved mail af 16. juni, mener jeg, at vi er på rette spor.

Min største betænkelighed ligger pt. i dataudvekslingen med Navision. Performanceproblemer på shoppen eller i Navision, så kan alt andet være ligegyldigt. Dataudveksling og forventningsafstemning bør derfor indgå med prioritet i agendaen, og en afklaring med Norriq omkring evt. forbehold bør være på plads, inden vi mødes.

...

Regnskabschef Marianne Poulsens deltagelse i mødet i morgen sker med henblik på. at Novicell kan få afdækket evt. forretningstekniske spørgsmål.

..."

Der blev senere afholdt endnu en workshop, der var faciliteret af Novicell ApS, men blev betalt af EA Værktøj Engros A/S, og som specielt vedrørte spørgsmålet om integrationen med sagsøgerens Navision-system. I denne workshop deltog desuden repræsentanter for it-specialistvirksomheden Norriq A/S.

Det hedder i en e-mail af 24. juni 2011 fra Michael Almstrup til Niels Jørgen Blom Sørensen om Novicell ApS' bud på en agenda for workshoppen:

"...

Vores bud på en workshop med Norriq og EA Værktøj omkring Navi-

sion integration.

Vi deltager 3 mand. Adam Peter Nielsen, produktchef, en udvikler med erfaring inden Navision integration, plus undertegnede.

Vi faciliterer hele workshoppen og processen vil være som følger:

1. Intern spec. på opgaven (forberedelse) ved Adam og vores Navision integration ekspert – 4 timer
2. Afholdelse af wokshop – 6 timer
3. Endelig spec til Norriq og Novicell vedr. Navision integrationen, Adam – 4 timer

Pris vil være 14 timer af 1.000,00 kr.

..."

Michael Amstrup sendte senere i en e-mail af 24. juni 2011 et mere detaljeret udkast til agenda til Niels Jørgen Blom Sørensen:

"...

Her et udkast til agenda til vores workshop.

Vil du komme med inputs til nedenstående:

Agenda til workshop mellem EA Værktøj, Norriq og Novicell

- Kort præsentationsrunde - Alle
- Formål med workshoppen - Novicell
- Dialog omkring integrationsopgave mellem uCommerce og Navision - Alle
- Gennemgang af infrastruktur - Norriq
- Server setup mm - hvor "bor" data
- Gennemgang af nuværende EA Værktøjs Navision løsning - Norriq
- Varegrupper i Navision
- Produkter i Navision
- Kunder i Navision
- Lager i Navision - på sigt
- Gennemgang af muligheder for integration uCommerce – Novicell
- Diskussion om løsningsforslag, hvad er mulighederne og hvilke vælger vi? - Alle
- Mulighed for "proof of concept"
- Next step - Alle

Outputtet for workshoppen:

- Detaljeret spec på det tekniske setup i forbindelse med integrations-

opgaven – Novicell

- Estimat på opgaven fra Novicell og Norriq

..."

Den 1. juli 2011 sendte Michael Almstrup til Niels Jørgen Blom Sørensen et estimat med en specifikation på opgaven fordelt på områder og delopgaver og med angivelse af det estimerede tidsforbruget forbundet med de enkelte delopgaver.

I den pågældende e-mail er anført, at Novicell ApSendnu ikke havde lavet et estimat på integrationsopgaven. Det samlede tidsforbrug med de øvrige områder og delopgaver forbundet med webshopløsningen var i den medsendte estimat-oversigt opgjort til i alt 442,5 timer.

Efter workshoppen tilsendte regnskabchefen hos EA Værktøj Engros A/S, Marianne Storm Poulsen, den 8. juli 2011 Michael Almstrup et regneark, hvori var indlagt rabatter for en enkelt kunde. I den pågældende e-mail blev oplyst, at kunden havde overordnet rabat på varegrupper og aftalte priser på udvalgte varer.

Det hedder afslutningsvist i den pågældende e-mail:

"...

Hvis I skal bruge flere eksempler, laver jeg det gerne, men vil lige være sikker på, at dette kan bruges.

..."

Den 14. juli 2011 tilsendte Michael Almstrup herefter Niels Jørgen Blom Sørensen et dokument, der indeholdt en specifikation på integrationsopgaven mellem Navision og webshop-modulet, uCommerce, samt et nyt estimat, hvori der - efter indholdet af den pågældende e-mail - nu indgik et estimat også på integrationsopgaven.

Det er i e-mailen anført, at der på grund af ferietid i integrationsdokumentet manglede et "proof of concept" på prisberegner og en nøjagtig procesbeskrivelse for integrationen, men at medarbejderen Adam ville lave begge dele, når han var tilbage fra ferie.

I integrationsdokumentet hedder det under punktet "Udregning af rabatter":

"Den endelige udregning af rabatter/individuelle priser bevises gennem et *proof og concept*, der udføres i et Excel-ark, så udregningsformlen er let at gennemskue og programmere ind i en prisudregningsfunktion."

I afsnittet "Integrationsmetoder" er i dokumentet anført, at det anbefales, at der vælges mellem integration via webservices eller filoverførsel.

I en efterfølgende e-mail af 3. august 2011 fra Michael Almstrup til Niels

Jørgen Blom Sørensen blev blandt andet oplyst, at det manglende proof of concept på prisberegninger nu var lavet, og at det ville blive fremvist på næste møde, dog at det i e-mailen blev oplyst, at "den var en succes".

Under parternes fortsatte korrespondance frem mod kontraktens indgåelse modtog Niels Jørgen Blom Sørensen fra Michael Almstrup ved e-mail af 26. september 2011 en oversigt over modeller for integration mellem webshop og ERP-databasen, hvoraf fremgik, at en integrationsmodel baseret på databaseservice blev anbefalet i første omgang, mens en løsning baseret på web-services blev anbefalet til senere implementering. Med den pågældende e-mail fulgte endvidere efter e-mailens indhold en revideret udgave af integrationsdokumentet, benævnt "rev. 6.1."

På et ikke nærmere oplyst senere tidspunkt blev der herefter mellem parterne indgået kontrakt vedrørende Novicell ApS' udvikling af en e-handelsløsning for EA Værktøj Engros A/S. Af dokumenthistorikken på den udgave af kontrakten, der angiveligt blev underskrevet af parterne, fremgår, at den seneste revision af dokumentet blev foretaget den 23. september 2011.

Det hedder i kontrakten under punkt 1.1. om kontraktens formål:

"Kontrakten regulerer parternes rettigheder og forpligtelser i forbindelse med leveringen af E-handelsløsning (herefter benævnt "Løsningen") i forhold til løsningsbeskrivelse og rammebudget vedlagt i bilag 1 og 2. Parterne er enige om vigtigheden af bilag 1 og 2, og Kunden anerkender, at Kunden har det primære ansvar for, at specificere og præcisere sine krav og ønsker til Løsningen."

Under punkt 2 om Novicell ApS' ydelser er i beskrivelsen af leverancen anført, at:

"Novicell skal levere Løsningen som beskrevet i bilag 1 og 2."

Under kontraktens punkt 4.1 og 4.3 hedder det henholdsvis om kontraktsummen og betalingsbetingelserne:

"4.1. Kontraktsum

Kontraktsummen for Løsningen, jf. pkt. 2.1 udgør alt DKK 536.500,00 kr. ekskl. moms som faktureres efterhånden som timerne leveres, jf. pkt. 4.3.

...

4.3. Betalingsbetingelser

Kontraktsummen (jf. punkt 4.1) forfalder løbende med fakturering af udførte arbejder ved en månedsafslutning.

Alle betalinger faktureres med 14 dages betalingsfrist. Ved forsinket betaling tillægges morarente"

Kontraktens punkt 5.3. indeholder følgende bestemmelse om begrænsning af parternes erstatningsansvar:

"Ingen af parterne er erstatningsansvarlige for indirekte tab, herunder, men ikke begrænset til, driftstab og tabt fortjeneste i øvrigt.

Novicell kan under ingen omstændigheder blive erstatningsansvarlig for et beløb, der overstiger 50 % af kontraktsummen jf. pkt. 2.1."

Det under punkt 1.1. beskrevne rammebudget, bilag 1, er en senere version af det dokument, der tidligere blev fremsendt og benævnt som et estimat, mens løsningsbeskrivelsen, bilag 2, er det tidligere fremsendte integrationsdokument.

Estimatet forelå nu med kontrakten i en dokumentversion 5 af 22. september 2011. I noten øverst på dokumentet er vedrørende dokumentversion 4, ligeledes af 22. september 2011, anført:

"Tilføjet estimat på sql integration frem for ws"

Vedrørende dokumentversion 5 er i historikken anført:

"Ændret som aftalt på møde 22-09-2011, dog er de 10 timer Norriq også fjernet."

I dokumentet er anført et estimat på timebaserede ydelser på i alt 536,25 timer, hvori nu blandt den områder og opgaver, der er oplistet i bilaget, indgår også integrationsopgaven samt et punkt vedrørende import af data.

Ud for opgaven "Layout interaktionsdesign" er angivet et estimat på timeforbrug på i alt 45 timer.

Under opgaven "Estimat på Integration" er i noten anført "Tilpasses når Excel data fra Navision er gennemgået".

I løsningsbeskrivelsen, bilag 2, der bærer titlen: "Spec på integrationsopgaven mellem uCommerce og Navision rev. 6.1", fremgår det under punktet "Dokumenthistorik" blandt andet, at den seneste revision af dokumentet blev foretaget den 26. september 2011, og den seneste tidligere revision af 23. september 2011 angik ændringer til integrationsmetoder.

Under punkterne om "Individuelle rabatter" hedder det i dokumentet:

"Rabatter hentes fra Navision og lagres i webshoppen for at sikre performance ved udregning af priser. Beregning af rabatter sker således i webshoppen efter samme model som i Navision. Synkronisering finder

sted ved ændringer i debitor-rabatgrupper, vare-rabatgrupper eller rabatrelationer til kunderne. Rabatter ændres ikke i webshoppen."

I afsnittet "Integrationsmetoder" er i dokumentet beskrevet tre metoder, henholdsvis webservice, databaseservice og filoverførsel. Gennemgangen er fulgt op af punktet "Anbefaling", hvori det hedder:

"Vores klare anbefaling er, at der implementeres webservices på sigt, Indtil da anbefaler vi databaseservice, da webserviceimplementering bliver for bekostelig i det initiale projekt. Databaseservicen sikrer dataoverførsel og er derfor en langt sikrere løsning end fil-overførsel. Filoverførslen kan vælges som en sidste udvej. Databaseservice og filoverførslerne kan løbende skiftes ud med webservice - når det kan betale sig."

Under punktet "Servicemodeller og definitioner" hedder det i bilaget indledningsvist:

"Følgende er oplæg til datamodeller. Vi understreger, at dette er et oplæg. Modellerne og tilhørende felter/definitioner (wsdl) fastlægges endeligt, når der forefindes data fra Navision, og disse er sammenlignet med datamodellen i uCommerce."

Det fremgår af sagen, at der efter projektarbejdets indledning blev rejst spørgsmål om, hvorvidt webshoppen skulle benytte Umbraco i en kommende version 5 som platform, eller om den eksisterende version 4.7 skulle benyttes. Det er oplyst, at Martin Sørensen, der på det tidspunkt stod for projektet hos Novicell ApS, anbefalede Niels Jørgen Blom Sørensen, at man benyttede version 4.7, at projektarbejdet til trods herfor overgik til at benytte Umbraco version 5 for dog senere på ny at vende tilbage til version 4.7.

Der er i en revideret estimatoversigt version 6 af 4. april 2012, fremlagt som bilag 53, for så vidt angår merarbejdet forbundet hermed anført et tidsforbrug under punktet "Uden for estmat" på i alt 37,25 timer.

Det er oplyst, at der under arbejdet med projektet endvidere skete den ændring, at arbejdet med webshoppens layout overgik til en ekstern tredjemand, Kim Dolleris, som EA Værktøj Engros A/S entrerede med.

Det fremgår af sagen, at der under projektarbejdet løbende blev afholdt en række planlægningsmøder mellem Niels Jørgen Blom Sørensen og først Martin Sørensen, dernæst Thomas Eriksen og til slut Ricky Lund, der successivt stod for projektet hos Novicell ApS.

Der er under sagen fremlagt eksempler på e-mails fra Niels Jørgen Blom Sørensen til Martin Sørensen fra januar måned 2012, hvormed fulgte meget udførlige noter til brug for arbejdet, herunder til brug for arbejdstilrettelæggel-

sen.

Af en e-mail af 19. januar 2012 fra Martin Sørensen til Niels Jørgen Blom Sørensen vedrørende "Prioritering af eksisterende cases og plan for den nærmeste fremtid" fremgår blandt andet følgende vedrørende arbejdet med adgang til og test med data fra EA Værktøj Engros A/S:

"...

ERP:

Vi skal have IT Forum til at oprette en adgang vi kan benytte. Evt. en læse konto og en skrive konto hvis der er nogen der er nervøse.

I visse tilfælde har vi tidligere fået udleveret en kopi af ERP databasen som vi har kunne sætte op i et test miljø. Kan dette lade sig gøre vil det klart være at foretrække.

Alternativt kan det tænkes at de kan sætte en kopi af databasen op i deres miljø, det vil dog være rart udviklingsmæssigt, hvis vi kunne få adgang til den internt.

Skal der skrives nogen tavshedserklæringer eller lign. så gør vi naturligvis det. Vi kommer jo til at have "snablen" nede i alt data under alle omstændigheder.

Beslaco integration:

Vi skal have oprettet en adgang til hos Beslaco så vi kan få et overblik over muligheder/begrænsninger og se hvordan data er struktureret.

Efterfølgende kan vi umiddelbart lave de første spadestik til at få hentet (test) data.

Evt. via Anders Sønderby fra ID Solutions.

..."

Niels Jørgen Blom Sørensen skrev i en e-mail af 30. januar 2012 til Martin Sørensen, at han kunne få indblik i EA Værktøj Engros A/S' ERP data på en af følgende måder:

"...

- 1) EA's Navision afvikles i dag på en Native database.
- 2) EA's eksisterende shop afvikles i dag på en SQL database.

..."

Martin Sørensen svarede den 31. januar 2012, at han meget gerne ville have fat i Navision-databasen, der var den vigtigste.

Det fremgår af en e-mail fra en medarbejder hos IT- Forum til Martin Sørensen senere samme dag, at IT-Forum havde pakket en back-up med data fra Navision til hans brug.

I april 2012 blev Aksel Tilmar Mortensen, der refererede til EA Værktøj

Engros A/S, tilknyttet projektet i forhold til arbejdet med udveksling af Navigation-data.

Af en e-mail af 10. maj 2012 fremgår, at Martin Sørensen her fremsendte det første udkast til SQL-tabeller til brug for webshoppen til Aksel Tilmar Mortensen. Af en udskrift af det fremsendte fremgår, at der i webshoppen indgik mulighed for samkøb (bilag 44-1, side 9 og 10).

Der var ikke i den indgåede kontrakt angivet en tidsmæssig ramme for projektet.

Ved e-mail af 19. juni 2012 til Michael Almstrup med kopi til Martin Sørensen meddelte Niels Jørgen Blom Sørensen, at han havde stillet EA Værktøj Engros A/S i udsigt, at webshoppen gik "i luften" den 1. september 2012.

Michael Almstrup tilkendegav i en e-mail af 20. juni, at han og Martin Sørensen ikke var glade for formuleringen vedrørende at gå live den 1. september, og at der med henvisning til, at "Vores produktion skulle være færdig den 29/8", var brug for en buffer af hensyn til fejlretning, usikkerhed med hensyn til data og test.

Niels Jørgen Blom Sørensen anførte herefter blandt andet følgende i en e-mail af s.d. til Michael Almstrup, på ny med kopi til Martin Sørensen:

"...og her har jeg lovet EA, at vi går "live" den 1. sept.

Jeg er dog helt enig i, at der skal være en "buffer", men ikke officiel disponibel buffer til programmering på andre projekter/brandslukning undervejs, hvorfor jeg mener, at vi af strategiske hensyn sigter efter en officiel deadline 1. sept., og at "bufferen" ligger helt uofficielt som en sikkerhedsmargin til evt. ekstraordinær fejlretning.

Jeg antager vi tester og fejlretter løbende, hvorfor det må være et absolut minimum af fejl, (Umbraco v4.7.2 og en kendt Ucommerce) der kan dukke op.

Kan I tilslutte jer ovenstående?

..."

Michael Almstrup svarede i en e-mail af 22. juni 2012 blandt andet følgende:

"..."

Vi kan sagtens tilslutte os nedenstående, vi er dog stadig lidt ked af den så direkte udmelding til EA. Men vi forstår dine argumenter.

..."

I forbindelse med den månedlige fakturering af udført arbejde, der var aftalt i kontrakten, anmodede Niels Jørgen Blom Sørensen den 3. juli 2012 om at få fremsendt Novicell ApS's fakturagrundlag til godkendelse.

Ved fremsendelsen af de udbedte oplysninger den 4. juli 2012 anførte Michael Almstrup blandt andet, at der var "2 røde flag", idet der var brugt "en lille smule over estimatet på html delen" på grund af nogle af de rettelser, der havde været ved omlægningen fra Umbraco 5 til 4.7, og idet estimatet for projektledelsen var sat for lavt.

I den 7. september 2012 og efter at Thomas Eriksen havde overtaget projektet fra Martin Sørensen blev han af Aksel Tilmar Mortensen i en e-mail forespurgt ham til status på nogle test ordre, idet Aksel Timar Mortensen samtidig tilkendegav, at tiden var ved at løbe fra dem, hvis de skulle nå at få systemet lavet og testet. I en e-mail af s.d. til Thomas Eriksen fra Niels Jørgen Blom Sørensen udtrykte Niels Jørgen Blom Sørensen bekymring for, om de var "på sporet", idet han henviste til en aftale indgået den forudgående onsdag om aflevering senest fredag af de data, som Aksel Tilmar Mortensen rykkede for "da såvel Aksel som EA skal have den fornødne tid til at få tingene på plads".

Ved e-mail af 7. september 2012 sendte Michel Almstrup en estimatoversigt til Niels Jørgen Blom Nielsen, hvori det hedder:

"...

Hermed et lille økonomisk overblik.

Det samlet budget er på 648,5 og der er per 1 september brugt 558 timer inkl. 35 RMA timer og excl. 29,75 timer til import af produkter fra Excel.

Hvordan kan vi løse den sidste?

Derudover ligger det 24 timer til Køb under "Byggesag", denne ligger udenfor det oprindelige estimat.

Jeg kun påført 35 timer på RMA, selvom der er brugt ca. 42 og vi endnu ikke er færdig med den post. Fremrettet, må vi tager timer på RMA sammen.

Thomas har estimeret de resterende opgaver til ca. 170 timer, inkl. Køb under "Byggesag", prisberegner og projektledelse. Se vedhæftet.

..."

I september 2012 havde Ricky Lund overtaget projektansvaret fra Thomas Eriksen.

I en e-mail af 12. september 2012 til Niels Jørgen Blom Hansen anførte Ricky Lund blandt andet følgende:

"...

Som lovet har jeg opsamlet en status, på de ting, der kom frem på dagens møde. Endvidere har jeg set lidt på de referater der har været fra tidligere møder.

Min generelle vurdering er de fleste områder blevet drøftet - men tænker det kunne give god mening at fastholde nogle af disse drøftelser i eksempelvis flow og interaktionsdiagrammer samt eventuelle mappingstabeller, så vi får fastlåst rammerne til den første leverance.

..."

Ricky Lund fremsendte samtidigt et udkast til tidsplan, hvorefter webshoppen var klar til brugertest omkring den 1. november 2012.

Niels Jørgen Blom Sørensen tilkendegav herefter i en e-mail af 13. september 2012, at han fandt det tilsendte helt uacceptabelt og henviste blandt andet nærmere til, at EA Værktøj A/S med udgangspunkt i et statusmøde den 5. september, hvor det blev oplyst, at alt kørte efter planen, og hvorefter webshoppen var klar til drift den 1. oktober 2012, havde booket et arrangement til 80 mennesker til præsentation af shoppen.

Ricky Lund meddelte i en e-mail senere samme dag, at Novicell ApS gerne ville forsøge at lave noget basalt færdigt til den 1. oktober, så der var noget at præsentere for de 80 personer, og at der ikke ville være tale om hele løsningen, men en basis funktionalitet, der ville kunne vises.

Ricky Lund meddelte desuden, at det ikke var vurderingen, at der kunne sættes flere ressourcer på projektet, og at den fremsendte plan derfor blev fastholdt. Afslutningsvist anbefalede han, at han og Niels Jørgen Blom Sørensen sammen fandt et tidspunkt:

"...hvor vi kan gennemgå specifikationerne, så vi er enige om det der skal leveres og kan fastholde flows/krav."

Niels Jørgen Blom Sørensen tilkendegav senere samme dag i en e-mail over for Ricky Lund, at han fandt det helt uacceptabelt, hvis EA Værktøj Engros A/S mindre end tre uger før deadline på projektet skulle pålægges udgifter til forankring af projektet i flow- og integrationsdiagrammer, men at han gerne deltog, hvis udgiften til hans andel af forankring af kravsspecifikationer kunne afholdes for Novicell ApS' regning.

Han oplyste endvidere, at han i forlængelse af Ricky Lunds e-mail havde drøftet sagen med direktøren for Novicell ApS, Per Kirchner, der nu arbejdede på at tilkøbe projektet ekstra ressourcer.

Ricky Lund meddelte den 14. september 2012, at det fortsat var hans vurdering, at webshoppen ikke var klar den 1. oktober 2012, men at der måske

kunne hentes lidt i forhold til den tidligere fremsendte tidsplan, dog at det var vurderingen, at der maksimalt ville være tale om en uge.

I en senere e-mail samme dag oplyste Niels Jørgen Blom Sørensen, at han med Michal Almstrup havde aftalt, at AE Værktøj Engros A/S skulle godskrives for de timer, som han og Aksel Tilmar Mortensen brugte på forankring, arbejdslistor og prioriteringer via en 1-1 modregning af forbrugt tid i den kommende faktura.

Ricky Lund oplyste derefter i en e-mail af 15. september 2012, at han havde indkaldt til et møde den 18. september 2012, hvortil Niels Jørgen Blom Sørensen og Aksel Tilmar Mortensen og Thomas Eriksen gerne måtte medbringe en liste over kendte udeståender "så vi kan få et fællesbillede af hvor projektet er".

Efter Ricky Lunds tilbagemelding i en e-mail af 24. september 2012 med oplysning om, hvad der aktuelt blev arbejdet med i projektet, efterspurgte Niels Jørgen Blom Hansen i e-mails af 24. og 25. september en tilbagemelding i relation til, hvor langt Novicell ApS aktuelt var med projektet. I e-mailen af 25. september meddelte han endvidere, at EA Værktøj Engros A/S introduktion af webshoppen med 80 inviterede gæster var udsat til den 10. oktober.

Efter et møde mellem parterne den 26. september 2012 bekræftede Niels Jørgen Blom Sørensen ved e-mail af 27. september over for direktør Per Kirschner en aftale om færdiggørelse af projektet, hvorefter timer relateret til budgetoverskridelse og frem til, at en fuld funktionsdygtig webshop var overdraget til EA Værktøj Engros A/S, skulle faktureres med en timepris på 500 kr., hvorefter introduktionsmødet den 10. oktober ikke blev aflyst, men at der til mødet skulle foreligge en visuel fuldt funktionsdygtig webshop, der 100% grafisk afspejlede det endelige resultat, og hvorefter webshoppen i forbindelse med introduktionsmødet skulle annonceres i drift den 15. november 2012.

I en senere e-mail af 16. oktober 2012 til direktør Per Kirschner meddelte Niels Jørgen Blom Sørensen, at direktøren for EA Værktøj Engros A/S, Jørgen Andersen, mente at kun imødekomme Per Kirschners

"... ønske i relation til økonomi (en agil proces) på det resterende projekt ref. estimat v. 448 timer præsenteret ved status-/projekt-møde den 26. september, hvorefter tidsrammen 500 timer +/- 10 % ikke overskrides.
..."

Ved e-mail af 17. oktober sendte Niels Jørgen Blom Sørensen et oplæg til varekortets bundlinger eller samkøb til Ricky Lund.

Det hedder afslutningsvist i den pågældende e-mail:

"...

Jeg har ligeledes hhv. pr. telefon og e-mail (med dig i kopi) bedt Kim Dolleris, som har designet shoppen om at lave et grafisk udkast til varerkortet, der dækker bundlinger.

Lad os lige vende fremsendte inden, at det fremlægges ved sprintmøde.
..."

Ved en senere e-mail af 25. oktober til Niels Jørgen Blom Sørensen meddelte Ricky Lund, at der de sidste 14 dage var arbejdet videre med opgaver, der var vurderet som definerede, men at det undervejs var blevet klart for ham

"... at der desværre ikke er den nødvendige konsensus om hvad de forskellige opgaveområder skal indeholde og derved også hvordan de blev løst.
..."

Det hedder i et afsluttende før tre løsningsforslag A, B og C blev opridset.

"Konklusion

Jeg kan ud fra ovenstående konkludere, at både tids- og timerammen for færdiggørelse af projektet ikke kan holde med nuværende fremgangsmåde. Dette begrundes jeg med, at nogle af opgaverne er større end forventet sammen med, at der er elementer som var vurderet færdig, der ser ud til at blive genåbnet. Endvidere bliver der fortsat ved med at være større misforståelser i de opgaver som var defineret/specificeret hvilket kræver genbearbejdning. Desuden er der en række elementer som mangler at blive færdig defineret/specificeret, således at de kan estimeres."

Niels Jørgen Blom Sørensen anmodede herefter ved en e-mail af 26. oktober Ricky Lund om at stoppe al udvikling af projektet med øjeblikkelig virkning.

Det fremgår af sagen, at der den 1. november 2012 blev afholdt et møde mellem parterne, og at Ricky Lund og Niels Jørgen Blom Sørensen efterfølgende over tre dage foretog en gennemgang af de forskellige sider i det oprindelige design med henblik på blandt andet præcisering af ønsker samt at få lavet en overordnet gennemgang af, hvordan dataudveksling fremadrettet ønskedes håndteret.

Novicell ApS udarbejdede med baggrund heri tre løsningsforslag, der blev præsenteret af direktør Per Kirchner i en e-mail af 27. november 2012. Det hedder her blandt andet:

"...

Som aftalt har vi tre modeller A, B og C. Alle modeller kan vi stå inde

for, og alle modellerne vil give jer en løsning med en velfungerende webshop med individuelle priser hvor designet er helt i top.

A, B og C er beskrevet i vedlagte. Men fordi det er beskrevet så detaljeret (læs uoverskueligt) insisterer vi altså på at møde op og forklare hvor lidt/meget der er med i de forskellige løsninger. Men her er lige nogle få ord:

Løsningsforslag A

Målet er at få hjemmesiden og webshoppen i luften hurtigst muligt med kernefunktionalitet for en webshop. Således bliver det hurtigt, nemt og brugervenligt for kunderne at finde og købe varer online fra Beslaco kataloget.

Færdiggørelse er estimeret til 208 timer

Løsningsforslag B

Målet er det samme som i løsningsforslag A dog med flere detaljer og funktioner på eksempelvis varekort og kontooversigt.

Færdiggørelse er estimeret til 247 timer

Løsningsforslag C

Målet er at få hjemmesiden og webshoppen gjort færdig jf. de af Niels definerede krav (se vedhæftede dokument).

Færdiggørelse er estimeret til 815 timer + et timer til specificering og implementering af prisberegningen lokalt (som det efter vores softwarearkitekters mening vil være helt forkert at lave på den ønskede måde.)

..."

Med baggrund i et mellemkommende møde den 5. december 2012, hvorunder det blev aftalt, at Novicell ApS skulle estimere også prisberegningen i løsningsforslag C, fremkom Novicell ApS ved e-mail af 14. december 2012 med et samlet estimat på 651 timer for at færdiggøre projektet i overensstemmelse med løsningsforslag C.

Ved færdiggørelse i fastpris blev prisen på baggrund af følgende beregning opgjort til 488.250 kr.:

"beregning af fastpris: $651 \text{ timer} \cdot 1,5 \text{ faktor} \cdot 500 \text{ kr.} = 488.250 \text{ kr.}$ "

Ved et senere brev af 8. februar 2013 har EA Værktøj Engros A/S ophævet parternes aftale og rejst krav om tilbagebetaling.

EA Værktøj Engros A/S har til støtte for den del af påstanden, der angår erstatning for tidsforbruget hos interne medarbejdere og eksterne konsulenter, fremlagt en række fakturaer vedrørende beløb, betalt i anledning bistand, der er ydet af Niels Jørgen Blom Sørensen og Aksel Tilmar Mortensen som eks-

terne konsulenter i forbindelse med projektet. Det er oplyst, at der er tale om fakturerede beløb på i alt 573.982,30 kr., men at erstatningskravet med henvisning til kontraktens punkt 5.3 er begrænset til 50 % af kontraktsummen på 536.500 kr. eller til 268.250 kr.

Der er under sagen fremlagt en række produktfotos, der angives at stamme henholdsvis fra den webshop-løsning, der blev udarbejdet af Novicell ApS, og fra EA Værktøj Engros A/S' nye webside. Der er endvidere fremlagt fotos, der angiveligt viser screendumps henholdsvis fra det webside, der er udviklet af Novocell ApS som led i projektet, og fra EA Værktøj Engros A/S' nye webside.

Der har været afholdt syn og skøn ved skønsmanden, direktør Erik Buchwald Christensen, der har afgivet erklæring af 9. september 2015 og supplerende erklæring af 3. april 2016.

Erklæringerne og et påberåbt bilag vii til skønserklæringen er indsat som et bilag til denne dom og indgår som en del af dommen.

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af sagsøgerens partsrepræsentant, regnskabschef Marianne Storm Poulsen, sagsøgtes partrepræsentant, udviklingschef Lasse Legarth Cederstrøm, og af vidnerne Niels Jørgen Blom Sørensen, Michael Almstrup, Martin Sørensen, Martin Munkholt, Thomas Eriksen og Ricky Lund.

Der er endvidere foretaget afhjemling af syns- og skønserklæringerne ved skønsmanden, Erik Buchwald Christensen.

Marianne Storm Poulsen har blandt andet forklaret, at hun i 25 år har været ansat som regnskabschef hos EA Værktøj Engros A/S. Som regnskabschef er hun blandt andet ansvarlig for virksomhedens seks butikker, der er beliggende rundt om i landet. Hun blev tilknyttet projektet vedrørende en ny webshop, da de er 80 ansatte i virksomheden, men ikke mange i administrationen. De har derfor mange kasketter på. De havde fra 2006 haft en anden webshop, der ikke fungerede godt. Niels Jørgen Blom Sørensen havde tidligere gennem 8 år været deres edb-leverandør og kendte derfor til deres forretning, men ikke til Navision. Hun kontaktede ham i 2011 og spurgte, om han ville være behjælpelig med at finde en leverandør til en ny webshop. Virksomhedens daværende webshop var et standardprodukt, der lå oven på deres Navision-system. Når en kunde var inde på webshoppens, gik hastigheden ned i hele systemet. Kunder inden for det offentlige stillede desuden krav om at få adgang til webshoppens. Indtil da havde private kunder heller ikke haft adgang til webshoppens. Dem ønskede de også at få med ind. Hun lavede sammen med Niels Jørgen Blom Sørensen et faktablad til brug for opgaven.

Virksomheden LavprisVVS, som de besøgte, oplyste, at de selv havde lavet deres webshop, at de havde in house medarbejdere til rådighed, og at de kunne tilbyde at lave en webshop for EA Værktøj Engros A/S. Det blev dog ikke til noget. LavprisVVS meddelte efter at have fået kendskab til deres prismatrix, der indebar individuelle priser differentieret i forhold til kunder og i forhold til varegrupper, at de ikke kunne løfte opgaven. Der var også andre leverandører inde i billedet, herunder virksomheden Vertica, der ikke havde tid til opgaven.

Niels Jørgen Blom Sørensens e-mail af 16. juni 2011 til Novicell ApS viste deres budgetramme på 350.000-400.000 kr., som hun havde fået godkendt af ejerne af EA Værktøj Engros A/S.

De ønskede en løsning med udveksling af data, hvor hastigheden i systemet ikke gik ned. Integration og virksomhedens prismatrix var derfor de to store spørgsmål. Under det andet møde med Novicell ApS den 24. juni 2011 deltog hun sammen med Niels Jørgen Blom Sørensen og Thomas Klinge. På mødet fremlagde de deres prisstruktur. Det blev aftalt, at Norriq, der på det tidspunkt var Navision-leverandør for EA Værktøj Engros A/S, skulle deltage i en workshop den 7. juli 2011. I workshoppen deltog desuden Adam Nielsen fra Novicell ApS sammen med en Navision-kyndig, der kunne stille spørgsmål til Norriq vedrørende deres prismatrix. Adam tegnede og illustrerede under workshoppen, og det var hendes indtryk, at han havde forstået systemet. Det blev aftalt, at hun skulle eftersende et regneark til Novicell ApS til illustration af prisstrukturen. Hun spurgte, om de skulle bruge yderligere. Det er hun ikke blevet bedt om. Det proof of concept, der er omtalt i Michael Almstrups e-mail af 14. juli 2011, blev senere lavet. Hun havde først lige forud for den pågældende e-mail sendt regnearket til Novicell ApS.

De aftalte i kontrakten en samlet pris på 536.500 kr., som hun i mellemtiden havde fået godkendt som et absolut maksimum. Hun har ikke hæftet sig ved, at der i bilag 1 til kontrakten under punktet "Estimat på integration" i noten var anført "Tilpasses, når Excel data fra Navision er gennemgået". Hun har derimod hæftet sig ved beskrivelsen af integrationsopgaven i bilag 2 til kontrakten, hvor alle ydelser var udspecificerede.

EA Værktøj Engros A/S er medlem af en indkøbsforening, Beslaco, hvor virksomheden Carl Ras A/S på det tidspunkt også var medlem. Carl Ras A/S har et fuldstændigt identiske varesortiment og har samme målgruppe som EA Værktøj Engros A/S. Carl Ras A/S havde en fantastisk webshop, som de ønskede at komme så tæt på som muligt. De ønskede en løsning som Carl Ras A/S plus 10 %, hvor de 10 % var et kundecenter.

Hun blev informeret, da opgaven hos Novicell ApS overgik fra Martin Sørensen til Thomas Eriksen, der var godt inde i projektet. De havde oprindeligt presset på for at få webshoppen færdig til den 1. september 2012, da de havde regnskabsafslutning den 30. september 2012, hvor hun derfor havde

travlt. De havde tilrettelagt et stort præsentationsarrangement for webshoppen i oktober med mange indbudte gæster og middag i byen. Det var derfor meget magtpåliggende, at den senere aftalte deadline blev overholdt. Den 28. september blev hun kontaktet af Niels Jørgen Blom Sørensen, der oplyste, at Novicell ApS ikke kunne levere. Novicell ApS skønnede, at et yderligere tidsforbrug på 488 timer var nødvendigt. De valgte at gå ind med et absolut maksimum på 500 timer yderligere til halv pris. De var på det tidspunkt meget pressede og så sig nødsaget til at gøre det for at komme i mål. Der gik ikke lang tid, før halvdelen af timerne var brugt. Ricky Lund kom ind i projektet, og det så værre ud. Den 1. november 2012 blev de på et møde præsenteret for løsningsforslagene A, B og C. De var målløse. Løsningerne A og B svarede til dét, de gik væk fra. De spurgte til, hvordan de kom i land med løsningsforslag C. De fandt da ud af, at Novicell ApS ikke anede noget om deres prisstruktur. Ricky Lund fremkom i en senere e-mail af 14. december 2012 med oplysning om den pris, der kom til udover det fakturerede. De troede hos EA Værktøj Engros A/S ikke længere på, at Novicell ApS kunne komme i mål med opgaven. De havde på det tidspunkt betalt 539.000 kr. De havde aftalt en pris på 536.500 kr. og havde aldrig lagt skjul på, at det var deres budget. De havde derfor udskudt fordyrelser til senere. De havde sagt til Novicell ApS, at der kunne komme ønsker til undervejs, som der ikke var givet pris på. De havde i den forbindelse godkendt at betale for byggesager og for det ekstra arbejde med Umbraco 5. Det var endvidere aftalt, at Novicell ApS skulle "hejse flaget", hvis de kom med ønsker, der ikke var med i projektet.

De havde ikke kildekoden og har ikke genbrugt noget af Novicell ApS' arbejde. Deres billeder stammer fra Beslaco.

Faktabladet af 16. juni 2011 beskriver de ønsker, som hun og Niels Jørgen Blom Sørensen kom med til brug for det første møde. De aftalte derefter, at der skulle mere til. En agil proces betød for dem, at der var tale om en løbende proces med samarbejde og indbyrdes ping-pong. De har hele tiden sagt til Novicell ApS, at de skulle "rejse flaget", hvis der kom mere til end beløbet på de 536.500 kr. Niels Jørgen Blom Sørensen orienterede hende om forløbet med Umbraco og om, da det begyndte at gå skævt.

Novicell ApS havde haft Norriq til rådighed under workshoppen og kunne stille alle de spørgsmål, de ville. De havde desuden tilbudt Novicell ApS, at de kunne få hele deres datagrundlag. Novicell ApS havde ikke datagrundlaget, da kontrakten blev skrevet under.

Fakturaerne blev sendt til hende. Hun sendte dem derefter til Niels Jørgen Blom Sørensen til godkendelse. Det kan godt ske, at det reelt foregik på en måde, at fakturaerne blev sendt til Niels Jørgen Blom Hansen og derefter til hende. Hun gik ikke ind i fakturaerne. De har godkendt beløbet på 536.500 kr., beløbene vedrørende byggesager og Umbraco-forløbet samt de 500 timer til halv pris fra oktober 2012. Det er rigtigt, at projektet blev udskudt på

grund af overvejelserne omkring Umbraco 5. Derefter blev projektet igen udskudt for september måned.

Hun hæftede sig ikke ved udtrykket "Estimat" i bilag 1 til kontrakten. Det var på baggrund af de forudgående forhandlinger, og da de havde aftalen om, at Novicell ApS skulle "hejse flaget".

Platformen for deres nye webshop er den samme, og de har i den forbindelse brugt Niels Jørgen Blom Sørensen og Aksel Tilmar Mortensen. Det design, som de har betalt en ekstern leverandør for, blev givet til den nye leverandør. De har betalt 700.000 kr. til den nye leverandør, der først fik de sidste 70 % af beløbet ved afleveringen.

Lasse Legarth Cederstrøm har blandt andet forklaret, at han har været ansat hos Novicell ApS i 13 år, heraf som udviklingschef i 7-8 år. Virksomheden er vokset rigtig meget. I starten arbejdede han mest med udvikling, men nu beskæftiger han sig mest med administration og planlægning. De har ikke tidligere haft brug for advokat. Virksomhedens hovedopgave er at udvikle webshops. Opgaven i forhold til EA Værktøj Engros A/S er en af deres kerneopgaver. Bilaget til kontrakten viser opgaven, der kan laves på mange måder. Det sker ofte i samarbejde med kunden. I denne sag har kunden ved Niels Jørgen Blom Sørensen været rigtig meget inde over. Det at henvise til en anden webshop er ikke en tilstrækkelig specifikation. De har ikke kildekoden til webshoppen hos Carl Ras A/S.

Et proof of concept går ud på at prøve at lave en simpel version for at se, om den kan køre med simple data. For at få det fulde billede skal man have alle data. Han ved ikke, hvornår de fik dem. Efter hans opfattelse burde Niels Jørgen Blom Sørensen være klar over dette. De lægger hos Novicell ApS deres forventninger til prisen ind i et bilag som bilag 1 til kontrakten. De giver ikke særlig ofte tilbud i faste priser. I så fald skal opgaven være meget fast defineret. Han var chef for Martin Sørensen, Thomas Eriksen og Ricky Lund. Martin og Thomas sad med projektledelse og var også udviklere. Ricky Lund var ansat som projektleder.

Niels Jørgen Blom Sørensen var rigtig meget hos dem. Han fik fra sine medarbejdere det indtryk, at Niels Jørgen Blom Sørensen var meget detailorienteret. Mertidsforbruget var primært begrundet i, at Niels Jørgen Blom Sørensen hele tiden ville rette rigtig meget frem og tilbage. Der var ikke fejl i det, der blev rettet. De frarådede, at projektet blev lavet i Umbraco 5. Det ønskede Niels Jørgen Blom Sørensen alligevel. Noget af projektet blev derfor lavet i Umbraco 5. Da Umbraco selv gik tilbage til version 4,7, blev det opgivet at bruge Umbraco 5. Det tog mere tid. Der var disponeret over Martin Sørensen til anden side. Da tiden blev brugt på Umbraco 5, måtte Martin derfor overgå til det andet projekt.

Martin, Thomas og Ricky har siddet rigtig meget sammen med Niels Jørgen

Blom Sørensen, og de drøftelser har kunnet genbruges i et nyt projekt. Ud fra dét, der allerede var lagt ud på det oprettede staging site, kunne Ea Værktøj Engros A/S også opnå en vis lettelse i forbindelse med et nyt projekt. De har hos Novicell ApS kørt en automatisk billedredigering på fotomaterialet. Han mener, at alle produktbilleder er kørt igennem billedredigeringen. Det materiale har man fint kunnet genbruge hos den nye leverandør.

Han har ikke været med i processen omkring kontrakten. De indgår som sagt sjældent aftaler i fast pris, og det har de heller ikke gjort her. Han ved ikke, om det af kontraktens punkt 4 fremgår, at der ikke er tale om en fast pris. De har efter dette projekt være inde for at se på deres kontraktsformulering. De har ikke tidligere haft problemer i den anledning. Michael Almstrup arbejder i deres afdeling for salg. Et proof of concept går ud på, at de siger, at de kan lave det. Thomas Eriksen og Martin Sørensen er primært udviklere. Martin Sørensen har først stået for projektet, dernæst har Thomas Eriksen og til sidst Ricky Lund. Han husker ikke, hvornår Ricky Lund blev ansat hos dem. Han mener, at de godt vidste, hvornår Martin Sørensen var allokeret til anden side.

Niels Jørgen Blom Sørensen har blandt andet forklaret, at han oprindeligt er uddannet som maskinmester, og at han derefter har arbejdet inden for it-branchen. Han har siden 1998 hjulpet EA Værktøj Engros A/S med it og telefoni. Han har ikke erfaring med kodning, men har arbejdet med hardware og printere. Jørgen Andersen, der er direktør i EA Værktøj Engros A/S spurgte ham i 2011, om han ville repræsentere dem udadtil på et webshop-projekt. Jørgen Andersen så det som en fordel, at han havde internt kendskab til virksomheden. EA Værktøj Engros A/S havde ikke selv en it-organisation. Jørgen Andersen begrundede projektet med, at de af flere kunder havde fået at vide, at kunderne ville skifte leverandør, hvis ikke virksomheden fik en ordentlig webshop. De stod derfor over for en risiko for at miste kunder. Dertil kom, at den eksisterende webshop kørte på en gammel database. Virksomhedens Navision-database havde 100.000 varenumre og 10.000 kunder med individuelle priser. Når en kunde gik ind på webshoppen og søgte, kunne den gamle database ikke klare det. Virksomhedens kasseapparater og alt andet kørte på Navision-systemet, og når systemet kørte langsomt belaste det hele virksomhedens økonomisystem. Det skyldtes, at den eksisterende webshop anvendte webservice som integrationsmetode. Jørgen Andersen sagde, at han ville have det samme som Carl Ras A/S plus 10 %. Det betød, at webshoppen skulle kunne det samme, som webshoppen hos Carl Ras A/S med et tillæg på 10 %. Han fandt ud af, at Carl Ras A/S' webshop var lavet af virksomheden Adapt i København, som han derfor rettede telefonisk henvendelse til. De skulle imidlertid spørge Carl Ras A/S, som stadig var kunde, og vendte tilbage med et afslag. Han endte derefter i Aarhus hos virksomheden Vertica, der blev forelagt Jørgen Andersens ønsker. De vendte tilbage med en tidsramme, som Jørgen Andersen ikke fandt acceptabel. Virksomheden BilligVVS havde overskydende kapacitet. Han tog en indledende drøftelse med denne virksomhed. Her kom han ind på, at webservice-løsningen ikke

duede, og at de ønskede en databaseservice-løsning, hvor oplysningerne i databasen blev stillet til rådighed for webshoppen, og hvor alt det videre herefter skete i webshoppen. Da man fra BilligVVS havde været ude for at se på de 100.000 varenumre og de 10.000 kunder, blev det meddelt, at det var et for komplekst projekt for dem.

Han kontaktede derefter telefonisk Novicell ApS, hvor han fik fat i Michael Almstrup. Han havde en lang samtale med Michael Almstrup om, hvem EA Værktøj Engros A/S var, om den beløbmæssige ramme på 350.000-400.000 kr., der var tilrådighed, og om virksomhedens udfordring. Michael Almstrup vendte tilbage og sagde, at han havde vendt spørgsmålet i huset, og at de var kommet til det rigtige sted. Han husker ikke det omtrentlige tidspunkt for underskriften af den senere kontrakt. I perioden frem til underskriften var fokus indledningsvist på, at de skulle have en webshop for et beløb på 350.000-400.000 kr., og at det var et kardinalpunkt, at webshoppen skulle baseres på en databaseservice-løsning. De afholdt indledende møder, hvor Marianne Storm Poulsen fortalte om virksomhedens prissystem og om problemstillingen med webservice, og at prisberegningen skete i webshoppen. De oplyste endvidere overfor Novicell ApS, der foreslog en webservice-løsning, at det ville koste 800.000 - 1 mio kr., hvis de skulle opdatere Navision-systemet til brug for en webservice-løsning. Det havde de afdækket forinden. Der blev desuden afholdt en workshop, hvor de skulle tale om integration. Det var Novicell ApS, der under workshoppen mødte med egne eksperter, som havde indkaldt til workshoppen og som havde lavet workshopens agenda.

De indledende dokumenter fra Novicell ApS tydede i retning af, at Novicell ApS fortsat arbejdede med en webservice-løsning. Han understregede, at webservice ikke var en option, og at prisberegningen skulle ske i webshoppen. Der blev fra Novicell ApS' side svaret, at de godt kunne lave en databaseservice-løsning, og at webservice kunne være en løsning på sigt. Han var på det tidspunkt absolut tryk ved Novicell ApS og med det aftalegrundlag, der endte med at blive skrevet under. Kontraktsummen endte med at blive på 536.500 kr. Det skyldtes også, at Novicell ApS tilbød at lave mere med integration i alle led, end de først havde lagt op til. De områder og opgaver, der er angivet i bilag 1 til kontrakten, afspejler efter hans opfattelse en fuld funktionsdygtig webshop. Han kunne spejle alle elementerne direkte i Carl Ras A/S' webshop.

Der var lagt op til, at webshoppen skulle laves i Umbraco version 4.7. Inden arbejdet kom i gang, lancerede Umbraco en version 5. Hvis den nye version blev realiseret, ville webshoppen være forældet, før den blev sat i værk. Han drøftede spørgsmålet med Novicell ApS, der ikke var begyndt at programmere endnu. Der blev lavet en begrænset kodning. Derefter besluttede Umbraco at skrotte version 5. Det blev med Novicell ApS aftalt, at EA Værktøj Engros A/S skulle betale for den smule, der var lavet til version 5, og at Novicell ApS skulle fortsætte arbejdet i den hidtidige version. De timetal, der medgik hertil, er i bilag 1 til kontrakten, som revideret ved 6. dokumentrevi-

sion af 4. april 2012, angivet til henholdsvis 11 og 26,25 timer. Arbejdet lå ikke i øvrigt stille i den periode, hvor der blev arbejdet med Umbraco i version 5.

Martin Sørensen var en meget sympatisk fyr, men det undrede ham, at der blev afholdt møde efter møde, uden at der skete en forankring på skrift. De bilag, der var vedhæftet hans e-mail af 11. januar 2012 til Martin Sørensen til brug for et planlægningsmøde den følgende dag, var hans egne noter, som han var begyndt at tage og sende til Martin Sørensen. Noterne indeholdt en gennemgang af elementer fra Carl Ras A/S' webshop. Han og Martin Sørensen sad både sammen ved en computer og også hver for sig. Han følte, at han var nødt til skrive ned. Det var altid Martin Sørensen, der indkaldte til møderne, men det endte med at være ham, der skulle skrive ned. Han efterspurgte over for Novicell ApS' direktør, Per Kirchner, en struktureret proces, dokumentation og flow- og interaktionsdiagrammer til illustration. Per Kirchner svarede, at der var de ikke lige nu hos Novicell ApS. Da Ricky Lund kom ind i projektet, blev det lysende klart, at Ricky Lund ikke havde det nødvendige grundlag for arbejdet. Ricky Lund foreslog faktisk på det tidspunkt, at processen blev forankret på den måde, som han netop har beskrevet.

De stillede sig til rådighed for Martin Sørensen, da han i en e-mail af 31. januar 2012 anmodede om at få Navision-databasen. Aksel Tilmar Mortensen blev inddraget, da Martin Sørensen sagde, at de havde behov for ekstern bistand til at foretage ændringer i Navision. Martin Sørensen foreslog Aksel, der også kendte EA Værktøj Engros A/S godt. De foreslog derfor fra EA Værktøj Engros A/S' side, at de inddrog Aksel Timar Mortensen. På den måde havde de også kontrol med ham. Aksel Tilmar Mortensen skulle forestå de få nødvendige ændringer i Navision og skulle desuden facilitere Novicell ApS. Det var på det tidspunkt deres indtryk, at den andel, som Aksel skulle stå for, ikke var så stor.

Novicell ApS trak Martin Sørensen ud i forbindelse med et andet stort projekt. Det kom som en bombe for ham og fandt stort set fra dag til dag. Han blev orienteret ved et telefonopkald. Han tror, at han så Martin Sørensen to gange derefter. Thomas Eriksen blev derefter projektleder nummer to på projektet. Han var kun projektleder i kort tid. Det forløb ikke godt. Der blev afholdt et møde, hvor Per Kirchner også deltog. Han var selv meget kritisk, da han kunne se, at Thomas Eriksen havde hans noter som grundlag, og da han selv var nødt til at sikre, at mødeaftaler og deadlines blev overholdt, og at der blev lavet referater. Thomas Eriksen var angiveligt i gang med at kode. De blev imidlertid ikke præsenteret for noget. Der var ganske vist et midlertidigt websted, men de blev ikke præsenteret for noget til godkendelse, før Ricky Lund præsenterede dem for forsiden til et websted. Thomas Eriksen brugte i samarbejde med Aksel Tilmar Mortensen meget tid på at finde ud af prismatrix. Han sagde, at han kunne læse prismatrixen. Aksel Tilmar Mortensen sendte prismatrixen til Thomas Eriksen, der alligevel ikke kunne læse

den. Aksel Tilmar Mortensen afholdt derfor en dag sammen med Thomas Eriksen, hvor han instruerede Thomas Eriksen i fortolkningen af prismatrixen, selvom den var blevet gennemgået ved projektets start.

Da Ricky Lund kom på banen som ny projektleder, lavede han et udkast til mistillid. Det blev drøftet på et møde med Jørgen og Peter Andersen, der var desperate. Det endte med, at det ikke blev afsendt. Han præciserede over for Ricky Lund, at den tid, som han skulle bruge på at sætte sig ind i prisberegningen og i projektet, skulle med uden beregning. Det endte med, at Novicell ApS accepterede at skære nogle timer fra. Han er ikke i tvivl om, at projektet ville være kommet i mål, hvis de havde haft Ricky Lund fra projektets start. Alt blev nu håndteret professionelt. Ricky Lund opsatte sprintmøder og andre projektstyringsredskaber. Det undrede ham, at Ricky bad ham om alle hans noter. Han svarede, at han helst ikke ville give dem til ham, da han havde en forventning om, at processen var forankret hos Novicell ApS. Ricky Lund brugte helt andre metoder end de tidligere leder af projektet, herunder regneark, som alt blev præcenteret i.

Han tror, at citatet i det første spørgsmål i hans e-mail af 12. november 2012 kl. 11.24 til Ricky Lund stammer fra de løsninger A, B og C, som Ricky Lund opstillede. Han kunne se, at løsning A og B var baseret på den webservice, som de havde sagt, at de ikke ville have. Derfor sagde han nej til disse løsninger. I Ricky Lunds e-mail af 14. december 2012 blev det formidlet, at hvis EA Værktøj Engros A/S skulle have det projekt, som de havde sat på kontrakt, skulle de betale næsten 500.000 kr. mere end det beløb på ca. 700.000 kr., som de havde betalt.

Efter hans opfattelse var de ikke nået nogen steder, da kontrakten blev ophevet. Novicell ApS havde ikke testet integrationen og havde ikke kendskab til prismatrix. De har haft den samme dialog med den nye leverandør, og de har anvendt det layout, som de fik lavet ude i byen. De billeder, som Novicell ApS har arbejdet i, er ikke blevet genbrugt. Novicell ApS havde hentet omkring 20.000 billeder fra indkøbsforeningen. Han sagde, at der kunne sendes bedre billeder fra kataoget. Alligevel sad Thomas Eriksen og lavede et eller andet med billederne. Billedforbedring var ikke en del af projektet.

Han driver virksomheden Lighthouse som en enkeltmands virksomhed. Han har også arbejdet som konsulent for andre kunder end EA Værktøj Engros A/S. Han har taget en introduktionscertificering inden for Umbraco. Det er blandt andet ham, der har identificeret problemet ved den oprindelige webhopløsning, men der har også været en Navision-partner inde for at foretage undersøgelser. Konklusionen blev, at en opgradering af Navision-systemet ville koste 800.000 kr. Han har ikke fungeret som projektleder på lignende projekter for andre kunder.

Faktabladet af 16. juni 2011 indeholdt deres ønsker til projektet. De ønskede en agil proces forstået på den måde, at de ønskede et langvarigt samarbejde

om projektet. "Carl Ras" svarer inden for deres branche til en specifikation. Efter hans opfattelse kan man langt hen ad vejen måle resultatet på hjemmesiden. Carl Ras A/S' hjemmeside var det færdige produkt, som de ønskede. Han hæftede sig ikke ved, at der i bilag 1 til kontrakten ud for punktet "Estimat på integration" i en note stod: "Tilpasses når Excel data fra Navision er gennemgået". Han tænkte, at der kom små ting til hen ad vejen. De havde et beløb, som de var blevet enige om. Han har ikke tænkt særligt over sætningen, da de jo havde en kontrakt, og han hæftede sig ikke særligt ved den, da kontrakten var i fast pris.

Novicell ApS havde i starten af projektet fået stillet data til rådighed på møder og webshops og i alle mulige regneark. De er også blevet tilbudt data fra Navision. De fik det svar, at man ville vende tilbage. Novicell ApS har i hvert fald modtaget det regneark, der er nævnt i Marianne Storm Poulsens e-mail af 8. juli 2011. Han var repræsentant for EA Værktøj Engros A/S i samarbejdet med Novicell ApS. Han kom til de møder, som han var blevet indkaldt til. Martin Sørensen indkaldte meget ofte til møder. Han syntes, at timerne røg af sted og hæftede sig ved, at andre leverandører havde tilbudt at lave arbejdet på kort tid. Han gennemgik ikke det arbejde, som blev lavet fra Novicell ApS' side, da han ikke blev præsenteret for noget. De var på møderne nede i detaljerne i forhold til de ting, som ikke kunne kopieres. Han modtog ikke Martin Sørensens noter. Hans egne noter blev derfor et fælles arbejdsdokument. Det er korrekt, at de gik imod Martin Sørensens anbefaling i spørgsmålet om Umbraco version 5. De blev på et senere møde med Per Kirchner enige om at starte på version 5. Det er vanskeligt at sige, hvor meget der nåede at komme over på version 5 og som derefter måtte retur. Version 5 var allerede til rådighed for Novicell ApS i december 2011. Det var først 4-5 måneder senere, at Martin Sørensen sagde, at de nu startede med at kode. Det vanskeligt at sige, hvor lang tid der gik med version 5, men man lavede en mini-webpage og fandt da ud af, at version 5 skulle opgives. Martin Sørensen sagde omkring maj 2012, at de begyndte at kode i version 4.7.

Novicell ApS havde Navision til rådighed. Sætningen "Navision tilstræbes som GUI for interaktion i relation til forretningsprocesser (relaterede data forefindes derfor i begge systemer)" beskriver grundlaget for integrationen. Med udtrykket "tilstræbes" opridses alene, hvad der var sket under mødet dagen forinden. Den specifikation vedrørende bundles, der medfulgte hans e-mail af 17. oktober 2012 til Ricky Lund, blev først fremsendt på det tidspunkt, da Martin Eriksen tidligere i processen havde sagt, at det måtte de tage senere. Det skulle have foregået på den måde, at han skulle have et oplæg. Hans e-mail var ment som en hjælp til Ricky Lund, da de nu skulle have løst det problem.

Han læser skønsmandens besvarelse af spørgsmål B6 således, at løsningsforslag C indfrier det aftalte og dermed dét, som han og Martin Sørensen har talt om.

Specifikationen vedrørende løsningerne A, B og C er lavet af Ricky Lund. Han kan ikke se, hvor noget yderligere i projektet skulle være kommet fra, bortset fra byggesagerne. Ricky Lund startede helt forfra og brød billederne op i delelementer.

Den dialog, som han i tidsrummet fra december 2011 til maj 2012 havde med Martin Sørensen om brugerfladen, kunne genbruges. De havde et kæmpe arbejde omkring spørgsmålet om dataudveksling mellem Navision og webshoppen, før kontrakten blev indgået. Syv sider i bilaget til kontrakten drejer sig kun om integrationen mellem Navision og webshop.

Han blev præsenteret for Ricky Lunds løsningsforslag ved Rickys e-mail af 12. november 2012. De havde over tre dage gennemgået, hvordan webshoppen skulle se ud. Det resulterede i, at Ricky Lund kom med løsningsforslagene A, B og C. Løsningsforslag C er udtryk for det, som Ricky Lund nåede frem til efter dialogen med ham.

Michael Almstrup har blandt andet forklaret, at han har været ansat i Novicell ApS i snart 8 år og er tilknyttet salgsafdelingen som Sales Account Manager. Han servicerer i den forbindelse kunder og skaffer nye kunder. Kontakten til EA Værktøj Engros A/S opstod i sommeren 2011. Han talte med Niels Jørgen Blom Sørensen. Efter at de havde talt sammen i telefon, aftalte de et møde til videre drøftelser. Han modtog et faktablad, og den specifikation over, hvad de ønskede, dannede grundlag for mødet. Han havde ikke på det tidspunkt kontakt til andre hos EA Værktøj Engros A/S. Efterfølgende deltog han i et møde, hvor også Marianne Storm Poulsen og Thomas Klinge deltog. Han er sælger og ikke tekniker. De drøftede under møderne ønskerne fra EA Værktøj Engros A/S, men ikke det tekniske. De modtog fra EA Værktøj Engros A/S en excel-fil, hvor de fik præsenteret en kundes rabatter uden koder for at se, om der manglede noget af det, de skulle bruge i EA Værktøj Engros A/S' Navision-system. Det var på et overordnet plan. De havde ikke som sådan data fra Navision.

Han har ikke været med til at lave bilag 2 til kontrakten. Bilaget er et overordnet rammeværktøj, som der skal specificeres ud fra. Som han husker det, anbefalede de en webservice-løsning. Den anbefaling fremkom før kontraktens underskrift. Han husker ikke, hvilken løsning de anbefalede på tidspunktet for kontraktens underskrift. Integrationsopgaven skulle tilpasses efter kontrakten. Han opfattede prisen i kontrakten som prisen på det estimat, der var givet. Det gjorde han, fordi der ved integrationsløsninger kan komme mange ting til hen ad vejen. Han laver aldrig fastpris aftaler på den slags kontrakter. I den indledende drøftelse med Niels Jørgen Blom Sørensen indgik en budgetramme, men det var vigtigt, at der var tale om en agil proces, hvor man arbejdede sig frem, og hvor de skulle specificere undervejs. Bilagene til kontrakten angav linjen, men der skulle mere til; eksempelvis hvad en indkøbskurv skulle kunne. Han havde kun et kommercielt ansvar i processen og forestod den løbende afregning. Efter aftale med Niels Jørgen Blom Sørensen

blev specifikationer sendt til ham, og det blev drøftet, hvad der skulle sendes til kunden. Ved en fastprisaftale er den drøftelse ikke nødvendig. Her kan de bruge alle de timer, som de har brug for.

Hans kollega, i første omgang Martin Sørensen, stod for den løbende dialog. Der er også en designer på et projekt. Martin Sørensen og designeren fortalte, at der blev brugt meget tid på drøftelser med Niels Jørgen Blom Sørensen. Designeren blev fravalgt af Niels Jørgen Blom Sørensen, og der blev valgt en anden ved navn Kim Dolleris. Der gik mange arbejdsdage, hvor Martin Sørensen og Niels Jørgen Blom Sørensen sad sammen og specificerede projektet, og hvordan opgaven skulle løses. Når han i sin e-mail af 4. juli 2012 til Niels Jørgen Blom Sørensen anførte, at estimatet vedrørende projektledelsen var for lavt, skyldtes det, at arbejdsmøderne med Niels Jørgen Blom Sørensen tog så lang tid. Den omstændighed, at Niels Jørgen Blom Sørensen var så meget til stede, var en af årsagerne til, at budgetrammen ikke holdt. Når han har fremsendt specifikationer, har han drøftet med Niels Jørgen Blom Sørensen, hvordan der skulle forholdes med de timer, der medgik ved overlevering af projektet. Det er der taget højde for ved afregningen.

Han husker i forhold til sin e-mail af 22. juni 2011 til Niels Jørgen Blom Sørensen ikke, om der blev udarbejdet en projektplan. Herved forstår han, at et projektet opdeles i faser alt efter, hvordan man vil drive projektet fremad, men uden tidsangivelser. En projektplan med tidsangivelser forudsætter, at der foreligger specifikationer. Der står ikke i kontrakten, at de ikke vidste nok til at lave en projektplan. Det fremgår af bilag 1 til kontrakten, at prisen var et estimat. Han kan ikke sige, om det af selve kontraktens tekst fremgår at der var tale om et estimat. I dag ville de, i en kontrakt af tilsvarende karakter, angive et forbehold i forhold til prisen. Han ved ikke, hvornår deres kontrakter er ændret. Det er sket efter inddragelse af advokat.

Adam Peter Nielsen, der er nævnt i hans e-mail af 24. juni 2011 til Niels Jørgen Blom Sørensen, er i dag deres tekniske chef. På det tidspunkt stod Adam Peter Nielsen for at specificere tingene. Martin Sørensen var den Navision integrationsekspert, der er nævnt i den pågældende mail. Der skal både noget kode og noget teknik til for at få tingene til at tale sammen. Det er rigtigt, at det er vanskeligt at læse et forbehold ind i hans e-mail af 3. august 2011 til Niels Jørgen Blom Sørensen med hensyn til løsning af opgaven. Hans e-mail er en meddelelse om, at dataene var til rådighed, så opgaven kunne løses. Specifikationen på integrationsopgaven i bilag 2 til kontrakten er lavet af Adam Peter Nielsen. I sætningen "Rabatter hentes fra Navision og lagres i webshop'en for at sikre performance ved udregning af priser" under punktet om individuelle rabatter lægger han, at de skulle sikre sig, at webshop'en ikke lagde Navision ned. Han ved, at det var tilfældet med den tidligere webshop. Det er ikke ham, der har foretaget ændringerne i bilag 1 til kontrakten. Han har blot sendt bilaget. Hvis de områder/opgaver, der er oplistet i bilaget, foreligger, vil man i princippet have en fungerende webshop. Den senere udgave af bilaget i dokumentversion 6 af 4. april 2012, fremlagt som bilag 53, in-

deholder under punktet "Uden for estimat" tre ekstraopgaver, som er købt ind i projektet, og som ikke var en del af det oprindelige projekt. Adam Peter Nielsen var ikke længere med i projektet, da det startede op. Sådan har de altid kørt deres projekter. Det gør de fortsat. I den udgave af bilaget, der er fremlagt som bilag 9, er timetallet forbundet med "Layout og interaktionsdesign" angivet til tre gange 0 timer, fordi Niels Jørgen Blom Sørensen kasserede deres designer på opgaven. Det gik de med til. Timerne blev derefter betalt af EA Værktøj Engros A/S til den eksterne designer. Han har ikke noget bud på, hvorfor timerne på ny er medtaget i den udgave af bilaget, der er fremlagt som bilag 53. Han tror, at det skyldes, at Niels Jørgen Blom Sørensen har ønsket at fremlægge et samlet projektoverslag overfor EA Værktøj Engros A/S. Det er rigtigt, at nogle af de timer, der er angivet nederst i bilaget, er afregnet til andre. Når estimatet ikke blev overholdt, var det på grund af, at integrationen ikke gik, som de havde håbet. Det var derfor, at forbeholdet om tilpasninger i bilag 1 til kontrakten blev indføjet.

Martin Sørensen har blandt andet forklaret, at han p.t. sidder som udviklingschef for storkunder i Novicell ApS. Han har været ansat i virksomheden i 17-18 år og kender derfor virksomheden. Han er udvikler af uddannelse og er dermed tekniker. Han kom med i projektet med EA Værktøj Engros A/S i forbindelse med, at Adam Peter Nielsen lavede nogle indledende undersøgelser. Han har deltaget i møder samme med Adam Peter Nielsen, men han husker ikke, om han har deltaget i salgsmøder. Han deltog i workshop'en i juni måned 2011 sammen med blandt andet Norriq. De drøftede blandt andet valget af integrationsløsning. Norriq var med, da de kunne byde ind med en løsning på noget standardsoftware. Fra deres side var det spændende, om de kunne bruge Norriq. De vurderede på det tidspunkt, at de kunne løfte opgaven uden at gøre brug af Norriq. Adam Peter Nielsen deltog i arbejdet med det proof of concept, der blev udarbejdet. I et proof of concept ligger, om de ud fra de data, som de har til rådighed, kan nå frem til det færdige resultat. De havde et enkelt regneark på en enkelt kunde. De vidste ikke, hvordan data var kommet ind i regnearket. Det kunne i virkeligheden være sket ved, at data var skrevet ind i et excel regneark. Han husker godt drøftelserne om valget af integrationsløsning, men ikke om det skete før eller efter kontraktens indgåelse. Deres forslag var en webdatabase løsning, hvor webshop'en trak data direkte fra Navision systemet.

Han opfattede ikke listen i bilag 1 til kontrakten som en liste, som de umiddelbart kunne gå ud fra. Der krævedes en specifikation af eksempelvis rabatter. Bilag 2 til kontrakten med specifikation på integrationsopgaven er lavet af Adam Peter Nielsen i sin tid. En del af indholdet har de tidligere lavet med succes. Rabatter var noget nyt for dem. De antog ved kontraktens indgåelse, at de naturligtvis fik stillet brugbare data til rådighed.

Han skrev til Niels Jørgen Blom Sørensen den 31. januar 2012, at han gerne ville have Navision databasen udleveret. Han skrev først da, fordi han ikke tidligere havde haft brug for den, da han hidtil havde arbejdet meget med an-

dre ting i projektet. Det var en forudsætning for dem, at de kunne trække brugbare data ud i SQL-format. Det viste sig, at den forudsætning ikke holdt. Han havde efterfølgende en drøftelse med IT-Forum om, hvad de skulle levere data til. Hen i marts tog han kontakt til en medarbejder hos IT-Forum. Han tror, at Niels Jørgen Blom Hansen en uge forinden havde skrevet, at dataene lå i en Native database. De tog den database, som de havde modtaget, og forsøgte at få de data ud, som de skulle bruge. Det måtte de opgive i marts 2012. Det sagde de til Niels Jørgen Blom Sørensen, der forsøgte at få data uploaded i en SQL-version. Han ved fra en intern mail, at de afventede svar. De gik derefter i "plan B", da den tiltænkte løsning ikke kunne bruges. Det var Niels Jørgen Blom Sørensen, der kendte Aksel Tilmar Mortensen, som også han også i forvejen kendte. Aksel Tilmar Mortensen skulle lave udtræk fra Native databasen, som blev genereret i deres egen SQL-database, og som de kunne arbejde videre med. Det var på det tidspunkt, at Thomas Eriksen kom ind over. Det var også Thomas Eriksen, der lavede listerne til Aksel.

Han er udvikler, og hvis han er noget, er det nok teknisk projektleder. I dag arbejder han kun som projektleder. På det tidspunkt var alle i virkeligheden nok i praksis på godt og ondt projektledere. Virksomheden er siden vokset betydeligt. Niels Jørgen Blom Sørensen vidste godt, at han havde været udvikler på Proshop- projektet, som Niels Jørgen Blom Sørensen formentlig tog afsæt i. Han forlod projektet med EA Værktøj Engros A/S, da han blev inddraget i et andet projekt med Expert i Norge. Overdragelsen af projektet til Thomas Eriksen foregik i juni eller juli 2012. Et projekt af den størrelse burde ikke trække ud. Der havde i projektet ligget en antagelse om, at de hurtigt blev færdige med det.

Han anbefalede ikke Umbraco i 5, da der alene var tale om betaversion. EA Værktøj Engros A/S valgte alligevel at benytte version 5. Processen blev selvfølgelig trukket ud af, at der kom noget nyt ind i projektet. De ventede desuden på en færdig version af Umbraco 5, som de ikke vidste, hvornår kom. Han holdt en del arbejds møder med Niels Jørgen Blom Sørensen. Niels Jørgen Blom Sørensen var detaljeorienteret og meget inde over projektet. Han husker ikke, hvem der indkaldte til møderne. Det var normen, at Niels Jørgen Blom Sørensen havde lavet nogle lister, som de kom igennem. Det var et led i processen og drejede sig blandt andet om en specifikation af krav; herunder om indkøbskurven skulle være blå, og om den skulle stå til højre. Der gik meget tid på den konto. De lister, som Niels Jørgen Blom Sørensen kom med, var langt mere udførlige, end de lister, som andre kunder kom med. De arbejdede i fælles word-dokumenter, hvor de skrev med forskellige farver. Han gav arbejdsdokumenterne videre til Thomas Eriksen. Arbejdet var ikke udført. De var fortsat i gang med at specificere opgaven. Så vidt han husker, var det en Lars Hesselbjerg, der foretog kodningen. Først blev der lavet et design. Han ved ikke, om designet var helt færdigt, da han forlod projektet, men han ved, at noget skulle flyttes lidt ned og til den anden side. Det har ikke betydning for kodningen, men kodningen skal selvfølgelig ændres, hvis noget skal flyttes. De var også begyndt at se på integrationsop-

gaven. Noget kodning var foretaget.

Niels Jørgen Blom Sørensen ville kunne se, hvor langt de var nået, på et et development site. Han ved ikke, om der også var lavet et staging site på det tidspunkt. Det er hans indtryk, at stort set alt, hvad de havde lavet, kunne genbruges. Der kunne tages en kopi af det visuelle design, der stort set var færdigt og som på det tidspunkt lå på deres staging site. EA Værktøj Engros A/S havde ikke adgang til kildekoden, men en ny udvikler ville kunne skaffe sig adgang. Det er muligt. Webshoppens adresse er på magisk vis identisk. Han ved ikke, om EA Værktøj Engros A/S har skaffet sig adgang, men det er som sagt muligt.

Hans udviklingsopgaver hos Novicell ApS har ligget inden for udvikling af websites. Integrationsopgaver er noget, som folk plejer at komme til ham om. Han er den Navision integrationsekspert, der er omtalt i Michael Almstups e-mail af 24. juni 2011. Projektet fik en helt anden karakter end forudsat under workshopen, da de i foråret 2012 fandt ud af, at dataene lå på en Native database. Det faldt åbenbart ikke nogle ind at stille spørgsmål om det på workshopen. Det gjaldt også ham selv. Det er dét, man gemmer data i, der er det vigtige. Hvis ingen spørger eller ingen fortæller, at data ligger på en Native database, kommer det ikke frem.

Det er rigtigt, at de endte med at anbefale en databaseservice-løsning. Ud fra hans erfaring tager det 1-2 hele dage at trække data på varer ud, hvis data ligger på en database. Estimatet i bilag 1 til kontrakten er baseret på, at data lå i en SQL-database. Det står i dokumenter med relation til kontrakten. Det er ikke punktet integrationsmetoder i bilag 2 til kontrakten, han tænker på, men et andet sted. Webshopen havde været et godt sted at stille det spørgsmål. Når han har brugt udtrykket, at alle udviklere "på godt og ondt" var opgraderet til projektledere, er det fordi det drejer sig om at stille de rigtige spørgsmål. Niels Jørgen Blom Sørensen tog over og styrede processen. Det accepterede de. Han foreslog på et tidspunkt et projektstyringsværktøj, som Niels Jørgen Blom Sørensen kunne formulere sine ønsker i. Det afslog Niels Jørgen Blom Sørensen. Et eksempel på specifikationer kan være, om det er antallet af varer eller købesummen, der skal stå i indkøbskurven.

Når han i sin e-mail af 19. januar 2012 til Niels Jørgen Blom Sørensen har anført, at layout på produktsiden nu er en kopi af Carl Ras, skyldes det, at Niels Jørgen Blom Sørensen var interesseret i, at noget skulle ligne webshopen hos Carl Ras A/S, og at de, hvis de var i tvivl, skulle vælge løsningen hos Carl Ras. Det er rigtigt, at Carl Ras var referencerammen.

Han husker ikke, at Niels Jørgen Blom Sørensen har sagt, at de skulle "hejse et flag", hvis der kom noget til. Han husker ikke, om han har foretaget oplistningen under punktet "Uden for estimat" i bilag 53. Punktet er udtryk for, at når der kom noget til, som ikke tidligere havde været diskuteret, skulle det lægges ind her. Umbraco version 5 er et godt eksempel på noget, der kom til.

De gav et estimat på, hvad det ville komme til at koste ekstra.

Af korrespondancen den 31. januar 2012 fremgår, at de havde lavet en kopi af data til ham. Der blev lagt filer herfra og frem til marts. Medio marts gik opgaven i gang med at klargøre databasen. Nogle gange skal man måske starte med opgaver, som der kan ligge en risiko i. Det kunne godt være den opgave. Her ventede de, indtil designet var på plads. Det logiske næste skridt var at bruge dataene her, da de skulle i gang med kodningen. På tidspunktet for illustrationen i bilag 44-3, var de forbi processen med at få data fra Native databasen. Han ser også tegningen på bilaget sådan, at prisberegningen skulle ske i webshop'en. Det har heller ikke været meningen, at prisberegningen skulle ligge andre steder.

Det var oplagt at lande opgaven for Expert på hans bord, da han tidligere har arbejdet for Expert i Danmark. Det var også en spændende opgave, som han gerne ville påtage sig. De kunne godt have svaret, at han først skulle være færdig med projektet for EA Værktøj Engros A/S. De gik i gang med projektet med Expert i april 2012.

Han har brugt 150 timer på projektet med EA Værktøj Engros A/S. Heri indgår timer, hvor Thomas Eriksen efterfølgende har spurgt ham til projektet. Selvfølgelig er der en risiko for, at noget går tabt, når et projekt overgår til andre. Han skrev ikke alt ned.

Alt det, der ligger i systemet, kunne han selv have genbrugt. Man må ikke bare bruge andres kildekoder.

Det er, jf. punkt 3 b i Michael Almstrups e-mail af 26. september 2011 til Niels Jørgen Blom Sørensen, sådan, at jo flere gange udtrykket SQL anvendes, jo mere sikker er man på, at det er den vej, man kan gå. Niels Jørgen Blom Sørensen kom ikke og sagde, at EA Værktøj Engros A/S ikke havde en SQL-database.

Det er rigtig, at webshops generelt ligger ovenpå en SQL-database.

Martin Munkholt har blandt andet forklaret, at han tidligere har drevet selvstændig virksomhed i blandt andet LavprisVVS og senere i BilligVVS, der blev opkøbt. Han er nu ansat inden for VVS-branchen. Han har i 12 år arbejdet med webhandel. De drev i 2011 en webshop. De havde egen grafiker og og it-udvikler ansat og havde en sidebutik, hvor de udviklede websides. De havde en standard webshop, som de havde udviklet på.

Han havde selv brugt Niels Jørgen Blom Sørensen og fandt ud af, at Niels Jørgen Blom Sørensen skulle lave en netbutik sammen med EA Værktøj Engros A/S. Niels Jørgen Blom Sørensen beskrev opgaven således, at webshoppen skulle svare til en webshop, der fandtes i forvejen, men at den skulle være ti gange så god. Det blev endvidere oplyst, at EA Værktøj Engros A/S

havde en masse erhvervskunder, der havde individuelle rabatter. Deres webshop kunne ikke håndtere den type rabatter. Han kunne se, at opgaven kunne blive kompliceret, og at den på sigt kunne give problemer for kunden.

De havde tidligere lavet noget med Niels Jørgen Blom Sørensen, der drev Lighthouse. De købte it-udstyr hos ham, og han servicerede det.

Thomas Eriksen har blandt andet forklaret, at han uddannet som typograf i 1980. Han har 25 års erfaring med at udvikle kunde- og webløsninger, også databaser. Han blev i april 2012 involveret i projektet med EA Værktøj Engros A/S og skulle i første omgang hjælpe Martin Sørensen med at få hul på noget Navisiondata. I første omgang drejede det sig om at få adgang til data. Han mener, at databasen blev sendt til Martin af Niels Jørgen Blom Sørensen. Han skulle lægge databasen på en server, men det kunne ikke lade sig gøre at lægge den på en SQL-server. På det tidspunkt var det kutyme, at de webshops, som de lavede, var baseret på en SQL-database. Han havde det første møde med Aksel Tilmar Mortensen i starten af maj, efter at han havde fundet ud af, at de ikke kunne bruge de data, som de havde modtaget. De skulle have en midlertidig database, som skulle lægges oven på en server af performancehensyn. Performanceproblemerne opstod i kraft af, at databasen var baseret på en Native-løsning. Han vidste, at der havde været problemer med den hidtidige webshop, der var for langsom. Han lavede en række tabeller, som data skulle plottes ind i. De fik data på mangt og meget, og noget gik fint. Andre data kunne de ikke bruge. Data til individuelle priser fik de aldrig i fuld udstrækning. Da de ikke fik de rigtige data, kunne de ikke lave prisberegninger. De havde mange arbejds møder, hvor de diskuterede, hvordan de skulle løse det. Aksel kom på et tidspunkt tilbage og sagde, at det ville tage 184 timer at genere dataene til dem. Efterfølgende var der nogle e-mails om at overføre data "råt". Han husker ikke, hvordan det gik, men det lykkedes aldrig at få leveret de nødvendige data.

Foreholdt at det i en e-mail af 17. oktober 2012 fra Niels Jørgen Blom Sørensen til Ricky Lund er anført, at der med den pågældende e-mail vedhæftet fulgte en beskrivelse af bundles til belysning af, hvordan bundle eller samkøb optionen fremtræder i shoppen, husker han ikke status på det tidspunkt, men Aksel gjorde på et tidspunkt opmærksom på, at hvis man lavede en ordre på to varer, så lavede man et nyt varenummer. Der var hele tiden flere bolde i luften. De tog tingene efterhånden, som Niels Jørgen Blom Sørensen havde besluttet sig for, hvordan det skulle være. Det er rigtigt, at prisberegningen kun er ét element i udviklingen af en webshop. Det foregik på den måde, at han satte sig ind i kundens ønsker og havde først to og derefter en udviklere på projektet. De sad hver onsdag sammen med Niels Jørgen Blom Sørensen og gennemgik ideer og drøftede tilvejebringelse af data. På andre møder drøftede de farver. Der var tale om heldagsmøder. Derefter sad han mest og udviklede frem til næste onsdag. Detaljegraden var meget høj, og de kunne ikke komme videre, hvis Niels Jørgen Blom Sørensen ikke forstod, hvad det betød. Det var tidskrævende. Det var også et spørgsmål om at forklare, hvor-

dan databasen virkede. Da han kom ind i projektet, blev der afholdt et opstartsmøde. Han havde flere folk inde over, og de forsøgte at arbejde med flere dele af shoppen samtidigt. Det kunne ikke lade sig gøre, hvis Niels Jørgen Blom Sørensen ikke havde tænkt færdig først - om farven skulle være rød eller blå. Det betød, at de ikke kunne arbejde med flere områder samtidigt. De forsøgte at få færdiggjort nogle områder. De skrev koder, gjorde data klar til brug, fyldte ud med brugbare data og præsenterede for kunden.

Det blev dyrere end først beregnet på grund prisberegningssystemet og reklamationssystemet, hvor Niels Jørgen Blom Sørensen ikke ville acceptere deres oplæg. Det skulle laves om. Det kunne dreje sig om små og store ting. Der kom også ting ind løbende. Det brugte de hver onsdag på.

Han og Martin Sørensen sad tæt på hinanden og var begge erfarne. De havde overdragelsesmøder i starten. Han fungerede i starten bare som udvikler under Martin og overtog så senere Martins rolle. De brugte deres sagssystem til at dokumentere arbejdet. Alt hvad de skrev stod i en tråd. Det var tilgængeligt for Niels Jørgen Blom Sørensen, der ikke ønskede at bruge systemet, men de brugte det internet. Fra sagssystemet kunne man gå videre og finde koderne. Han ved, at Niels Jørgen Blom Sørensen har skrevet i systemet. Derfor har han også kunnet gå videre i systemet. Han har ikke givet Niels Jørgen Blom Sørensen adgang til sagssystemet. Han har kun været på projektet som leder i et par måneder. Derefter var han tilknyttet som udvikler. Han ophørte som leder, da der skulle flere udviklere på, og da han ikke kunne få godkendt dele af projektet hos Niels Jørgen Blom Sørensen. Det er rigtigt, at det er hans opfattelse, at Niels Jørgen Blom Sørensen blokerede processen.

EA Værktøj Engros A/S har kunnet genbruge dele af projektet. Han havde lavet et billedbehandlingsprogram og havde kørt de billeder, der skulle bruges i webshoppen gennem programmet blandt andet for at få en hvid baggrundsfarve i stedet for en gul og for at foretage billedbeskæring. Niels Jørgen Blom Sørensen havde talt om, at billederne ikke var gode nok, som de var. Han har gennemgået 20 tilfældigt udvalgte billeder i den nye webshop, som EA Værktøj Engros A/S gik i luften med. Billederne svarede pixel til pixel til de billeder, som han havde lavet.

Onsdagsmøderne var i høj grad sparringsmøder/arbejds møder, hvor de definerede, hvordan opgaven skulle løses. Diskussionen vedrørende en database-service-løsning kontra en webservice-løsning er en underlig diskussion. Den enkelte løsning anvendes, når det er hensigtsmæssigt. Mens han var med, foreslog de nok en webservice. Han husker det ikke.

Han vidste godt, at der var mange forskellige måder at kombinere rabatter på, og at det var prismatrix. Han forstod også godt, at der var forskellige rabatordninger og salgsaftaler, som de kunne slå op på de enkelte kunder. Punktet "Prismatrix basisimplemtering af logik", hvortil der i bilag 1 til kon-

trakten var afsat 14 timer, angik, at de skulle flytte priserne ind.

Det under punktet "Individuelle rabatter" i bilag 2 til kontrakten anførte, hvorefter "Beregning af rabatter sker således i webshoppen efter samme model som i Navision" blev aftalt med kunden ud fra den viden, som de på det tidspunkt havde. Han deltog ikke selv ved kontraksindgåelsen. Det gik op for ham, at der var tale om en Native database, da de modtog den. Han forsøgte at få adgang til den, men det lykkedes ikke.

Det tidsforbrug, der er registreret for ham i bilag U under initialerne "the" i Novicell ApS' tidsregistreringssystem for henholdsvis den 22. den 26. og den 27. marts 2012, angår arbejde forbundet med at få database bask ups til at fungere på deres server. Tidsforbruget registreret for ham henholdsvis den 21. 22. og 23. august 2012 angår - som han husker det - arbejde med de data, som han havde fået i en testfil fra Aksel til brug for prisberegningen.

De havde hos Novicell ApS erfaring med integration med SQL-data med Navision fra en anden kunde og skulle gennem det samme forløb med at opgradere data for at få priser hurtigt nok ud i shoppen. Da han kom på projektet med EA Værktøj Engros A/S, kom han fra dette andet projekt. Han tror, at han havde timer på det pågældende projekt i maj 2012. I august 2012 var det afsluttet. Projektet med opgradering af data var gennemført, før deres projekt med den pågældende kunde. De aftalte som en løsning B, at Aksel kom på, og at han skulle sende data i en SQL-database. Niels Jørgen Blom Sørensen sagde, at det ville tagr 184 timer. Derefter gik de til løsning C.. Han tænkte, at det var mange timer og tilbød sin hjælp. Han har på et tidspunkt sendt de lister til Aksel, som priserne skulle lægges ind i.

Hvis de forsøgte at få afsluttet nogle punkter, var det som anført generelt således, at hans og Aksels forslag blev bremsset af Niels Jørgen Blom Sørensen. Det er rigtigt, at det var Niels Jørgen Blom Sørensen, der kendte ønskerne fra EA Værktøj Engros A/S. Der var mange gode ting i projektet, men når han ønskede at lukke et område, kunne det ikke ske, fordi det var en agil proces. En fuldstændig agil proces blev gennemført, da Ricky Lund tog over, men de havde tidligere en proces med løbende stillingtagen, hvor de uge for uge foretog evaluering på arbejds møder.

Der skulle indgå billeder i webshoppen. Billedredigering var ikke en del af kontrakten. Den opgave opstod undervejs som et behov. Der blev kommenteret på den gule billedbaggrund, men han husker ikke, hvem der gjorde det.

Alle kunder har adgang til deres sagssystem Fogbugz i forhold til egen projekter. Hvis en anden skulle overtage arbejdet med projektet, vill man kunne se hans arbejder i sagssystemet. Kunderne har forskellig grader af adgang til sagssystemet og kan alt efter adgangen foretage oprettelse, redigering eller blot læse i systemet. Han ved ikke, hvilken grad af adgang Niels Jørgen Blom Sørensen havde. Det var kutyme, at kunder havde fuld adgang til sagssyste-

met. Nyhedsbreve og løsninger var eksempelvis til rådighed gennem sagssystemet. Når de arbejdede med nye områder i shoppen, rullede de det ud på EA Værktøj Engros A/S' egen testserver på staging sitet. De lagde kun versioner ud, når der var noget fuldstændigt. Han vil tro, at de har sigtet mod en opgradering én gang ugentligt.

Ricky Lund har blandt andet forklaret, at han blev ansat som projektleder hos Novicell ApS omkring august 2012. Han er uddannet som it-udvikler og har tidligere arbejdet som projektleder i Danske Bank. Han blev tilknyttet projektet med EA Værktøj Engros A/S som projektleder fra september 2012. Der manglede specifikationer, og derfor var det vanskeligt at aflevere projektet. Som han havde forstået det, skulle specifikationerne komme fra EA Værktøj Engros A/S. Han kommunikerede kun med Niels Jørgen Blom Sørensen. Han gennemgik "de ømme tæer" i projektet. Han skrev sin e-mail af 12. november 2012 kl. 10.12 til Niels Jørgen Blom Sørensen om den samling af informationer i et regneark, som han havde foretaget, efter at de i tre dage havde arbejdet med at gennemgå projektet og projektets status. Der var flere ting, som der ikke var taget stilling til, og de sad også og diskuterede løsninger. Der var områder, hvor der manglede skærbilleder, og de måtte definere, hvad der manglede. I den proces, som han deltog i, blev kravene konkretiseret og dermed blev også grænsetilfælde afklaret. Tidligere havde man taget det nærliggende og måske udskudt andet. Han modtog dokumenter fra Martin Sørensen og havde en dialog med Thomas Eriksen. Han fik desuden noget materiale fra Niels Jørgen Blom Sørensen. De havde hos Novicell ApS brugt sagssystemet Fogbugz, og han kunne også se, hvad der var lavet. Niels Jørgen Blom Sørensen ønskede ikke at bruge Fogbugz. De anvendte sagssystemet internt. Niels Jørgen Blom Sørensen havde adgang til systemet.

Som han forstod det, havde der været en diskussion af, hvordan prisberegningen skulle være. Han var i besiddelse af nogle regneark med en bestemt kunde. Der var ikke tale om en fuldstændig dokumentation for de variationer, der kunne forekomme. Derfor blev mødet i Fredericia afholdt. Dertil kom elementet samkøb, som han ikke før Niels Jørgen Blom Sørensens e-mail af 17. oktober 2012 havde set som en opgave i materialet og som ikke var specificeret. Der manglede også noget systemudvikling. De kunne ikke løse opgaven med de specifikationer, som de var i besiddelse af. Efter at de havde forsøgt at samle alt information, kom han med de tre løsningsforslag A, B og C.

Han tog i sit arbejde udgangspunkt i kontrakten og i de to bilag til kontrakten. Niels Jørgen Blom Sørensens spørgsmål i e-mail af 12. november 2012 kl. 11.24 til en webservice angår hans beskrivelse af løsningsforslag A, B og C (bilag S). Han husker godt dialogen. Han vidste godt, at EA Værktøj Engros A/S ikke ønskede en webservice, og han kendte også årsagen. Der er i hans løsningsforslag tale om en webservice, der blot udstiller data, og som ikke foretager beregning. Det ville give en bedre løsning, der kunne give EA

Værktøj Engros A/S mulighed for at udvikle deres database. Der var blot tale om et løsningsforslag. Han er enig i, at Novicell ApS efter de forudgående drøftelser endte med at gå i projekt med en databaseserviceløsning. En sådan løsning kunne også have været et godt grundlag, hvis der havde været tale om et statisk miljø, men man ville fra EA Værktøjs Engros A/S' side have samkøb med og den ændring med vouchers, der kom til undervejs. Da de to ting kom til, var det ikke længere den bedste løsning.

Der var tale om en agil proces. Han begyndte, da han kom til, at bruge projektstyringsredskaber, blandt andet sprint, til at sikre fremdrift i processen. Som han husker det, var samkøb et nyt krav, og det krav var ikke specificeret.

Som han erindre det, arbejdede han videre i den oversigt, der er fremlagt som bilag 53. Han husker ikke, om han har tilføjet samkøb under punktet "Uden for estimat", nederst i dokumentet. De fik tilsendt et design til samkøb, og de gik i gang med at lave det. Han husker ikke, hvor langt de nåede. Webservice var en måde at fremstille data på, som blev aktuel på grund af de nye krav, der var kommet til fra Niels Jørgen Blom Sørensen. Det blev nævnt som et alternativ.

Skønsmanden, Erik Buchwald Christensen, har under afhjemlingen blandt andet forklaret, at han er it-konsulent med speciale i forretningssystemer. Han har egen konsulentvirksomhed.

Referatet af syn- og skønsmødet den 25. februar 2015 er lavet af ham. Han så, jf. det anførte under punkt 4, "Afsluttende bemærkninger", selve staging sitet og kunne se noget mere, da han fik kildekoden. En programeditor er det samme som kodesystemet. Når man går ind med kildekoden, kan man se, hvordan projektet har udviklet sig, og hvilke rettelser, der er foretaget. Staging sitet er det, som en slutbruger kan se.

Navision er, jf. besvarelsen af spørgsmål 1 i skønserklæringen, et ERP-system eller et virksomhedssystem med salg, lager, bogføring og økonomifunktion. Et ERP-system har ikke selv webshops. Projektet går i virkeligheden ud på at få ERP-systemet til at fungere med en webshop. Nogle oplysninger - som billeder - skal ikke bruges i Navision. Det er spørgsmålet, hvor billeder så skal lægges. For nogle af varerne var der allerede billeder, der kom fra Beslaco.

Han har ved besvarelsen af spørgsmål 2 i skønserklæringen bekræftet, at EA Værktøj Engros A/S var berettiget til at forvente en integrationsløsning baseret på databaseservice.

Når han, jf. besvarelsen af spørgsmål 3, går ind på staging sitet, kan han kun se varens engrospris, og ikke de oplysninger, der i øvrigt spørges til. Han har i et bilag beskrevet, hvor meget han via kildekoden kan se, at der er lavet.

Han har i bilag vii en række steder svaret "Nej". Derfor er webshoppen ikke færdiggjort. Det er rigtigt, jf. besvarelsen vedrørende punkt 10, at flere af de andre punkter forudsætter integration. Integration er hele grundlaget for webshoppen. Der er derfor funktioner, der ikke kan udføres. Vedrørende punktet "Produkter" kunne han eksempelvis kun se engrospriser.

Det er rigtigt, jf. besvarelsen af spørgsmål 12 i skønserklæringen, at der er en risiko for tab af viden ved skift af projektleder, hvis de forholdsregler, der er beskrevet i besvarelsen under punkterne a-d, ikke tages. En projektleder skal mestre rigtig mange ting, herunder processen i et ERP-produkt, forstå kundens behov og omsætte dem til løsningsforslag. Det er i sig selv en stor opgave at forstå kundens behov, der ofte er formuleret meget bredt.

Det er projektlederens opgave at få afdækket kundes behov og at præsentere forskellige løsningsmuligheder. Der skal altid være en projektleder til at styre programmører og øvrige fagfolk, der i workshops med kunden skal præsentere forskellige løsningsmuligheder. Derefter skal der laves designbeskrivelser, som udvikleren skal have, så han kan udvikle løsninger.

Det pågældende projekt blev startet på grundlag af et notat fra kunden, og efter møder lavede leverandøren et tilbud med to bilag, sagens bilag 7 og 8, der er meget overordnede. Kunden og leverandøren må derfor gå i arbejds-møder for at specificere kravene.

Der er mange forskellige krav til dokumentation. Dét, der beskrives ved besvarelsen af spørgsmål D i skønserklæringen, er programmørens dokumentation. Det er rigtigt, at hvis en ny udvikler kommer ind i projektet, vil man stå med udfordringer på grund af de ting, der her er beskrevet som manglende.

En back-end løsning er, jf. besvarelsen af spørgsmål 15 b i den supplerende skønserklæring, ikke en fuld skærmløsning med alle funktionaliteter.

Når han i bilag vii under punkt 4.3 "Variant håndtering og kobling" har svaret "Nej", har han kun set på staging sitet. Han er senere blevet gjort opmærksom på en løsning, der fremgår, hvis man går bag om systemet. Han ville derfor svare "Delvist", hvis han skulle svare på spørgsmålet i dag.

Det er rigtigt, jf. besvarelsen af spørgsmål L i den supplerende skønserklæring, at den integrationsløsning, der var udarbejdet af leverandøren, er baseret på databaseservices.

Det er også rigtigt, jf. besvarelsen af spørgsmål M, at man skal have data stillet til rådighed for at kunne løse opgaven.

Man er, jf. besvarelsen af spørgsmål N, her på et punkt i projektet, hvor man er i gang med at få defineret, hvilke data webshoppen har brug for. Kunden

læser data efter data ud og stiller dem til rådighed for leverandøren. Det er en proces, der gentages. Her er man det sted, hvor kunden har udlæst fejldata. På det tidspunkt, hvor projektet afsluttes, kan datagrundlaget ikke danne grundlag for et færdigt projekt.

Når han i bilag vii har svaret "Nej" ser han kun på staging sitet. Der foreligger et staging site, der er færdigt på nogle punkter.

Det står for Niels Jørgen Blom Sørensens egen regning, at webservices er en dårlig løsning. Når der er så mange varer, skal man have en hurtig webshop. Der er mange holdninger til, hvad der præsterer den hurtigste løsning.

Man burde ved kontraktens indgåelse fra kunden have haft en specifikation af, hvad man havde brug for. Hvis kunden ikke har foretaget specifikationen, burde leverandøren have gjort det. Det kan ske under løbende arbejds møder. Enten laver kunden - typisk med professionel assistance - en kravspecifikation, eller - lige så almindeligt - laver leverandøren og kunden en foranalyse og indgår kontrakten derefter. Her har man ikke en foranalyse og starter i "et hjørne af tavlen". Projektplanen kom først med den tredje projektleder.

I forhold til besvarelsen af spørgsmål 14 b i den supplerende skønserklæring, hvorefter leverandøren ved projektets start havde mulighed for at danne sig et overblik over, hvilke data man havde behov for at få stillet til rådighed, var det også dét, man gjorde fra leverandørens side i starten af projektet, hvor man stillede spørgsmål til alt vedrørende data.

Parternes synspunkter

Sagsøgeren, EA Værktøj Engros A/S, har i det væsentlige procederet i overensstemmelse med sit påstandsdokumentet/sammenfattende processkrift, hvoraf blandt andet fremgår:

"...

2. SAMMENFATTENDE SAGSFREMSTILLING

2.1. Kort opsummering af projektets forløb og primære tvistepunkter

Det er sagsøgers standpunkt, at kernen i denne tvist er, at sagsøgte valgte at strække sig meget langt for at få aftalen med sagsøger i hus, og i denne forbindelse også kom til at love meget mere, end man i sidste ende var i stand til at levere.

Parterne indgik således i sommeren 2011 en kontrakt med to bilag (fremlagt som bilag 6-8), hvorefter sagsøgte skulle levere en webshop med en række grundlæggende funktioner, hvoraf de væsentligste var kravene til webshoppens integration med sagsøgers økonomisystem, Microsoft Navision, samt at webshoppens kunne

beregne konkrete priser under hensyntagen til rabatter, prisaftaler mv. for de enkelte kunder. Disse krav blev således drøftet indgående inden kontraktindgåelsen. Det var da også i høj grad sagsøgtes utvetydige udmeldinger om at kunne løfte denne opgave (herunder ved et såkaldt ”*proof of concept*” på prisberegningen), der gjorde, at valget af leverandør faldt på sagsøgte, og ikke en af de øvrige leverandører sagsøger havde haft en dialog med. Dernæst var det en afgørende forudsætning for sagsøger, at det fastlagte budget på ca. 500.000 kr. ikke blev væsentligt overskredet.

I de første måneder forløb arbejdet i projektet tilsyneladende tilfredsstillende. Sagsøgte havde udpeget en projektleder, som havde ansvaret for at sikre en hensigtsmæssig afvikling af de forskellige opgaver i projektet, og sagsøger havde indtryk af, at alt forløb planmæssigt. I løbet af foråret 2012 stod det dog klart, at projektet blev langt mere tidskrævende, end sagsøgte havde indikeret i forbindelse med aftaleindgåelsen. Sagsøger valgte derfor medio 2012 at fastsætte en deadline for overlevering af en færdig webshop, og denne deadline blev accepteret af sagsøgte. Tidsfristen blev dog alligevel ikke overholdt, og det samme skete for flere efterfølgende deadlines aftalt mellem parterne, hvilket bl.a. resulterede i, at sagsøger måtte aflyse et stort opslået arrangement, hvor den nye webshop skulle have været præsenteret. Herudover blev samarbejdet forværret i august 2012 i forbindelse med, at sagsøgte valgte at udskifte projektlederen på projektet. Udskiftning af en projektleder sent i et projekt er generelt problematisk, og det var det særligt i dette tilfælde, idet det senere viste sig, at den første projektleder kun i meget begrænset omfang havde dokumenteret det arbejde, der var udført i de første mange måneder af projektet. I oktober/november 2012 blev samarbejdet for alvor forværret, da sagsøgte endnu engang skiftede projektleder. Herefter ændrede sagsøgtes udmeldinger karakter, og sagsøgte ville således alene levere den aftalte løsning, såfremt sagsøger var villig til at betale langt over det dobbelte af det vederlag, som fremgik af kontrakten. På dette tidspunkt, mere end 14 måneder efter projektet blev sat i gang, var sagsøgers tillid til sagsøgte opbrugt, og sagsøger så derfor ingen anden udvej end at ophæve kontrakten.

2.2. Om aftalegrundlaget

2.2.1. Kontrakten og krav til løsningen

Parternes endelige aftale er i denne sag fremlagt som bilag 6, og de to bilag til kontrakten er fremlagt som bilag 7 og 8. Ifølge pkt. 2.1 skulle sagsøgte ”*levere Løsningen som beskrevet i bilag 1 og 2*”, og vederlaget herfor fremgår af pkt. 4.1 med overskriften

”Kontraktsum”: ”Kontraktsummen for Løsningen udgør i alt DKK 536.500,00 ekskl. moms...”

Kravene til løsningen var ikke uddybet i selve kontrakten, men derimod i to bilag hertil: Bilag 1 til kontrakten (bilag 7 i denne sag) indeholdt en overordnet beskrivelse af kravene til løsningen, og de opgaver, der var forbundet hermed. Beskrivelsen af de enkelte krav var forholdsvis kortfattede, idet mange af funktionerne tog udgangspunkt i sammenlignelige løsninger på markedet, herunder særligt Carl Ras. Dette synes der også at være enighed om mellem parterne, jf. fx sagsøgtes udtalelse på s. 3 af svarskriftet:

”I forbindelse med aftaleindgåelsen mellem parterne blev det drøftet, at sagsøger ønskede en e-handelsløsning svarende til den der blev anvendt af sagsøgers konkurrent, Carl Ras, dog således at sagsøger ønskede en række yderligere funktioner.”

En række væsentlige krav til løsningen blev dog udspecificeret i bilag 2 til kontrakten (bilag 8 i denne sag) med overskriften *”Spec på integrationsopgave mellem uCommerce og Navision”*. Det bemærkes, at uCommerce er den platform, som ifølge sagsøgte var den bedst egnede til at opfylde sagsøgers krav. Indholdet af bilag 8 uddybes i efterfølgende afsnit.

2.2.2. Særligt om kravene til integration og prisberegning

Som det vil blive uddybet i det følgende, var der særligt ét af sagsøgers krav til webshoppens, som det under projektets forløb stod klart, at sagsøgte markant havde undervurderet omfanget af, nemlig kravene til prisberegning baseret på kundeoplysninger mv. fra sagsøgers økonomisystem. Som følge heraf uddybes dette overordnede krav særskilt i det følgende:

Helt overordnet var udfordringen, at sagsøger på tidspunktet for den første henvendelse til sagsøgte allerede havde en webshop, hvorpå varer blev solgt, som langt fra fungerede optimalt. En af udfordringerne var, at enhver transaktion på webshoppens skete ved, at webshoppens ved hjælp af en såkaldt *”webservice”* hentede oplysningerne i det økonomisystem, som sagsøger anvendte til håndtering af varer, debitorer, bogføring mv. (en løsning baseret på Microsoft Navision). Valget af integrationsmetoden *”webservice”* indebar, at hver gang en kunde besøgte webshoppens og fx ønskede at finde en pris på en vare, som også tog højde for den pågældende kundes konkrete rabataftaler med sagsøger, så lavede webshoppens en forespørgsel til økonomisystemet. Beregningen af den konkrete pris skete i økonomisystemet, som herefter sendte den korrekte pris til webshoppens. Denne metode kan fungere i nogle tilfælde, men

eftersom sagsøgers økonomisystem og den tilhørende database (Native) var af ældre dato, kunne systemet ikke håndtere de mange forespørgsler fra webshoppens. Resultatet var således, at når en kunde besøgte webshoppens og fik vist konkrete priser og rabatter på varer, blev økonomisystemet langsommere for de omkring 40 ansatte hos sagsøger, som arbejder med økonomisystemet internt.

Indledningsvis forsøgte sagsøger at løse problemet ved at indhente tilbud på et nyt økonomisystem med ny type database, som kunne håndtere de mange forespørgsler og komplekse prisberegninger, som netop sagsøgers webshop havde behov for. Det viste sig dog, at dette ville blive en alt for stor investering, idet anskaffelse af et nyt økonomisystem i sig selv ville beløbe sig til mindst kr. 800.000,00 og hertil kom følgeudgifter i form af nødvendige tilretninger i andre systemer.

Sagsøger valgte derfor i stedet at gå i dialog med forskellige webshop-leverandører med henblik på at få leveret en ny webshop, som kunne håndtere sagsøgers mange og komplekse priser i selve webshoppens, dvs. uden at trække på økonomisystemets ressourcer. Til brug for dialogen med potentielle leverandører udarbejdede sagsøger og dennes rådgivere en kortfattet oversigt med overskriften *"Faktablad"*, dateret den 16.6.2011, jf. bilag 2. Heraf fremgik bl.a., at den nye webshop både skulle være rettet mod erhvervsdrivende (B2B) og private (B2C), samt at mange funktioner skulle svare til andre lignende aktører på markedet, fx Carl Ras. Sidst men ikke mindst fremhævede faktabladet også flere steder kravene til integration mellem webshoppens og Navisions prismatrix, fx *"Haves: ca. 27000 varelinier (identiske med carlras.dk) med mulige individuelle kundeaftaler på såvel gruppe som linieniveau"*, samt *"Priser, aftaler, ordrehistorik hentes fra Navision"*. De første leverandører, man henvendte sig til, meddelte dog, at man ikke kunne løfte opgaven, herunder ikke mindst som følge af de komplekse krav til prisberegning. Sagsøger var således allerede inden dialogen med sagsøgte bevidst om, at netop kravene til integrationsmetode og prisberegning var væsentlige. Under hovedforhandlingen vil der blive afgivet forklaring af Martin Munkholt, som på daværende tidspunkt var medejer af en af de leverandører, som takkede nej til opgaven.

Som følge heraf omhandlede langt størstedelen af dialogen med sagsøgte inden underskrivelse af den endelige kontrakt netop spørgsmålet om, hvordan den nye webshop kunne foretage den komplekse beregning af priser i selve webshoppens fremfor at trække på økonomisystemets ressourcer. Denne dialog vil blive uddybet under hovedforhandlingen, men i det følgende fremhæves nogle eksempler fra de fremlagte bilag:

Mail af 22.6.2011 fra sagsøgers repræsentant, Niels Jørgen Blom, til sagsøgte (bilag 3):

”Min største betænkelighed ligger pt. I dataudvekslingen med Navision. Performanceproblemer på shoppen eller i Navision, så kan alt andet være ligegyldigt. Dataudveksling og forventningsafstemning bør derfor indgå med prioritet i agendaen...”

Mail af 24.6.2011 fra sagsøgte til Niels Jørgen (bilag 51):

”Tak for snakken. Vores bud på en **workshop med Norriq og EA Værktøj omkring Navision integration**. Vi deltager 3 mand Adam Peter Nielsen, produktchef, en udvikler med erfaring inden Navision integration, plus undertegnede. Vi facilitere hele workshoppen og processen vil være som følger: 1. **Intern spec. på opgaven** (forberedelse) ved Adam **og vores Navision integration ekspert** – 4 timer, 2. Afholdelse af wokshop – 6 timer, 3. Endelig spec til Norriq og Novicell vedr. Navision integrationen, Adam – 4 timer. Pris vil være 14 timer af 1.000,00 kr...” (min fremhævning)

Mail af 28.6.2011 fra sagsøgte til Niels Jørgen Blom (bilag 4):

”Her et udkast til agenda for vores workshop...

- o Gennemgang af muligheder for integration uCommerce – Novicell
- o ...Output for workshoppen: Detaljeret spec på det tekniske setup i forbindelse med integrationsopgaven – Novicell
- o Estimat på opgaven fra Novicell og Norriq...”

Mail af 1.7.2011 fra sagsøgte til Niels Jørgen Blom (bilag 5):

”Jeg fremsender hermed som lovet estimat på uCommerce og Umbraco. **Vi har endnu ikke estimeret på integrationen til Navision...**” (min fremhævning)

Mail af 8.7.2011 fra sagsøger til sagsøgte (bilag 22):

”...Iflg. aftale kommer her et regneark, hvor jeg har lagt rabatter ind for en enkelt kunde... Hvis I har brug for flere eksempler siger I bare til”

Mail af 14.7.2011 fra sagsøgte til sagsøger (bilag 23):

”...Jeg fremsender hermed integrationsdokumentet og et estimat **inkl. integrationsestimat**. En lille kommentar til integrationsdokumentet, der mangler 2 ting i dokumentet. Det skyldes udelukkende ferietid:

- o **”proof of concept” på prisberegner**
- o Nøjagtig proces beskrivelse for integration...” (min fremhævning)

Udover disse omfattende indledende drøftelser blev der tillige udarbejdet en omfattende specifikation på netop integrationsopgaven i bilag til kontrakten, jf. bilag 8, som tilmed blev revideret adskillige gange. Dokumentet, som er skrevet af sagsøgte selv, indeholder bl.a. en uddybning omkring individuelle priser og rabatter, som udgør den mest komplicerede del af integrationsopgaven, jf. fx s. 4

"Individuelle rabatter"

Rabatter hentes fra Navision og lagres i webshoppen for at sikre performance ved udregning af priser. Beregning sker således i webshoppen efter samme model som i Navision. Synkronisering finder sted ved ændringer i debitor-rabatgrupper, vare-rabatgrupper eller rabatrelationer til kunderne. Rabatter ændres ikke i webshoppen.

Udregning af rabatter

*Den endelige udregning af rabatter/individuelle priser bevises gennem et **proof of concept**, der udføres i et Excell-ark, så udregningsformlen er let at gennemskue og programmere ind i en prisberegnings-funktion.*" (min fremhævnning)

Det bemærkes, at den her omtalte "proof of concept" rent faktisk blev gennemført inden kontrakten blev underskrevet, jf. mail af 3.8.2011 fra sagsøgte til sagsøger (bilag 24):

*"...Jeg har nu haft Adam og Martin til at arbejde videre med spec'en. Der er nu tilføjet en mere nøjagtig procesbeskrivelse af integrationen... Derudover har Adam lavet **"proof of concept"** på prisberegner. Dette vil vi fremvise på vores næste møde, kan dog afslører at den var en succes.*" (min fremhævnning)

Som bilag 9 er fremlagt en revideret udgave af bilag 1 til parternes kontrakt (fremlagt som bilag 7). Øverst af bilaget fremgår revisionshistorikken for dokumentet, fx "Dokumentrevision 4 af 22/9-11 – Tilføjet estimat på sql integration frem for ws", og længere nede ses flere ændringer ift. tidligere versioner, fx bemærkningen "Prismatrix pr kunde" ud for punktet "Rabatter".

2.3. Projektets forløb

2.3.1. Tilvalg under projektet

Efter kontraktindgåelsen blev arbejdet igangsat, og efterhånden som arbejdet skred fremad, drøftede parterne de nærmere krav til løsningen, herunder ikke mindst ved at tage udgangspunkt i de

valgte referencer såsom Carl Ras. I langt de fleste tilfælde var parterne enige om fortolkningen af de krav, der fremgik af kontrakten og dens bilag. Når sagsøgte i enkelte tilfælde fremsatte et ønske, som ifølge sagsøger ikke lå indenfor kontraktens krav, udarbejdede sagsøgte et overslag på, hvor stort vederlaget for ekstraopgaven ville være. I to tilfælde valgte sagsøger at takke ja til ekstraopgaverne, nemlig i forhold til overvejelser om at lægge om til en nyere udgave af software-plattformen Umbraco samt en funktion kaldet "Byggesager". At netop disse to opgaver lå udover den oprindelige aftale, fremgår udtrykkeligt af en oversigt udarbejdet af sagsøgte, som blev sendt til sagsøger den 7.9.2012 (bilag 53). Opgaven omkring "Byggesager" blev aftalt til en pris på kr. 10.000, jf. også sagsøgtes processkrift B, s. 3. Opgaven vedrørende mulig omlægning til en ny udgave af Umbraco blev estimeret flere gange, men det endelige vederlag blev fastsat til kr. 26.250,00, jf. faktura af 27.7.2012, fremlagt som en del af bilag R.

2.3.2. Revision af estimater

Udover egentlige tilvalg, som selvsagt kom oveni den aftalte kontraktsum, meddelte sagsøgte også flere gange undervejs i projektet, at det estimerede tidsforbrug forbundet med de enkelte opgaver ikke kunne overholdes. Dette skete primært ved, at sagsøgte fremsendte reviderede udgaver af det oprindelige bilag 1 til kontrakten (bilag 7 i denne sag). Ifølge revisionshistorikken øverst på dokumentet blev dokumentet senest revideret den 22.9.2011. Som bilag 9 er fremlagt en senere udgave, som ifølge revisionshistorikken er den 4.4.2012. Dernæst er som bilag 53 fremlagt endnu en revideret udgave fremsendt fra sagsøgte til sagsøger ved mail af 7.9.2012 (bilag A).

Under retssagen har det vist sig, at parterne har opfattet disse reviderede estimater forskelligt: Sagsøger har under hele projektet haft den opfattelse, at der i kontrakten var aftalt en fast pris for en samlet løsning, og at de løbende faktureringer alene var a conto faktureringer. Sagsøgte mener derimod, at der var aftalt afregning efter medgået tid uden loft. Det gøres gældende, at der i mangel af udtrykkelig aftale om andet må tages udgangspunkt i den aftalte kontraktsum på kr. 536.500,00, jf. bilag 6, og at sagsøgte som den professionelle leverandør må bære ansvaret for, at projektøkonomien og dens udvikling blev håndteret på en så u hensigtsmæssig og uoverskuelig måde.

2.3.3. Manglende overholdelse af tidsplaner

Den oprindelige kontrakt indeholdt ikke en deadline for projektets

færdiggørelse, men sagsøger havde selv sagt en forventning om, at løsningen ville være klar inden for en overskuelig fremtid. Knap et års tid efter aftaleindgåelsen stod det dog klart, at projektet ville blive langt mere tidskrævende end ventet, og der blev derfor fastsat en række deadlines, som dog ikke blev overholdt: Den første deadline for levering af en færdig løsning blev sat til den 1.9.2012 (bilag 10). Omkring to uger senere oplyste sagsøgte dog, at denne deadline ikke kunne overholdes, hvorfor deadline blev rykket til den 1.10.2012, men heller ikke denne deadline blev overholdt (bilag 12). Ultimo september 2012 blev der afholdt endnu et statusmøde mellem parterne, hvor sagsøgte oplyste, at man var nødsaget til at udskyde deadline endnu engang, denne gang til en 15.11.2012, jf. mail af 27.9.2012 fra Niels Jørgen Blom til sagsøgte (bilag 14). Dette indebar bl.a., at sagsøger var nødsaget til at aflyse et planlagt arrangement med deltagelse af 80 personer, som skulle have været gennemført den 10.10.2012, jf. bilag 13. Heller ikke fristen til den 15.11.2012 blev dog overholdt (bilag 16). Da samarbejdet brød sammen i december 2012, havde sagsøgte endnu ikke leveret noget som til sagsøgers test og godkendelse.

2.3.4. Sagsøgtes mangelfulde projektledelse

Det er sagsøgers opfattelse, at en væsentlig årsag til, at det omhandlede projekt kørte skævt, var, at sagsøgtes projektledelse var særdeles mangelfuld.

Først og fremmest var sagsøgtes håndtering af projektøkonomien ganske uoverskuelig, jf. nærmere afsnit 2.3.2. ovenfor.

Dernæst valgte sagsøgte at udskifte projektleder flere gange med deraf følgende tab af viden om projektet og indgåede aftaler. Den første projektleder på projektet var Martin Sørensen, og han blev i juli 2012 erstattet af Thomas Eriksen, og endelig blev den sidste projektleder, Ricky Lund, koblet på i september 2012. Udskiftning af projektledere er i sig selv problematisk, jf. også skønsmandens besvarelse af spørgsmål 12, og medfører således bl.a. ”risiko for tab af viden, med mindre:

- a) Leverandøren har en klar og veldokumenteret projektmetode
- b) Projektmetoden og dens krav til dokumentation anvendes på projektet
- c) Både den afgående og tiltrædende projektleder er uddannet i projektmetoden
- d) Den afgående projektleder gennemfører en passende overdragelse af projektet til den nye projektleder.

Er disse forhold ikke helt eller delvist opfyldt, risikeres videtab ved projektlederskift.”

Sagsøgte har ikke dokumenteret at have anvendt en ”klar og veldokumenteret projektmetode”. Tværtimod var der markant forskel på, hvordan de enkelte projektledere håndterede opgaven, jf. for eksempel korrespondance fremlagt i bilag 12, s. 4, hvoraf fremgår, at Niels Jørgen Blom på vegne af sagsøger kommenterer på den 3. projektleders forslag om at indføre anvendelse af ”flow- og interaktionsdiagrammer”:

”Jeg vil medgive dig, at det ville have været til alles fordel, hvis projektet som udgangspunkt var blevet forankret i flow- og interaktionsdiagrammer, men jeg finder det samtidig helt uacceptabelt, hvis EA Værktøj skal pålægges omkostningerne herfor mindre end tre uger før deadline på projektet, idet de har betalt en meget høj pris for manglen på samme gennem projektet...”

Dernæst viser forløbet, at sagsøgtes dokumentation har været særdeles mangelfuld, jf. også skønsmandens svar på spørgsmål D:

”... Der er følgende generelle bemærkninger til den undersøgte kode:

- Skønsmanden finder ikke anledning til at betvivle, at sagsøgte har udført de arbejdstimer, der er faktureret iflg. sagens bilag R.*
- Til kodeværktøjet (versionsstyringssystemet) hører case-beskrivelser, hvori programme-ringsopgaver kan beskrives. Imidlertid findes ingen af disse, eller også har skønsmanden ikke adgang til dem. Det gør det vanskeligt at forstå arbejdets formål, herunder om der er tale om almindelig fremdrift i programmeringen, om der er tale om fejlrettelser eller om der er tale om bestilte kundeændringer.*
- Selve den skrevne kode er i øvrigt ikke eller kun i meget begrænset omfang dokumenteret. Dette giver samme problem med forståelsen af arbejdets formål, som beskrevet i forrige punkt.”*

Endelig er der også stærke indikationer på, at overleveringen mellem projektlederne har været stærkt mangelfuld: Som et konkret eksempel på manglende dokumentation kan nævnes kravene til webshoppens integration med Navision og prisberegning. Der er ovenfor i afsnit 2.2.2. redegjort for de omfattende drøftelser, der var mellem parterne med hensyn til kravene til integration og prisberegning. Udover den omfattende fokus på kravene til prisberegning inden kontraktens underskrivelse, blev kravene og den tekniske udformning også drøftet indgående med samtlige tre projektledere under projektet, herunder mail korrespondance af 26.9.2011 og 10.5.2012 med projektleder nr. 1 (bilag 31 og 44), samt ved flere møder med projektleder nr. 2 i august og september 2012 (se fx faktura fra sagsøgers eksterne Navision-konsulent,

Aksel Tilmar, bilag 30, hvor der er anført adskillige møder hos sagsøgte vedrørende ”priser og debitor”, ”Tilbud og Salgsaftaler” osv). På trods af den omfattende regulering og de omfattende drøftelser med de to første projektledere viste det sig i sidste ende, at de to første projektledere øjensynligt intet havde dokumenteret. Som eksempel herpå kan bl.a. henvises til mail af 11.10.2012 fra Niels Jørgen Blom af i forbindelse med modtagelse af sagsøgtes seneste a conto afregning (bilag 15):

”At Novicell igen tager penge for at danne sig overblik over EA’s prisstruktur...”

EA har tidligt i projektet betalt for at forankre den viden hos Novicell. De har betalt for workshops, installation af Navision kopi og efterfølgende analyse af prisstruktur, der er fremsendt beregningseksempler, udarbejdet regneark til EA’s godkendelse af Novicells forståelse af pristrukturen... alt sammen på EA’s regning. Der burde derfor foreligge et meget klart billede af EA’s prisstruktur ved Novicell.

Enten er der nogen i rækken af papirløse møder, der har glemt at lave dokumentation herfor eller også er dokumentationen værdiløs...”

Den manglende dokumentation medførte også, at det var nødvendigt at afholde endnu en workshop den 5.12.2012 (dvs. mere end et år inde i projektet), således at den tredje projektleder kunne blive indført i de drøftelser, der oprindeligt havde været med de to første projektledere. Inden mødet fremsendte Niels Jørgen en mail med overordnet beskrivelse af sagsøgers såkaldte ”prismatrix”, og fremhævede udtrykkeligt, at disse ting allerede ”tidligere [var] gennemgået ved møder, mailkorrespondance, eksempler m.m. forud for projektstart..”, jf. mail af 5.12.2012, bilag 27.

2.3.5. **Ophør af samarbejdet**

Som det er fremgået ovenfor, forløb projektet langt fra efter planen, særligt ikke i sidste halvdel af 2012, hvor aftalte deadlines blev udskudt adskillige gange, og hvor sagsøger anvendte en betydelig mængde ressourcer på at sætte nye projektledere ind i tidligere drøftelser. Den mest kritiske udvikling skete dog i november og december 2012, hvor sagsøgte (med projektleder nr. 3, Ricky Lund, i spidsen) foretog en fuldstændig revurdering af hele projektets tidsplan og økonomi. Efter et møde mellem parterne afholdt den 1.11.2012 sendte Ricky Lund den 12.11.2012 en mail, hvori det bl.a. blev anført: ”Med baggrund i ovenstående, har Novicell sammenskrevet og gennemgået de forskellige områder og kommet

frem til 3 løsningsforslag. Løsningsforslagene er lavet for, at kunne give EA Værktøj et billede af mulighederne, for at kunne komme i luften med et website inkl. Shop. Novicell vil gerne komme til Middelfart og præsentere de 3 løsningsforslag...”

Nogle uger senere blev mødet afholdt, og sagsøgte præsenterede de 3 løsningsforslag. Sagsøger kunne på mødet konstatere, at løsningsforslag A og B var en helt anden løsning, end den parterne havde aftalt, idet den var baseret på en helt anden integrationsmetode: Parternes kontrakt fastslog således udtrykkeligt, at parterne havde aftalt en integrationsmetode kaldet ”Databaseservices”, jf. fx bilag 8 og bilag 31. Ved præsentationen af løsningsforslag A og B påstod sagsøgte dog, at kontrakten ville kunne opfyldes med en anden integrationsform, nemlig en ”Webservice”, som vel at mærke ifølge løsningsforslag A og B skulle leveres af sagsøger selv (!). At sagsøger var berettiget til at kræve en løsning baseret på Databaseservices bekræftes udtrykkeligt af skønsmanden i svaret på spm. 2:

”Det kan bekræftes, at sagsøger var berettiget til at forvente en integrationsløsning baseret på databaseservices som nævnt. Denne metode var sagsøgtes anbefaling fra begyndelsen i integrationsoplægget af 26-09-2011 i bilag 8. At sagsøgte senere skifter mening omkring d. 12-11-2012 iflg. bilag 34 og bilag S og forudsætter, at integrationsmetoden ændres til webservices er alt for sent i forløbet og ikke aftalt med sagsøger. Sagsøgtes anbefaling i bilag 8 er ganske vist ledsaget med bemærkningen om, at webservices kan foretrækkes på længere sigt, men det betyder efter skønsmandens opfattelse på et tidspunkt, hvor systemet har været i drift i en periode og erfaringer er gjort.”

Løsningsforslag C, som også var klart den dyreste, lignede derimod noget, der svarede til det aftalte, hvorfor sagsøger bad sagsøgte om, at lave en pris på, hvad det ville koste at færdiggøre denne. Dette fremsendte sagsøgte den 14.12.2012, og heraf fremgik, at løsningsforslag C ville koste sagsøger yderligere kr. 488.250,00 ex moms. Dette beløb var vel at mærke oveni i de kr. 752.655,00 ex moms, som sagsøgte på daværende tidspunkt allerede havde udfaktureret (se fakturaer fremlagt som bilag R). Sammenholdes dette med, at der oprindeligt var aftalt en kontraktsum på kr. 536.500,00, og kun foretaget egentlige tilvalg for kr. 60.000,00, jf. ovenfor, siger det sig selv, at sagsøger var rystet over udmeldingen. Når man hertil lagde sagsøgtes manglende evne til at overholde tidsplaner, mangelfulde overlevering mellem projektledere, sagsøgtes påstand om en fuldstændig anden integrationsmetode end den aftalte, samt at sagsøgte fortsat ikke var i stand til at give en realistisk tidsplan, var tilliden til sagsøgte ikke længere til stede.

Sagsøger henvendte sig herefter til undertegnedes kontor, og efter en forgæves dialog med sagsøgte advokat så sagsøger ingen anden udvej end at ophæve aftalen, jf. bilag 20.

2.3.6. Status på løsningen ved ophør af samarbejdet

Da parternes samarbejde brød sammen, havde sagsøger reelt ikke noget overblik over, hvor langt løsningen var fra at være færdig. Som uddybet ovenfor havde sagsøgte flere gange udskudt overlevering af løsningen til test, og sagsøger havde derfor alene adgang til en foreløbig version af løsningen via internettet, et såkaldt ”*staging site*”. Alene bedømt ud fra denne, kombineret med de udmeldinger man havde fået fra sagsøgte, havde sagsøger en opfattelse af, at sagsøgte var langt fra at være færdig med en løsning, som svarede til det aftalte. Eksempelvis var de to væsentligste krav fra sagsøger, integration mellem Navision og prisberegning, meget langt fra at være imødekommet.

Skønsmanden har i de to erklæringer besvaret spørgsmål fra begge parter, hvoraf størstedelen er stillet af sagsøgte. De enkelte svar vil blive uddybet nedenfor og under hovedforhandlingen, men overordnet kan der trækkes følgende hovedlinjer fra skønsmandens konklusioner:

- at sagsøger var berettiget til at forvente en løsning, hvor webshoppen blev integreret med data i sagsøgers primære IT-system (Microsoft Navision) efter den model, som sagsøgte kalder ”*Databaseservices*”, jf. svar på spm. 2.
- at den af sagsøgte udarbejdede løsning kun i ”*meget begrænset omfang*” var sat op til integration, jf. svar på spm. 3 og 4.
- at den udarbejdede løsning herudover helt eller delvist mangler en række af de funktioner, der var aftalt mellem parterne, jf. fx svar på spm. 5, 6, 8, 9, P, Q, R, S a) og S b). Skønsmanden har tillige udarbejdet en oversigt med udgangspunkt i retssagens bilag 7, som udgør den del af parternes aftalegrundlag, hvor de overordnede krav til løsningen er beskrevet. Skønsmandens oversigt er fremlagt i retssagen som bilag 49. Heraf fremgår, at minimum 23 punkter er anført med et ”*Nej*”, dvs. enten slet ikke lavet eller kun lavet delvist. Hertil kommer, at skønsmanden i relation til en række yderligere krav anfører ”*Ved ikke*”, ”*Ja – men ufærdig*”, ”*Ja - delvist*” osv. Selvom skønsmanden i den supplerende erklæring ændrer 2 af de 23 punkter fra ”*Nej*” til ”*Ja*” (spm. T og U) og 2 yderligere punkter ændres fra ”*Nej*” til ”*Delvist lavet*” (spm. P og Q), er konklusionen under alle omstændigheder, at løsningen langt fra var færdig på ophævelsestidspunktet.

Ovenstående bekræfter således, at sagsøgte på tidspunktet for

sagsøgers ophævelse ikke var i nærheden af at have opfyldt de aftalte krav til løsningen, og det vel at mærke på trods af, at projektet på ophævelsetidspunktet havde været i gang i 1,5 år, adskillige leveringsfrister var blevet overskredet, og at sagsøgte på dette tidspunkt allerede havde udstedt fakturaer for langt over det aftalte vederlag.

2.4. Uddybning af sagsøgers påstand

Sagsøgers påstand i denne sag lyder på sagsøgtes betaling af kr. 807.405,00.

Ud af dette beløb udgøres kr. 539.155,00 af det beløb, som sagsøger samlet har betalt til sagsøgte under det kuldsejlede projekt. Sagsøger var således efter nedbrud af samarbejdet nødsaget til at ophæve kontrakten (jf. også bilag 20) og er dermed berettiget til at få tilbagebetalt det erlagte vederlag, jf. også princippet i købelovens § 57.

Den resterende del af sagsøgers påstand udgøres af det tab, sagsøger har lidt som følge af den tid, både interne medarbejdere og eksterne konsulenter har spildt på det kuldsejlede projekt. Internt tidsforbrug er generelt vanskeligt at dokumentere, men behovet for dokumentation af den interne tid mindskes i øvrigt af, at der i bilag 29 og 30 er fremlagt fakturaer fra eksterne konsulenter for i alt kr. 573.982,30. Det bemærkes, at samtlige de fremlagte fakturaer omfatter tidsforbrug, som ikke eller kun i meget begrænset omfang har skabt værdi i projektet med en ny leverandør. Selv hvis en mindre del af tidsforbruget måtte have en vis værdi for det efterfølgende projekt med en ny leverandør, har dette ingen betydning for den nedlagte påstand, idet der alene er medtaget et erstatningskrav på i alt kr. 268.250,00. Baggrunden herfor er, at der i kontrakten er en begrænsning af ansvaret til ”50 % af kontraktsummen, jf. pkt. 4.1”. Kontraktsummen er ifølge pkt. 4.1. kr. 536.500,00.

2.5. Tilbagevisning af sagsøgtes indsigelser

Sagsøgte har under retssagen fremsat en række forskellige indsigelser mod sagsøgers påstand og til støtte for sin egen selvstændige påstand. De enkelte indsigelser uddybes og tilbagevises i det følgende.

2.5.1. Der var tale om et agilt projekt

Et af sagsøgtes væsentligste argumenter under sagen har været, at sagsøger ikke var berettiget til at forvente at den aftalte løsning kunne leveres for kontraktvederlaget på kr. 536.500,00 eller i øvrigt

et beløb i nærheden heraf. Til støtte herfor har sagsøgte anført, at der var tale om et såkaldt "agilt projekt", samt at sagsøger under projektet fik forelagt og accepterede reviderede estimater.

Kontraktens pkt. 4.1 har overskriften "*Kontraktsum*" og indledes med følgende ordlyd: "*Kontraktsummen for Løsningen udgør i alt DKK 536.500,00 ekskl. moms...*" Særligt i relation til de af sagsøgte fremhævede betalingsbetingelser, så understøtter disse ikke sagsøgtes argument, tværtimod: Betalingsbetingelserne i kontraktens pkt. 4.3 henviser netop udtrykkeligt til "*Kontraktsummen (jf. punkt 4.1) forfalder løbende med fakturering ved udførte arbejde...*" Såfremt der i øvrigt måtte være den mindste tvivl om fortolkningen af kontraktens pkt. 4.1 og 4.3 (hvilket der på ingen måde ses at være), skal denne fortolkningstvivil komme sagsøger til gode, idet det var sagsøgte, der forfattede kontrakten.

Det er korrekt, at sagsøger undervejs i projektet accepterede reviderede tidsestimater fra sagsøgte. Overskridelser blev dog ofte påtalt og førte i flere tilfælde også til, at sagsøgte udstedte kreditnotaer, jf. fakturaer fremlagt som bilag R. Sagsøgers betaling af løbende fakturaer medfører således ikke, at projektet ændrer karakter fra at have en fast pris/snævert budget til at blive et såkaldt "agilt projekt", hvor der blot faktureres efter medgået tid uden loft. Sidstnævnte standpunkt forsøgte sagsøgte ellers at få skønsmandens opbakning til i sit spørgsmål F, G og I, dog uden held:

"I et it-projekt som det foreliggende anvendes agil udvikling ofte med fordel til at finde løsninger til kundens krav. Sagsøgte gennemfører imidlertid ikke projektet efter en agil projektmodel, men tager agile teknikker i brug på et meget sent tidspunkt, hvor det havde karakter af at fungere som en timebox til sikring af, at timebudgettet ikke blev overskredet..." (svar på spørgsmål F)

"Hvis der er indgået aftale om fast pris, er det ikke sædvanligt at fakturere på baggrund af timesedler. Men omvendt arbejder man ikke nødvendigvis i løbende regning, blot fordi man fakturerer efter timesedler. I projektet mellem sagsøgte og sagsøger er det skønsmandens opfattelse, at parterne reelt arbejder ud fra underforståede budgetter. Dette ses af adfærden hos begge parter, idet sagsøger i projektforløbet har godkendt reviderede budgetter fra sagsøgte, og idet sagsøgte har forsøgt at overholde budgetter ved at kreditere timer, give rabatter og nedsætte timesatser." (svar på spørgsmål G)

"Det er ikke usædvanligt i it-projekter, at der uanset om fremgangsmåden er agil eller ikke agil, fremkommer nye eller ændrede løsningsmodeller, således også vedr. integrationen

mellem en webshop og det bagvedliggende ERP-system (her Navision). Sagsøgte kan derfor også ændre opfattelse og anbefale webservice i stedet for databaseservice som løsningsmodel, men kan i så fald ikke flytte udvikling- og omkostningssansvaret herfor over til sagsøger.” (svar på spørgsmål I)

2.5.2. **Opgaven med integration og prisberegning var mere tidskrævende end ventet**

Sagsøgte har også gjort gældende, at omfanget af integrations- og prisberegningsopgaven overraskede sagsøgte, idet sagsøger først sent i processen konkretiserede sine krav.

At dette postulat er forkert, fremgår af den omfattende dialog, der var mellem parterne ved aftalens indgåelse, og som også førte til regulering forskellige steder i aftalegrundlaget, jf. nærmere afsnit 2.2.2. ovenfor. Det er her en skærpende omstændighed, at der op til kontraktens underskrivelse rent faktisk var et forløb, hvor sagsøgte skulle lave et ”*proof of concept*” på prisberegningen, altså en bekræftelse på, at man kunne løfte opgaven, jf. også omtalen heraf i et bilag til parternes aftale (bilag 8, s. 4):

”Udregning af rabatter

Den endelige udregning af rabatter/individuelle priser bevises gennem et proof of concept, der udføres i et Excell-ark, så udregningsformlen er let at gennemskue og programmere ind i en prisberegning-funktion.”

Sagsøgte havde allerede inden kontraktens underskrivelse mulighed for at få alle relevante oplysninger om prisberegningen fra sagsøger, og efter afholdelse af en workshop og dialog mellem parterne skrev sagsøgte den 3.8.2011 følgende til sagsøger (bilag 24):

*”...Jeg har nu haft Adam og Martin til at arbejde videre med spec'en. Der er nu tilføjet en mere nøjagtig procesbeskrivelse af integrationen... Derudover har Adam lavet ”**proof of concept**” på prisberegner. Dette vil vi fremvise på vores næste møde, kan dog afslører at den var en succes.” (min fremhævning)*

2.5.3. **Sagsøger stillede ikke de nødvendige data til rådighed**

Sagsøgte har også gjort gældende, at en årsag til projektets utilfredsstillende forløb var, at sagsøger ikke stillede de nødvendige data til rådighed. Dette argument gennemsyrrer således flere af sagsøgtens spørgsmål til skønsmanden, fx spm. J, K, M og V. Argumentet, som først er fremsat under retssagen, er dog ikke nærmere konkretiseret, idet sagsøgte blot har henvist til nogle

udtalelser af generel karakter fra skønsmanden, fx svaret på spørgsmål 14a. Skønsmanden udtaler dog også, at sagsøgte som leverandør selv havde ansvaret for at specificere, hvilke data der var behov for at få stillet til rådighed, jf. fx svar på spørgsmål J og 14:

”... har webshoppen ikke adgang til de fornødne data, kan opgaven (varianthåndtering og kobling) naturligvis ikke udføres. Men det er sagsøgtes ansvar som leverandør at specificere for sagsøger, hvilke data denne skal stille til rådighed i integrationslaget, så opgaven kan løses. Skønsmanden har ikke kunnet finde dokumentation herfor.” (svar på spm. J)

”... Det kan således bekræftes, at sagsøgte ved projektets start havde mulighed for at danne sig overblik over, hvilke data han havde behov for at få stillet til rådighed for at kunne udvikle integrationsløsningen. Som han i bilag 8 anbefalede skulle baseres på databaseservices.” (svar på spm. 14)

I processkrift B har sagsøgte påberåbt sig et uddrag af skønsmandens besvarelse af spørgsmål N som støtte for sit argument:

”Det er sammenfattende skønsmandens vurdering, at det vil være unødigt besværligt for sagsøgte at udarbejde den færdige løsning på det foreliggende datagrundlag.”

Dette citat kan dog dårligt siges at være retvisende for konklusionen på det pågældende spørgsmål, da den næste og sidste sætning, som sagsøgte har udeladt i sit citat, lyder som følger:

”En leverandør i en sådan situation vil i praksis sende fejlrapporter til kunden om forholdet og afvente, at rettede data modtages fra kunden.”

Sagsøgte ses ikke at have sendt en sådan fejlrapport under projektet, og selv hvis det havde været tilfældet, ville det ikke ændre ved, at sagsøgte havde alle muligheder for at få overblik over datagrundlaget allerede inden kontraktens underskrivelse, jf. også skønsmandens svar på spørgsmål 14 citeret ovenfor. Sidst men ikke mindst havde sagsøgte fået leveret en fuld kopi af sagsøgers Navision database i starten af projektet, og derfor havde sagsøgte helt fra starten mulighed for at identificere eventuelle udfordringer forbundet med datagrundlaget.

2.5.4. Indsigelser i relation til sagsøgers påstand

Sagsøgte har tillige gjort gældende, at sagsøger ikke er berettiget til at få tilbagebetalt hele det erlagte vederlag, idet *”sagsøger efter*

bedste skøn kunne anvende 40-50% af det arbejde, der allerede er blevet udført af sagsøgte”, hvorfor sagsøger ”ikke er berettiget til at kræve tilbagebetaling af den fulde betaling, idet sagsøger har draget nytte af det udførte arbejde”, jf. svarskriftet s. 11.

Dette postulat har sagsøger afvist i efterfølgende processkrifter, og da sagsøgte ej heller har søgt postulatet verificeret ved spørgsmål til skønsmanden, må det i det hele afvises som udokumenteret. Genanvendelse af sagsøgtes arbejde blev først og fremmest umuliggjort af, at sagsøger alene havde fået adgang til et såkaldt ”*staging-site*” uden adgang til kildekoden.

Selv hvis sagsøgte havde været i stand til at dokumentere en vis nytteværdi, ville en sådan beregning også skulle tage højde for den tid, det kræver for en ny leverandør at sætte sig ind i sagsøgtes arbejde. Heller ikke dette har skønsmanden forholdt sig direkte til, eftersom sagsøgte ikke har søgt argumentet om nytteværdien dokumenteret ved spørgsmål til skønsmanden. Skønsmanden udtaler dog, at sagsøgtes dokumentation af løsningen har været mangelfuld, jf. svar på spørgsmål D, hvilket selvsagt ville have vanskeliggjort genbrug af sagsøgtes kildekode, selv hvis sagsøger havde fået adgang til kildekoden.

3. ANBRINGENDER

Til støtte for den nedlagte påstand gøres det gældende, at sagsøgers ophævelse var berettiget, idet der på ophævelses tidspunktet forelå væsentlig misligholdelse. På ophævelses tidspunktet havde projektet været i over 1,5 år, aftalte deadlines var ikke blevet overholdt, sagsøgte projektledelse havde været stærkt mangelfuld, sagsøgte påstod, at man ikke var forpligtet til at levere en fuldt integreret løsning, og sagsøgte krævede et beløb på næsten 300% af det aftalte vederlag for at levere en færdig løsning.

Såfremt retten måtte finde, at ophævelsen ikke er berettiget, gøres det subsidiært gældende, at sagsøger under alle omstændigheder er berettiget til at få tilbagebetalt det erlagte vederlag, idet væsentlige forudsætninger for aftalen svigtede, jf. U.1985.334 H. Som uddybet ovenfor gik sagsøger ind i dette projekt med to meget væsentlige forudsætninger: For det første var det væsentligt for sagsøger, at den nye webshop var sat op til integration med sagsøgers økonomisystem, på en sådan måde, at webshoppen selvstændigt kunne beregne priser og rabatter uden at belaste den daglige brug af økonomisystemet internt i virksomheden. For det andet var det en væsentlig forudsætning, det endelige vederlag ikke væsentligt overskred det aftalte vederlag på kr. 536.500,00. Begge disse

forudsætninger, som utvivlsomt begge var kendelige for sagsøgte svigtede, og sagsøgte er som leverandøren og eksperten nærmest til at bære risikoen herfor.

Mere subsidiært gøres det gældende, at sagsøger under alle omstændigheder er berettiget til at få hele eller en væsentlig del af det erlagte vederlag tilbagebetalt, idet det af sagsøgte udførte arbejde er af begrænset værdi for sagsøger. Sagsøger har aldrig fået leveret løsningen, end ikke en del heraf, og allerede af denne grund har det udførte arbejde ingen værdi haft for sagsøger. Selv hvis sagsøgte havde stillet den halvfærdige løsning til rådighed, ville værdien heraf være stærkt begrænset, hvilket også er bekræftet af skønsmanden.

I relation til påstanden om erstatning gøres det gældende, at sagsøgte har handlet ansvarspådragende i en lang række henseender, herunder ved væsentligt at have misligholdt sine forpligtelser efter aftalen. Sagsøgte var som den professionelle part forpligtet til at sikre, at alle relevante informationer blev indsamlet inden igangsættelse af projektet, at der blev leveret en løsning, som opfyldte sagsøgers krav, samt at projektførelsen blev ledet på en hensigtsmæssig og professionel måde. Ingen af disse forpligtelser blev overholdt.

..."

Sagsøgte, Novicell ApS, har ligeledes i det væsentlige procederet i overensstemmelse med sit påstandsdokumentet/sammenfattende processkrift, hvoraf blandt andet fremgår:

"...

2. SAGSFREMSTILLING OG ANBRINGENDER

2.1 Overordnede bemærkninger

Nærværende sag omhandler den mellem parterne indgåede aftale vedrørende udviklingen af en e-handelsløsning til brug for sagsøgers virksomhed.

Aftalen mellem parterne blev indgået den 15. august 2011, jf. sagens bilag 6.

Det er overordnet sagsøgtes standpunkt, at der er indgået aftale vedrørende udvikling af et website med tilhørende webshop i en agil udviklingsproces, hvor sagsøgte fik til opgave at udvikle et skræddersyet produkt til sagsøger.

Der er således sagsøgtes standpunkt, at der var tale om regningsarbejde, hvor sagsøgte løbende fakturerede i henhold til de anvendte timer på projektet, jf. nærmere nedenfor.

Sagsøger har gennem processen været repræsenteret af dennes professionelle IT-rådgiver, Niels Jørgen Blom Sørensen, der har håndteret dialogen og den løbende specifikation af de ønskede løsninger. Videre har sagsøger været repræsenteret af IT-rådgiver Aksel Tilmar Mortensen vedrørende specifikke dele af løsningen.

I perioden efter kontraktens indgåelse samarbejdede parterne vedrørende udviklingen af sagsøgers webshop, idet der løbende blev afholdt møder mellem sagsøgte og sagsøgers rådgiver, Niels Jørgen Blom Sørensen, hvor man drøftede de ønskede løsninger og derefter udførte det til løsningerne tilknyttede arbejde.

I efteråret 2012 opstod der imidlertid uoverensstemmelser mellem parterne vedrørende det udførte arbejde, hvilket ultimativt resulterede i, at sagsøger afbrød samarbejdet og efterfølgende ophævede den indgæede kontrakt.

Det er sagsøgtes standpunkt, at den foretagne ophævelse af den indgæede kontrakt var uberettiget, således som der nærmere vil blive redegjort for i det følgende.

2.2 Kontrakten ophævet med urette

Sagsøger ophævede den indgæede aftale den 8. februar 2013, jf. det i sagen fremlagte bilag 20.

Sagsøgte gør gældende, at ophævelsen var uberettiget, idet hverken den for løsningen fakturerede pris eller leveringstidspunktet herfor, berettiger sagsøger til at ophæve kontrakten, ligesom løsningen ikke er behæftet med hævebegrundende mangler.

2.2.1 Ansvar for kravspecifikationer

Der er mellem sagsøger og sagsøgte ikke enighed om, hvem af parterne, der bærer ansvaret for, at de fornødne specifikationer for den ønskede løsning var tilstede ved kontraktens indgåelse.

Dette har betydning for de forhold, der er genstand for parternes tvist, herunder særligt forholdet vedrørende det afgivne prisestimat.

Det er sagsøgtes standpunkt, at det utvetydigt fremgår af den mellem parterne indgæede kontrakt, jf. bilag 6, pkt. 1.1, at ansvaret for at de fornødne specifikationer var tilstede, påhviler sagsøger:

”Kunden anerkender, at Kunden har det primære ansvar for, at specificere og præcisere sine krav og ønsker til Løsningen”.

Det gøres gældende, at sagsøgers krav og ønsker ikke var tilstrækkeligt

specificeret på tidspunktet for aftaleindgåelsen, idet sagsøger ikke havde leveret den fornødne behovsopgørelse på daværende tidspunkt.

I forbindelse med aftaleindgåelsen mellem parterne blev det drøftet, at sagsøger ønskede en e-handelsløsning svarende til den, der blev anvendt af sagsøgers konkurrent, Carl Ras, dog således at sagsøger ønskede en række yderligere funktioner tilknyttet sin løsning.

Der forelå imidlertid ikke en fuldstændig kravspecifikation fra sagsøgers side, og den omstændighed, at sagsøger tilkendegav, at man ønskede funktioner tilsvarende Carl Ras', var ikke tilstrækkeligt til, at sagsøgte kunne iværksætte udviklingen af den ønskede løsning, idet det var nødvendigt med yderligere specifikationer.

Sagsøger har i sine processkrifter angivet, at sagsøgte skulle undersøge *design, opbygning, funktion osv.* af blandt andet Carl Ras' hjemmeside, hvilket efter sagsøgte opfattelse blot understreger, at rammerne for det arbejde der skulle udføres, ikke var endeligt fastlagt på tidspunktet for aftalens underskrivelse og hvorfor den i kontrakten angivne pris alene kunne være udtryk for et estimat på daværende tidspunkt.

Det bemærkes samtidig, at det ved udvikling af e-handelsløsninger ikke er muligt at bruge en anden virksomheds hjemmeside som specifikation, idet hjemmesiden vil udvikle sig undervejs med ny og ændret funktionalitet. Endvidere har sagsøgte på intet tidspunkt haft adgang til koden eller back-end funktionaliteten hos Carl Ras, hvorfor det end ikke var muligt for sagsøgte at lave en tilbundsående undersøgelse af denne virksomheds løsning.

Det bemærkes videre, at de af sagsøger fremlagte bilag 1 og 2 heller ikke udgør tilstrækkelige og sædvanlige specifikationer for arbejdets udførelse, idet der er tale om mere overordnede ønsker til produktet og processen.

Sagsøgte skal derfor fastholde, at der ikke forelå en fuldstændig kravspecifikation fra sagsøgers side på tidspunktet for kontraktens indgåelse.

Dette bekræftes af skønsmanden i dennes redegørelse vedrørende på s. 2 i skønsrapporten:

"Der foreligger ikke en kravspecifikation eller behovsopgørelse fra sagsøgers side med den konsekvens, at sagsøgte heller ikke har udarbejdet en løsningsbeskrivelse som baggrund for sit tilbud. Da der heller ikke er nogen projektplan, er det ud fra sagens akter ikke klart, hvorledes sagsøgers krav til e-handelsløsningen skal blive dokumenteret i detaljer"

Endvidere anfører skønsmanden i sin besvarelse af spørgsmål X følgende:

”Forventningen burde derfor være, at sagsøger med sin eksterne projektansvarlige dels havde leveret en behovsopgørelse og dels havde tilstrækkelig kompetence – evt. sammen med andre eksperter – til at indgå i meningsfuld dialog med sagsøgte om dennes tekniske behov for adgang til data. Dette sker imidlertid ikke på en fyldestgørende måde i projektet”
(min fremhævelse)

Faktum er, at sagsøgers krav til e-handelsløsningen blev specificeret løbende gennem de mange møder, der blev afholdt mellem parterne, idet sagsøger ved Niels Jørgen Blom Sørensen ikke havde specificeret løsningen eller tilvejebragt datagrundlag på tidspunktet for indgåelsen af aftalen.

Dette var netop udtryk for, at parterne havde aftalt en agil samarbejdsproces, hvor man løbende aftalte og tilrettelagde rammerne for det arbejde, der skulle udføres, således som der vil blive redegjort nærmere for nedenfor.

Det må supplerende bemærkes, at i begyndelsen af november 2012, dvs. mere end 1 år efter aftalens indgåelse, blev der afholdt arbejdsdage med deltagelse af Niels Jørgen Blom Sørensen fra sagsøger og Ricky Lund fra sagsøgte, hvor Niels Jørgen Blom Sørensen af sagsøgte blev opfordret til at medbringe de specifikationer, som sagsøger påstod at have udarbejdet. Niels Jørgen Blom Sørensen medbragte imidlertid ikke de efterspurgte specifikationer, hvilket resulterede i, at samtlige elementer i e-handelsløsningen skulle gennemgås fra bunden, hvorefter Niels Jørgen Blom Sørensen først på dette tidspunkt bliver afklaret med og træffer afgørelse om, hvorledes eksempelvis tilbud, indkøbslister osv. skulle fungere.

Dette resulterede herefter i væsentlige mere komplekse løsninger end hvad der var forudsat i det oprindelige estimat.

2.2.2 Agil samarbejdsform

Forholdet vedrørende de manglende specifikationer har nær tilknytning til parternes uenighed vedrørende den samarbejdsform, der var gældende for kontraktforholdet.

Sagsøgte gør i tilknytning hertil gældende, at der mellem parterne var aftalt en agil samarbejdsproces.

Sagsøger deler ikke denne opfattelse, og har i den henseende henvist til den korrespondance, der går forud for indgåelsen af kontrakten mellem parterne, herunder det af sagsøger udarbejdede faktablad (sagens bilag 2).

Det er dog bemærkelsesværdigt, at det af selvsamme faktablad netop fremgår, at sagsøger ønsker en agil proces.

Det må understreges, at parterne de facto arbejdede efter en agil proces i

forbindelse med udviklingen af sagsøgers e-handelsløsning, idet der som førnævnt ikke var en entydig specifikation af de elementer, der skulle udarbejdes som led i løsningen.

Sagsøgte skal i den forbindelse fremhæve skønsmandens besvarelse af **spørgsmål A**, hvoraf følger:

”Område- og opgavebeskrivelsen i bilag 7 er bredt formuleret og kan løses på forskellige måder, men det hænger sammen med, at den danner grundlag for en række efterfølgende arbejds møder mellem parterne, hvor løsninger for de forskellige ydelser skulle defineres”

Dette understreger efter sagsøgtens opfattelse, at der var tale om en agil arbejdsproces, idet kontraktgrundlaget mellem parterne ikke i tilstrækkelig grad havde defineret løsningen, hvorfor denne løbende blev udviklet og tilpasset i samarbejde mellem parterne.

Situationen var således den, at der blev afholdt ugentlige møder mellem sagsøgte og sagsøgers rådgiver, Niels Jørgen Blom Sørensen. Sagsøgte anslår, at der gennemsnitligt er anvendt ca. 8 timer ugentligt på møder mellem parterne i hele udviklingsperioden.

Dette understøttes af skønsmandens bilag ix til skønsrapporten, hvoraf fremgår, at skønsmanden ud fra sagsøgtens tidsregistrering anslår, at der brugt ca. 465 timer til analyse, hvilket dækker over møder mellem sagsøgte og sagsøgers rådgiver, Niels Jørgen Blom Sørensen.

Alene den omstændighed at der er brugt mere end 400 timer på analysedelen, bekræfter, at der de facto var tale om en agil udviklingsproces mellem parterne.

Der vil blive ført bevis herfor under hovedforhandlingen i form af de fremlagte bilag samt ved forklaringer fra de medarbejdere hos sagsøgte, der har bidraget under projektet.

Der henvises til de tidsregistreringsudskrifter, der er fremlagt sammen med sagsøgtens fakturaer i bilag R, hvoraf fremgår, at der løbende er afholdt såvel fysiske og telefoniske møder mellem sagsøgte og sagsøgers rådgiver Niels Jørgen Blom Sørensen.

Forholdet var det, at Niels Jørgen Blom Sørensen ofte havde hele arbejdsdage, der blev tilbragt på sagsøgtens kontor, hvor parterne samarbejdede omkring udviklingen af løsningen.

Der blev i sagens natur ikke ført referat af samtlige møder, hvilket sagsøger også er bekendt med. Det forekommer derfor besynderligt at sagsøger har opfordret til at fremlægge mødereferater. Der er dog i enkelte tilfælde afholdt

møder, hvor der efterfølgende blev udarbejdet referat, hvorved henvises til bilag Q som eksempler herpå.

Ved en gennemgang af mødereferaterne i bilag Q, kan det konstateres, at detaljeringsgraden er væsentligt højere end ved det estimat, der forelå ved kontraktens underskrivelse, hvilket bekræfter, at det først er i forbindelse med planlægningsmøder og arbejdets udførelse i øvrigt, at de fornødne specifikationer fastlægges.

Det gøres derfor gældende, at den anvendte projektmetode, jf. skønsmandens besvarelse af spørgsmål X, blev anvendelse af en agil arbejdsproces, hvor krav og behov til løsningen løbende blev specificeret i samarbejde med Niels Jørgen Blom Sørensen.

Det er sagsøgte standpunkt, at den indgåede aftale mellem sagsøger og sagsøgte havde til formål at udvikle en skræddersyet løsning, der opfyldte sagsøgers behov. Der var ikke tale om en standardprodukt, hvilket understreges af den løbende og omfattende dialog, der har været mellem parterne med henblik på tilpasning til sagsøgers behov og ønsker.

Samtidig understreger den skræddersyede løsning netop den agile proces, idet det ikke på andre måder var muligt at nå frem til den unikke løsning, som sagsøger ønskede til sin virksomhed.

2.2.3 Prisen berettiger ikke til ophævelse

Prisen for arbejdets udførelse i henhold til kontrakten

Genstanden for parternes tvist vedrører særligt forståelsen af det i kontrakten angivne prisestimat på kr. 536.500, jf. sagens bilag 6.

Sagsøgte gør gældende, at det i kontrakten angivne beløb var udtryk for et estimat ud fra de forudsætninger, der var kendt på tidspunktet for kontraktens indgåelse.

Sagsøger deler ikke denne opfattelse, idet sagsøger mener, at der er afgivet en fast pris for projektet.

Forud for kontraktens underskrivelse forløb en række drøftelser mellem parterne, og sagsøger har henvist hertil som støtte for, at man på tidspunktet for indgåelsen af kontrakten, var nået til enighed om detaljerne for den ønskede løsning.

Som allerede redegjort for ovenfor, var dette imidlertid ikke tilfældet, idet faktum var, at ved kontraktindgåelsen alene havde lavet nogle meget overordnede rammer for det arbejde, der skulle udgøres, hvorfor den pris, der kunne afgives ved underskrivelsen alene kunne være udtryk for et

estimat.

Til støtte for sagsøgtets standpunkt, henvises til de ovenfor anførte svar fra skønsmanden, jf. blandt andet spørgsmål A.

Videre henvises særligt til bilag 1 til kontrakten (sagens bilag 7), der er en foreløbig oversigt over de opgaver, der skulle løses som led i udarbejdelsen af den endelige webshop til sagsøger.

Det gøres gældende, at det netop fremgår netop af det pågældende bilag, at der er tale om et estimat, idet der på daværende tidspunkt blev afgivet et estimat på forbrug af 536,50 timer.

Dette estimat på timeforbruget henfører direkte til den estimerede kontraktsum på kr. 536.500, idet der mellem parterne var aftalt en timepris på kr. 1.000 pr. time ved arbejdets udførelse.

Det fremgår af pkt. 4.1 i den mellem parterne indgåede kontrakt (sagens bilag 6), at fakturering foregår *efterhånden som timerne leveres*, ligesom det videre fremgår af kontraktens pkt. 4.3, at kontraktsummen forfalder løbende *med fakturering af udførte arbejder*. Dette havde ikke været relevant at anføre, såfremt bilag 1 alene var et estimat over tidsforbrug.

De pågældende bestemmelser understreger derfor, at den afgivne pris var udtryk for et estimat og ikke en fast pris.

Sagsøgte gør gældende, at sagsøger stedse har været bekendt med, at afregningen for udarbejdelsen af den ønskede webshop skulle ske på baggrund af den til opgaven medgåede tid. Afregningen blev foretaget i henhold til en timepris på kr. 1.000 pr. time, og sagsøger er selvsagt bekendt med, at der er en nøje sammenhæng mellem tidsforbruget og prisen for den endelige løsning.

Det fremgår endvidere også af sagsøgtets fakturaer (sagens bilag C og bilag R), at timerne faktureres til kr. 1.000 pr. time.

Sagsøgte bemærker endvidere, at det af parternes korrespondance (blandt andet sagens bilag A og B) fremgår, at fakturagrundlag og priser for ekstraarbejder omtales i antal timer, der skal medgå til løsning af opgaven. Dette er naturligvis udtryk for, at der er enighed om, at der foretages afregning af de pågældende timer med kr. 1.000 pr. forbrugt time, idet sagsøger i modsat fald må forventes at ville have udbedt sig en pris for udførelsen af de pågældende arbejder.

I tilknytning til ovennævnte bemærkes, at der har været afholdt en lang række af arbejds møder mellem parterne, hvor sagsøger ved dennes rådgiver,

Niels Jørgen Blom Sørensen, har drøftet projektets fremdrift og hvor sagsøger løbende har ønsket ændret funktionalitet ved løsningen.

Dette har nøje sammenhæng med, at den indgåede aftale mellem sagsøger og sagsøgte havde til formål at udvikle en skræddersyet løsning, der opfyldte sagsøgers behov.

Disse mange møder samt de mange løbende ændringer medfører naturligt et stort tidsforbrug for sagsøgte som leverandør og det forekommer åbenbart, at sagsøgte ikke skal bære denne risiko alene, idet der som førnævnt er en klar sammenhæng mellem tidsforbruget og prisen for den endelige løsning.

På den baggrund gøres det gældende, at det er åbenbart, at der er tale om regningsarbejde i henhold til den tid, der medgår til udarbejdelse af løsningen.

Opgørelse af økonomi/tidsforbrug i aftaleperioden

Det kan konstateres, at sagsøger i sine processkrifter gentagende gange har fremhævet det i kontrakten angivne oprindelige estimat på DKK 536.500 til trods for, at dette beløb i øvrigt er ganske misvisende, når man ser på forløbet i aftaleperioden.

Sagsøgte finder derfor anledning til at præcisere parternes aftale vedrørende det aftalte honorar for udvikling af e-handelsløsningen.

Det er som førnævnt sagsøgtes standpunkt, at den i kontrakten angivne pris på kr. 536.500 er udtryk for et estimat ud fra de forudsætninger, der var kendt på tidspunktet for kontraktens indgåelse.

Hertil kommer, at parterne løbende har aftalt honorar for ekstraarbejder ud over kontrakten, ligesom sagsøger løbende har godkendt reviderede estimater i forhold til det i kontrakten angivne.

Dette kan nærmere skitseres som følger:

Honorar vedrørende	Beløb
Workshop (jf. bilag H) moms	kr. 14.000, ekskl.
Estimat i henhold til kontrakt moms	kr. 536.500, ekskl.
Umbraco version 5 arbejder (jf. bilag F) moms	kr. 50.000, ekskl.
Korrigeret estimat (jf. bilag A)	kr. 648.500, ekskl.

moms

Byggesag (jf. bilag G)	kr. 10.000, ekskl.
moms	

Afsluttende timer (jf. bilag 15)	kr. 224.000, ekskl.
moms	

Prisberegner (jf. bilag E)	kr. 30.000, ekskl.
moms	

I alt	kr. 976.500, ekskl.
moms	

Det er således ganske ukorrekt, når sagsøger fremhæver det oprindelige estimat på kr. 536.500 og samtidig angiver, at der i relation hertil var aftalt en snæver budgetramme.

Som ovenfor skitseret og som dokumenteret ved sagens bilag, herunder også ved bilag 14, blev det oprindelige estimat positivt fraveget med positiv accept fra sagsøger. Der var ikke tale om, at sagsøger "undlod at protestere" således som sagsøger har søgt at få det til at fremstå som.

Som det fremgår af sagens bilag A, var der pr. 1. september 2012 anvendt 558 timer, svarende til kr. 558.000, hvortil kommer de førnævnte ekstraarbejder.

På dette tidspunkt accepterer sagsøger et revideret estimat på 648.500 kr.

I september måned 2012 var anvendt 174,25 timer, jf. faktura af 30. september 2016 fremlagt som en del af bilag R.

Som det fremgår af bilag 15, er den pågældende mail fremsendt den 16. oktober 2012, hvorfor de 448 timer, svarende til kr. 224.000 tidsmæssigt alle ligger efter den 16. oktober 2016.

Det understreges, at de 448 timer, svarende til kr. 224.000, blev accepteret af sagsøger ved den pågældende mail af 16. oktober 2012 og således i tillæg til det allerede afgivne estimat på 648.500 kr., jf. bilag A.

Det fremgår eksplicit af bilag A, at sagsøger anfører, at der ud over estimatet på 648,5 timer, eller kr. 648.500, ligger 24 timer, eller kr. 24.000, til køb under "byggesag". Det understreges videre i bilag A, at dette ligger uden for estimatet.

I relation til arbejderne vedrørende Umbraco 5 var der som bekendt tale om, at sagsøgte blev anmodet om at udarbejde løsningen på baggrund af

Umbraco version 5 til trods for, at dette blev frarådet af sagsøgte. Efterfølgende blev det besluttet i stedet at anvende Umbraco version 4.7.2, således som anbefalet af sagsøgte.

Dette skift mellem systemerne medførte et anslået et øget tidsforbrug på 50 timer, svarende til kr. 50.000, som et ekstraarbejde, der lå udover det afgivne estimat. Det gøres gældende, at dette beløb kan lægges til grund under sagen, idet sagsøger ikke har haft indsigelser herimod.

Estimatet på 648.500 var som førnævnt en revision af det oprindelige estimat, herunder i forhold til de ydelser, der var indeholdt heri.

Det gøres på den baggrund gældende, at sagsøger har accepteret et samlet honorar på kr. 976.500, ekskl. moms.

For en ordens skyld bemærkes, at heraf er faktureret kr. 752.665, excl. moms.

Sagsøger er løbende holdt orienteret om arbejdets stade og det anvendte tidsforbrug og har løbende godkendt dette ved betaling af de fremsendte fakturaer.

I tillæg hertil bemærkes, at sagsøger er blevet opfordret til at redegøre for 1.294.280, som sagsøger har fremhævet som prisen for den endelige løsning. Sagsøger har imidlertid ikke opfyldt den opfordring, hvilket må tillægges processuel skadevirkning og hvorfor der skal ses bort herfra under sagen.

Sagsøgte bestrider sagsøgers postulat om, at der under projektet er udført mangelfuld projektledelse. Skønsmandens rapport kan i øvrigt heller ikke tages til indtægt herfor.

Det bemærkes for en ordens skyld, at sagsøgte i sin afregning løbende har taget højde for, at der har været behov for overlevering mellem de forskellige projektledere.

Som eksempel herpå henvises til bilag C, hvor sagsøgte i forbindelse med faktureringen for september 2012 gav sagsøger en "rabat" på kr. 18.400, excl. moms, vedrørende timer brugt til overlevering, ligesom der også er givet kreditnotaer i enkelte tilfælde.

Ved en gennemgang af bilag R vil man videre kunne konstatere, at sagsøgte i forbindelse med sine løbende afregninger har taget stilling til det anvendte tidsforbrug, herunder om samtlige anvendte timer kunne faktureres, idet sagsøgte i flere tilfælde har undladt at fakturere alt den forbrugte tid, hvilket blandet andet skyldes, at man har taget hensyn til det tidsforbrug, der har været i forbindelse med overlevering mellem projektlederne.

Sammenfattende gøres det derfor gældende, at det af sagsøgte udførte arbejde i det hele er udført efter instruktion fra sagsøger, og at det i det væsentligste skyldes sagsøgers forhold, at det ikke har været muligt at holde sig indenfor det oprindelige estimat, hvorfor den for løsningen fakturerede pris ikke berettiger sagsøger til at ophæve den indgåede kontrakt.

2.2.4 Leveringstidspunkt berettiger ikke til ophævelse

Sagsøgte gør overordnet gældende, at der ikke foreligger forsinkelse fra sagsøgte side, der berettiger til en ophævelse af kontrakten.

Det gøres gældende, at der i henhold til den indgåede kontrakt, jf. bilag 6, ikke er fastsat nogen afleveringstermin for e-handelsløsningen.

Dette er efter sagsøgte opfattelse i øvrigt helt naturligt, idet der mellem parterne var aftalt en agil udviklingsproces, hvor der løbende ville blive tilføjet og ændret funktionalitet, hvorfor det ikke var muligt for parterne specifikt at angive, hvornår man ville være færdig med denne proces.

I tillæg hertil bemærkes, at sagsøger tidligt i forløbet den 8. december 2011 meddeler sagsøgte, at det var *mindre væsentligt*, hvornår den endelige løsning stod færdig (sagens bilag J).

Sagsøgte **bestrid**, at der var aftalt en afleveringstermin til den 1. september 2012, således som det er postuleret af sagsøger.

For så vidt angår det i sagen fremlagte bilag 10, som sagsøger har fremlagt til støtte for sit postulat, er denne email fremsendt af Michael Almstrup, der er sælger hos sagsøgte og som var involveret i forbindelse med kontraktindgåelsen. Som det er sagsøger bekendt, var Michael Almstrup ikke direkte involveret i det faktiske arbejde vedrørende udvikling af e-handelsløsningen. Videre er det sagsøgte standpunkt, at Michael Almstrups ikke er udtryk for et aftalt afleveringstidspunkt, men derimod alene kan tages til indtægt for, at sagsøgte tilkendegiver, at ville gøre hvad man kan for at imødekomme sagsøgers ønske. Denne tilkendegivelse vedrørende et muligt afleveringstidspunkt kan imidlertid ikke forpligte sagsøgte med den retsvirkning, at overskridelse heraf udgør en forsinkelse, der berettiger sagsøger til at ophæve kontrakten.

Det gøres gældende, at der ikke mellem parterne har været aftalt en endelig afleveringstermin, ligesom det fastholdes, at der ikke har været afgivet påkrav fra sagsøgers side med den virkning af efterfølgende forsinkelse berettiger til ophævelse af kontrakten.

Parterne har løbende og helt indtil medio december 2012 været i dialog og forhandlet omkring færdiggørelsen af projektet og sagsøger har selv i sin korrespondance, herunder eksempelvis bilag 12, lagt op til en dialog omkring

mulighederne for færdiggørelse af løsningen frem for at tage egentlige juridiske skridt i relation til den nu postulerede hævebegrundende forsinkelse.

Det er først efterfølgende som led i nærværende sag, at sagsøger har søgt at konstruere en egentlig leveringstermin. Denne har imidlertid ingen støtte i den fremlagte dokumentation. Dette understreges også af, at sagsøger ikke foretager sin ophævelse af kontrakten førend den 8. februar 2013.

Årsagen til at projektets færdiggørelse tog længere tid end først antaget, skyldes i særdeleshed, at de nødvendige specifikationer for den ønskede løsning ikke var tilgængelige for sagsøgte, jf. nærmere nedenfor.

Som eksempel herpå kan henvises til sagens bilag E, hvor fremgår, at parterne så sent som i december 2012 drøftede den funktionalitet, der skulle udarbejdes vedrørende "Prisberegner" og hvorefter sagsøgte ville afgive estimat herpå.

Videre kan henvises til bilag D, hvoraf fremgår, at sagsøgers oplæg vedrørende et ønske om bundling / samkøb først blev fremsendt af sagsøger den 17. oktober 2012. Endvidere krævede sagsøgers ønske efterfølgende også ændringer i både prisstruktur, styring, og visning mv.

Sådan funktionalitet der først meget sent i forløbet oplyses og specificeres af sagsøger understreger blot, at det ikke har været muligt for sagsøgte at udarbejde den ønskede løsning og at forsinkelsen af projektet ikke kan tilskrives sagsøgtes forhold.

Det skal for en ordens skyld fremhæves, at det af kontraktens pkt. 1.1 fremgår, at sagsøger som kunde har ansvaret for at levere specifikationerne til løsningen.

Endvidere må fremhæves, at projektet blev forlænget af, at sagsøger ønskede at anvende Umbraco Version 5. Da denne version ikke var tilgængelig, var det nødvendigt at sætte projektet i bero i en længere periode, hvor det ikke var muligt for sagsøgte at udføre det nødvendige udviklingsarbejde. Dette er også anerkendt af sagsøger, idet det af stævningen fremgår, at projektet blev sat i bero fra ultimo 2011 til primo 2012.

I den forbindelse påpegede sagsøgte tidligt i projektet, jf. bilag J, at dette havde konsekvenser for sagsøgte, idet man naturligt havde allokeret ressourcer til projektet med sagsøger. Det må således også tilskrives sagsøgers valg, at det var nødvendigt for sagsøgte at udskifte projektleder undervejs.

Sammenfattende gøres det derfor gældende, at sagsøger ikke har været berettiget til at ophæve kontrakten som følge af hævebegrundende

forsinkelse.

2.3 Den leverede løsning – integration, prisberegning og datagrundlag

Et væsentligt element i sagen er forholdet vedrørende den integration, der skulle udarbejdes mellem sagsøgers økonomisystem, Navision, og den webshop, som skulle udarbejdes af sagsøgte.

I den forbindelse har det været et element i sagen, hvorvidt den udarbejdede løsning er baseret på ”databaseservices” eller ”webservices”, som er to forskellige muligheder til at løse integrationsspørgsmålet.

I den forbindelse skal sagsøgte indledningsvis fremhæve, at skønsmanden i sin besvarelse af spørgsmål L bekræfter, at den udarbejdede løsning *er* baseret på databaseservices, jf. s. 4 i den supplerende skønserklæring.

Det kan således lægges til grund under sagen, at sagsøgte har leveret løsningen i overensstemmelse med sagsøgers ønsker.

Den omstændighed at sagsøgte i løbet af processen foreslog brug af en webservice, var blot udtryk for den proces, man havde været igennem, hvor sagsøgte havde meget vanskeligt ved at få sagsøger til at levere de fornødne data og specifikationer, der var nødvendige for at udarbejde løsningen, jf. nærmere nedenfor.

Som det fremgår af de i sagen fremlagte bilag, herunder særligt bilag 31, havde sagsøger ved kontraktindgåelsen beskrevet forholdet omkring integration/prisberegning i en sådan form, at den kunne understøttes af uCommerce som standard.

Af samme årsag var det denne beskrivelse med uCommerce som standard, hvorpå sagsøgte baserede sit estimat.

Forholdet vedrørende integration og prisberegning var et af de elementer, som parterne drøftede forud for kontraktens underskrivelse. Sagsøger forsøger at give indtryk af, at man dybdegående havde drøftet og analyseret integrationen forinden underskrivelsen, men dette var imidlertid ikke tilfældet.

Dette bekræftes også af skønsmanden, jf. s. 2 i bilag 46, hvor det anføres, at der meget hurtigt opstår tvivl om, hvorledes webshoppen skal integreres med Navision.

Dette skyldes netop, at sagsøger ikke på forhånd havde leveret de fornødne specifikationer og krav og idet sagsøger gentagende gange fremkom med nye forslag i relation hertil.

Specifikationer for integrationsdelen blev således løbende fastlagt som led i parternes møder og drøftelser. Dette understreges af den korrespondance, der indgår i sagens bilag, herunder særligt bilag 31-36.

Ligeledes understøttes dette af bilag 23, hvoraf fremgår, at der skal laves *proof of concept* vedrørende prisberegning, herunder rabatter.

Sagsøger har postuleret i sine processkrifter, at der var lavet ”proof of concept” vedrørende prisberegner forinden kontraktindgåelse og henviser i den forbindelse til email af 3. august 2011 i bilag 24.

Hertil bemærkes, at den pågældende mail er fremsendt forinden, den endelige kontrakt blev underskrevet mellem parterne den 15. august 2011.

Som det fremgår af estimatet til kontrakten, jf. bilag 7, skulle der fortsat laves proof of concept vedrørende integration, hvilket var udtryk for, at denne proces endnu ikke var afsluttet på tidspunktet for kontraktunderskrivelsen.

Såfremt der allerede var lavet proof of concept, da kontrakten blev underskrevet, havde det naturligvis ikke været indskrevet i kontrakten. Det må samtidig lægges til grund, at sagsøger var enig i, at det var nødvendigt med yderligere proof of concept, idet sagsøger i modsat fald ikke ville have accepteret proof of concept som en del af estimatet.

Det må understreges, at sagsøger ikke i løbet af projektet havde været i stand til at fremvise en fornøden specifikation af prisberegningen, men derimod alene brudstykker af Navision kode samt løse regneark. Prisberegningen og de dertilhørende specifikationer var derimod et af de emner, som blev drøftet på de førnævnte arbejds møder i november 2012 mellem sagsøgtes projektleder, Ricky Lund og Niels Jørgen Blom Sørensen. Den fornødne specifikation blev efterfølgende udarbejdet af sagsøgte den 10. december 2012 (bilag 28).

Sagsøgte gør gældende, at sagsøger i udviklingsforløbet ikke var i stand til at stille data til rådighed for sagsøgte i en form, der muliggjorde udvikling af løsningen.

Dette er også bekræftet af skønsmanden ved den afgivne skønserklæring.

Som nævnt flere gange var sagsøger under forløbet repræsenteret af dennes IT-sagkyndige, Niels Jørgen Blom Sørensen. Hertil kommer, at i forhold til integrationsdelen, havde sagsøger antaget en yderligere ekstern konsulent til at repræsentere sagsøger, Aksel Tilmar Mortensen.

Det var Aksel Tilmar, der på vegne af sagsøger var ansvarlig for at levere

data fra Navision til sagsøgte og bistå i forbindelse med integrationsdelen.

Som det fremgår af bilag AD, blev Aksel Tilmar ikke involveret i projektet før 16. april 2012, eller ca. 9 måneder inde i projektforsløbet. Parterne afholdt sit første møde den 2. maj 2016, jf. bilag AE.

Det fremgår direkte af bilag AE, at man på mødet skulle drøfte samarbejdsformen samt dataudvekslingen med Navision.

Bilaget understreger således ganske godt arbejdsformen mellem parterne, og ikke mindst understreger bilaget, at sagsøger først ca. 10 måneder inde i forløbet antager sin eksterne Navision konsulent, hvorfor det ikke før dette tidspunkt har været muligt for sagsøgte at færdiggøre løsningen vedrørende integration.

I de følgende måneder indledes samarbejdet vedrørende integrationsdelen. Den 9. august 2012 meddeler sagsøgte over Niels Jørgen Blom Sørensen, at man afventer Aksel Tilmar førend man kan komme videre med arbejdet, jf. bilag AF.

Det er også på dette tidspunkt, i august 2012, at sagsøgte første gang bliver bekendt med den utilstrækkelige datakvalitet i det materiale, der leveres fra Aksel Tilmar. Sagsøgtes projektleder, Thomas Eriksen, meddeler således følgende til Niels Jørgen Blom Sørensen:

"Jeg kan ikke importere produkter til shoppen førend Aksel har dem i Navision tabellerne, da jeg ellers skal implementere 2 forskellige importfunktioner.

Jeg skulle dog gerne få noget fra Aksel i denne uge."

Det viser sig efterfølgende, at Aksel Tilmar ikke er i stand til at levere de nødvendige data, hvilket som førnævnt også bekræftes af skønsmanden.

Skønsmanden angiver følgende i sin besvarelse af spørgsmål 14a:

*"Det kan ikke forventes, at køber af en e-handelsløsning ved præcis, hvilke data der skal stilles til rådighed for leverandøren, men det kan forventes, at købers it-afdeling har denne viden. **Har købers it-afdeling ikke denne tekniske viden, må køber entrere med sin Navision-leverandør om opgaven, eller, som i dette tilfælde, med en ekstern projektansvarlig (NJ) og en ekstern Navision-konsulent (ATM)**" (min fremhævelse)*

Videre anfører skønsmanden:

*"...Men det er køber, der ved hvor data findes, og hvordan de rent teknisk kan stilles til rådighed for leverandøren. **Det er også køber, der leverer***

dataene til leverandøren” (min fremhævelse).

Det er sagsøgtes standpunkt, at disse data ikke blev stillet til rådighed for sagsøgte i en form der muliggjorde, at sagsøgte kunne udarbejde den ønskede løsning.

De data der blev stillet til rådighed af Aksel Tilmar Mortensen, kunne således ikke realisere den løsning, der var forventet. Herudover var de leverede data fejlbehæftede, hvilket besværliggjorde og til dels umuliggjorde arbejdet for sagsøgte.

Dette bekræftes af skønsmanden, jf. besvarelsen af spørgsmål N:

”Det er sammenfattende skønsmandens vurdering, at det vil være unødigt besværligt for sagsøgte at udarbejde den færdige løsning på det foreliggende datagrundlag” (min fremhævelse)

Der henvises i øvrigt til det tidligere anførte citat vedrørende besvarelsen af spørgsmål X.

Årsagen til at det oprindelige estimat vedrørende integrationsdelen blev overskredet, skyldes således både, at sagsøger ikke i fornøden grad havde defineret sine ønsker og krav til integrationsdelen og at det datagrundlag som sagsøger leverede til sagsøgte ikke muliggjorde, at sagsøgte kunne udarbejde løsningen.

Der er dog under alle omstændigheder ikke tale om forhold, som sagsøgte bærer ansvaret for, hvorfor det gøres gældende, at disse forhold ikke kan begrunde sagsøgers ophævelse af kontrakten.

Det er sagsøgtes standpunkt, at det af sagsøgte udførte arbejde er udført korrekt og uden at dette er behæftet med hævebegrundende mangler, idet de overordnede krav til løsningen er udført. Dette ses også at have støtte i skønsmandens rapport.

Hertil kommer, at det må have in mente, at sagsøgte har tilbudt at færdiggøre løsningen, herunder ved de skitserede løsningsforslag, hvorved samtlige punkter i bilag 7 ville være blevet udarbejdet, jf. også skønsmandens besvarelse herom.

2.4 Sagsøgers påstand og sagsøgers nye website

Sagsøgte gør gældende, at sagsøger ved udarbejdelsen af e-handelsløsningen hos dennes nye leverandør har kunnet drage fordel af det arbejde, som er udført af sagsøgte

Sagsøger har i sine processkrifter angivet, at sagsøgers nye leverandør ikke

har genanvendt én eneste kodelinje skrevet af sagsøgte. Dette er ikke korrekt.

Som dokumentation herfor henvises til det fremlagte bilag M, der er produktbilleder fra den af sagsøgte udarbejdede løsning. Som bilag N er fremlagt produktbilleder fra sagsøgers nye website.

Sagsøgtes udviklere har skrevet kode, der behandler de pågældende produktbilleder. Som det fremgår, er selvsamme billeder blevet anvendt af sagsøgers nye leverandør og derved er der tale om genanvendelse af sagsøgtes arbejde uagtet at sagsøgte har rettighederne til den kode, der er blevet skrevet til behandling af billederne.

Til støtte for sagsøgtes standpunkt henvises videre til det fremlagte bilag, som er screendumps fra det website, der var udviklet af sagsøgte til sagsøger. Til sammenligning er som bilag P fremlagt tilsvarende screendumps sagsøgers nye website. Som det fremgår heraf, er der slående lighed mellem de anvendte løsninger.

Det bemærkes videre, at det såkaldte ”staging-site” lå på sagsøgers egen server og derfor var til fri disposition for sagsøger, ligesom det bemærkes, at sagsøger havde fuld adgang til den HTML, der var udarbejdet til sagsøgers e-handelsløsning.

Såfremt retten måtte finde, at kontrakten er hævet med rette, gøres det derfor gældende, at sagsøger ikke er berettiget til at kræve tilbagebetaling af den fulde betaling, idet sagsøger har draget nytte af det af sagsøgte udførte udviklingsarbejde.

Det er videre sagsøgtes standpunkt, at det må have formodningen imod sig, at det arbejde som sagsøgers eksterne konsulenter har udført i relation til projektet med sagsøgte, ikke har kunnet genbruges i samarbejdet med den nye leverandør. Konsulenttimerne fra Niels Jørgen Blom Sørensen og Aksel Tilmar er anvendt som led i den løbende udvikling af de ønskede specifikationer og funktionaliteter til sagsøgers webshop. De er et udslag af, at sagsøger ikke på forhånd havde klarlagt de fornødne specifikationer, og af samme årsag må det bestrides, at størstedelen må anses for spildt.

Som bekendt har arbejdet fra sagsøgers eksterne konsulenter hovedsageligt bestået i at deltage i møder, hvor kravene til den ønskede løsning er blevet drøftet, specificeret og revideret. Dette arbejde i form af projektledelse må formodes at kunne implementeres direkte i samarbejdet med den nye leverandør.

2.5 Sammenfatning

Sammenfattende gøres det gældende, at den foretagne ophævelse af

kontrakten fra sagsøgers side har været uberettiget, idet hverken den for løsningen fakturerede pris eller leveringstidspunktet herfor, berettiger til ophævelsen. Videre gøres det gældende, at den udarbejdede løsning ikke er behæftet med hævebegrundende mangler.

Det gøres gældende, at årsagen til at det oprindelige estimat på kr. 536.500 er blevet overskredet skyldes, at sagsøger løbende har efterspurgt andre løsninger end det, der var indeholdt i estimatet. De omfattende ændringer og tilvalg der har været, skyldes således, at sagsøger løbende er kommet til erkendelse af, at man ønskede mere avancerede løsninger end det, der var drøftet forud for indgåelsen af kontrakten og derved indeholdt i estimatet.

Det gøres gældende, at parterne har været enige om og de facto har udført arbejdet i henhold til en agil samarbejdsproces, hvor parterne løbende har afholdt møder og drøftet og tilpasset den ønskede funktionalitet på løsningen.

Det gøres gældende, at sagsøgte i alle tilfælde har udført arbejdet efter sagsøgers instruktioner og i overensstemmelse med parternes aftale, hvorfor det skyldes sagsøgers forhold, at det ikke har været muligt at holde sig indenfor det oprindelige estimat.

Særligt gøres det i den forbindelse vedrørende integration og prisberegning gældende, at sagsøger ved kontraktindgåelsen beskrev forholdet omkring integration/prisberegning i en sådan form af den kunne understøttes af uCommerce som standard, hvilket efterfølgende viste sig ikke at være tilfældet. Samtidig var det ikke muligt for sagsøgte at udarbejde en funktionel på baggrund af de data, som blev leveret af sagsøger. Dette medførte et væsentligt øget tidsforbrug, hvilket sagsøgte imidlertid ikke bærer ansvaret for.

Den foretagne ophævelse har derfor været uberettiget, hvorfor det som følge heraf også gøres gældende, at sagsøger er derfor forpligtet til betaling af det fakturerede beløb i overensstemmelse med sagsøgtes påstand.
..."

Sagsøgte har under proceduren frafaldet, at der som anført under punkt 2.2.3 under opgørelsen af honorarer, i alt 976.500 kr. ekskl. moms skal medregnes et beløb på 30.000 kr. ekskl. moms for prisberegner, ligesom beløbet vedrørende Umbraco 5 arbejder, der i opgørelsen er indregnet med et beløb på 50.000 kr. ekskl. moms, i stedet skal medregnes med 37.250 kr.

Rettens begrundelse og afgørelse

Det lægges efter bevisførelsen til grund, at der mellem parterne efter de indledende forhandlinger og workshops blev indgået kontrakt om, at sagsøgte skulle udvikle en e-handelsløsning for sagsøgeren, der var baseret på en data-

baseservice-løsning.

Efter ordlyden af kontraktens punkt 4.1. har sagsøgeren med føje kunnet gå ud fra, at der for arbejdet var aftalt fast pris på 536.500 kr. med tillæg af moms. Brugen af udtrykket estimat i bilag 1 til kontrakten findes ikke mod ordlyden af punkt 4.1 at kunne føre til et andet resultat, når henses til, at der er tale om et dokument, der i tidligere versioner af sagsøgte havde været anvendt under parternes indledende forhandlinger i forbindelse med fastlæggelse af opgavens omfang.

Det lægges endvidere efter bevisførelsen til grund, at der under projektarbejdet fra sagsøgerens side dog blev åbnet for, at der kunne ske en vis overskridelse af kontraktsummen, herunder navnlig i den afsluttende del af forløbet, hvor sagsøgeren for at få færdiggjort arbejdet med webshoppen accepterede at betale for yderligere 500 timer +/- 10 % til en nedsat timepris.

Skønsmanden har ved besvarelsen af spørgsmål C anført, at timer til udvikling af en webshop med de krav, som sagsøgeren havde stillet til funktionaliteten, aldrig burde være kommet i nærheden af det antal timer, som sagsøgte har anvendt på opgaven.

Efter skønsmandens besvarelse var e-handelsløsningen ikke færdigudviklet på tidspunktet for sagsøgerens ophævelse af aftalen. Efter skønsmandens besvarelse af spørgsmål B6 ville en færdiggørelse af projektet med tillæg de ydelser, der var indeholdt i sagsøgerens løsningsforslag C indebære en række yderligere løsninger end de opgaver, der var indeholdt i bilag 1. Retten bemærker herved, at retten dog efter indholdet af det faktablad, der dannede grundlag for aftalen, og efter indholdet af bilag 44-1, side 9-10, der blev fremsendt af Martin Sørensen den 10. maj 2012, finder, at samkøb har været en del af de oprindeligt aftalte ydelser. Efter skønsmandens besvarelse af spørgsmål B2-B5 ville en opgradering af sagsøgtes løsningsforslag A og B til svarende til bilag 1 til kontrakten indebære et yderligere tidsforbrug på mellem 300 og 600 timer. Hertil skal regnes de omkring 200 timers arbejde, som efter sagsøgtes skøn i e-mail af 27. november 2012, fra sagsøgtes side forudsattes anvendt til færdigudvikling af løsningsforslagene som forudsat. En udvikling af det hidtil præsterede arbejde til et niveau svarende til en opgradering af løsningsforslag A og B ville derfor i sig selv medføre et yderligere samlet tidsforbrug i størrelsesordenen fra godt 500 til godt 800 timer. Sammen med det allerede forbrugte yderligere tidsforbrug, der var faktureret til 266.875 kr., findes dette – selv med en nedsat timebetaling på 500 kr. - at indebære en overskridelse af det samlede tidsforbrug og dermed betalingen, som sagsøgeren ikke, set i forhold til den oprindeligt aftalte kontraktsum, - isoleret set - har været forpligtet til at tåle.

Fordyrelsen af projektet findes efter bevisførelsen i det langt det væsentligste omfang at måtte tilskrives sagsøgtes manglende projektplanlægning og projektstyring, herunder udskiftning i projektledelsen. Det bemærkes herved, at

det fra sagsøgtes side i kraft af den manglende specifikation af krav i aftalegrundlaget har måttet forventes, at der medgik tid hertil under projektet. Sagsøgte ses da heller ikke – som sagen er oplyst – før meget sent selv at have rejst spørgsmålet om fremdrift i processen. Sagsøgeren har i forbindelse med projektet været forpligtet til at levere brugbare data til sagsøgtes udviklingsarbejde. Retten har efter bevisførelsen lagt til grund, at sagsøgeren med dette formål har entretret med Aksel Tilmar Mortensen. Retten finder derimod ikke, at sagsøgte efter oplysningen om den workshop, der blev afholdt forud for kontraktens indgåelse specielt vedrørende spørgsmålet om integration, og hvor sagsøgte deltog med en Navision specialist, uden forbehold i kontraktgrundlaget har kunnet forudsætte, at Navision data lå i et specielt format og dermed ikke i Navision Native. Det lægges efter det foran anførte til grund, at sagsøgte ikke har været i stand til udføre det aftalte arbejde inden for de forudsatte økonomiske rammer, og at overskridelsen har været af et sådant omfang, at aftalen må anses for væsentligt misligholdt af sagsøgte. Sagsøgeren har dermed været berettiget til at hæve aftalen som misligholdt.

Om sagsøgeren ved en ophævelse af aftalen også er berettiget til at undlade at betale for allerede præsteret arbejde og til at kræve erlagte betalinger tilbagebetalt, vil afhænge af, om er det præsterede arbejde kan antages at have en værdi for sagsøgeren. Retten lægger efter sagens oplysninger til grund, at sagsøgeren ikke har været i besiddelse af kildekoden til det præsterede arbejde. Der er efter bevisførelsen ikke grundlag for at antage, at sagsøgeren på anden vis har tilegnet sig det af sagsøgte præsterede arbejde med programmering og kodning af webshoppen. Værdien af arbejdet, når bortses fra den specificering af sagsøgerens krav, der er sket som led i processen, og som er behandlet nedenfor, må derfor antages at være begrænset til værdien af det visuelle indtryk, som sagsøgeren har kunnet tilegne sig ud fra det oprettede staging site. Værdien heraf vurderes uden yderligere oplysninger til at være af en meget begrænset værdi. Med henvisning til det anførte er sagsøgeren ikke forpligtet til at betale yderligere til sagsøgte. Sagsøgerens frifindelsespåstand tages derfor til følge. Modsat tages sagsøgerens krav på betaling af allerede betalte beløb til følge med et skønsmæssigt nedsat beløb på 475.000 kr.

Sagsøgeren har udover krav på tilbagebetaling af betalte fakturabeløb rejst et erstatningskrav, der efter indholdet af parternes kontrakt er maksimeret til 268.250 kr. svarende til 50 % af kontraktsummen. Sagsøgeren har herved blandt andet henvist til, at der til brug for projektet er betalt i alt 573.982,30 kr. for eksternt konsulentbistand til Niels Jørgen Blom Sørensen og Aksel Tilmar Mortensen. Sagsøgte har efter det foran anførte i forbindelse med sin tilrettelæggelse og afvikling af udviklingsprojektet udvist uagtsomhed og er derfor som udgangspunkt forpligtet til at betale sagsøgeren erstatning for direkte tab. Udgifter til interne medarbejdere må anses for et indirekte tab. Efter kontraktens punkt 1.1. har sagsøgeren det primære ansvar for at specificere og præcisere sine krav og ønsker til løsningen. Retten lægger som anført efter sagens oplysninger til grund, at denne kravspecifikation først er sket un-

der projektet. Retten lægger endvidere til grund, at arbejdet hermed har udgjort en endog meget betydelig del af det arbejde, som Niels Jørgen Blom Sørensen har udført som ekstern konsulent. Efter oplysningen om, at den pågældende er anvendt som ekstern konsulent i forbindelse med sagsøgerens senere e-handelsløsning, og da arbejdet med kravsspecifikationen – også efter de oplysninger, der foreligger om betydelige ligheder mellem de to webshops - må antages at være anvendt i forhold til den nye leverandør, har retten ikke, som sagen er oplyst, fundet grundlag for at pålægge sagsøgte at betale erstatning for denne del af sagsøgerens udgift. Sagsøgeren har i forbindelse med projektet tillige været forpligtet til at levere brugbare data til sagsøgtes udviklingsarbejde. Retten har som anført oven for lagt til grund, at sagsøgerens entrering med Aksel Tilmar Mortensen har haft dette formål. Henset til det foran anførte om sagsøgerens senere e-handelsløsning må også det arbejde, der er udført af Aksel Tilmar Mortensen som led i projektet som udgangspunkt antages at være nyttiggjort i forhold til den nye leverandør. Retten har derfor heller ikke, som sagen er oplyst, fundet grundlag for at pålægge sagsøgte at betale erstatning for denne del af sagsøgerens udgift. Efter det anførte frifindes sagsøgte derfor for det rejste erstatningskrav.

Herefter tages sagsøgerens påstand til følge med et beløb på 475.000 kr. med tillæg af renter som påstået, mens sagsøgeren frifindes for det af sagsøgte rejste krav.

Efter sagens udfald, hvor sagsøgeren i det væsentligste omfang har fået medhold, skal sagsøgte betale sagsomkostninger til sagsøgeren. Sagsomkostningsbeløbet er efter størrelsen af det beløb, hvormed sagsøgeren har fået medhold, og efter sagens forløb, hvor der under forberedelsen har været afholdt omfattende syn og skøn, og hvor sagen er hovedforhandlet over 2½ retsdag, fastsat til 181.530 kr. Af beløbet er et samlet beløb på 102.830 kr. tillagt sagsøgeren til dækning af den del af skønsmandens honorarer, som sagsøgeren efter sagens retsbøger har betalt til skønsmanden. Beløbet er opgjort uden tillæg af moms, da sagsøgeren er momsregistreret. Af sagsomkostningsbeløbet er endvidere et beløb på 11.700 kr. tillagt sagsøgeren til dækning af retsafgift i forhold til det vundne beløb, et beløb på 2.000 kr. tillagt sagsøgeren til dækning af udgift til udmeldelse af skønsmand og et beløb på 65.000 kr., der ligeledes er opgjort uden tillæg af moms, tillagt sagsøgeren til delvis dækning af udgiften til advokat.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte, Novicell ApS, skal inden 14 dage til sagsøgeren, EA Værktøj Engros A/S, betale 475.000 kr. med tillæg af procesrente fra den 12. april 2013 samt sagens omkostninger med 181.530 kr.

Sagsøgeren, EA Værktøj Engros A/S, frifindes for det af sagsøgte, Novicell ApS, rejste krav.

Sagsomkostningsbeløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.

V. Kahr Rasmussen

Bilag:

Skønserklæring

Udarbejdet af Erik Buchwald Christensen

Indhold

1. Indledning
2. Sagen kort
3. Den udviklede Løsning
 - 3.1 To forskellige versioner af Løsningen
 - 3.2 Forskelle mellem staging sites
4. Besvarelse af spørgsmål

Bilag

- i. Journal over sagens akter
- ii. Journal over skønsmændens korrespondance
- iii. Referat af syn- og skønsmøde d. 25-02-2015

- iv. Referat af teknikermøde d. 25-02-2015
- v. Undersøgelse af sagsøgers staging site
- vi. Undersøgelse af sagsøgtes staging site
- vii. Behovsopgørelsen i overblik (sagens bilag S)
- viii. Webshop-estimatet i overblik (sagens bilag 7)
- ix. Novicell timeforbrug
- x. Kildekode til spørgsmål D
- xi. Spørgsmål D1, RMA
- xii. Spørgsmål D4-D5, global søgning

1. Indledning

Skønserklæringen er udarbejdet på grundlag af de dokumenter og den korrespondance, der fremgår af journalerne i bilag i og ii, og af de syn- og skønsmøder, der har været afholdt med parterne. Der har været afholdt to syn- og skønsmøder på samme dag, d. 25-02-2015, dels et indledende møde og dels et teknikermøde. Referaterne fra disse to møder er vedlagt som bilag iii og iv. Der er i journalen i bilag ii henvist til de dokumenter, der indeholder parternes kommentarer til referaterne.

2. Sagen kort.

På baggrund af sagsakterne redegøres her kort for projektets forløb. Sagsøgers eksterne projektansvarlige, NJS, fremlægger d. 16-06-2011 i et faktablad på én side sagsøgers ønsker til en e-handelsløsning for sagsøgte. Parterne finder det realistisk, at en løsning bør kunne etableres for mellem 350.000 og 400.000 kr. Som CMS (hjemmeside) skal Umbraco anvendes, mens selve e-handelsløsningen (webshoppen) leveres af produktet u-Commerce. Varer, priser og kunder mv. findes i sagsøgers Navision økonomisystem, som derfor skal integreres med webshoppen (bilag 1 og 2).

Parterne afholder workshops om den fremtidige løsning i juni, og d. 01-07-2011 fremsender sagsøgte et estimat på op opgaven, dog uden integration til Navision. Estimatet lyder på 442,5 time (bilag 5). Senere, d. 14-07-2011, fremsender sagsøgte oplæg på, hvorledes integrationen vil blive udført (bilag 23). Dette oplæg manglede bl.a. beskrivelse af, hvorledes priser på webshoppens varer skulle beregnes. Dette rettes d. 03-08-2011 i næste version af oplægget (bilag 24).

Parterne indgår herefter d. 23-09-2011 kontrakt om udvikling af en e-handelsløsning (bilag 6). Til kontrakten er der to bilag: et webshop-estimat og et oplæg til løsning af integrationsopgaven mellem uCommerce og Navision (bilag 7 og 8). Estimatet lyder på i alt 536,25 timer, hvilket i kontrakten er omsat til et beløb på kr. 536.500.

Kontrakten lever ikke op til god markedsstandard for it-aftaler. Parterne har således udeladt at beskrive og regulere en række sædvanlige kontraktforhold, fx. projektplan, projektorganisation samt håndtering af ændringsønsker. Der foreligger heller ikke en kravspecifikation eller behovsopgørelse fra sagsøgers side med den konsekvens, at sagsøgte heller ikke har udarbejdet en løsningsbeskrivelse som baggrund for sit tilbud. Da der heller ikke er nogen projektplan, er det ud fra sagens akter ikke klart, hvorledes sagsøgers krav til e-handelsløsningen skal blive dokumenteret i detaljer.

Der opstår derfor også hurtigt tvivl i projektet, fx d. 26-09-2011 om, hvordan webshoppen skal integreres med Navision (bilag 31).

D. 09-12-2011 er projektet så langt, at sagsøger betinget godkender e-handelsløsningens design og layout.

Samtidig beslutter sagsøger mod sagsøgtes anbefaling (bilag F), at løsningen skal udvikles i den nye Umbraco version 5 i stedet for version 4, som der hidtil er arbejdet med. Sagsøgte udtrykker på dette tidspunkt bekymring for sin ressourceanvendelse og for betaling for sine mandtimer (bilag J). Senere opgives Umbraco version 5, og projektet vender tilbage til version 4.

I januar 2012 afholdes planlægningsmøder om løsningen, og d. 26-01-2012 foreligger der detaljerede krav til funktionalitet med sagsøgers kommentarer (bilag Q). D. 04-04-2012 har sagsøgte udarbejdet et revideret estimat, der lyder på 603,5 time (bilag 9). I maj 2012 drøftes integrationen mellem webshop og Navision atter.

Sagsøgte anbefaler i kontrakten, at webshoppen kun udveksler nødvendige data om varer, priser og kunder mv. med Navision, og at dette sker gennem et mellemlager, hvori Navision stiller prisberegninger mv. til rådighed for shoppen (bilag 8). Sagsøger foretrækker modsætningsvist, at webshoppen udveksler data direkte med Navision og at webshoppen i øvrigt altid selv opbevarer en kopi af samtlige Navision-data, så webshoppen selv kan beregne priser mv. (bilag 32).

Sagsøgtes metode findes i to varianter: dataudvekslingen kan enten foregå ved hjælp af databaseservices eller med webservices. Sagsøgte anbefaler databaseservices, idet sagsøger så senere kan gå over til webservices (bilag 8).

I maj 2012 bliver det klart, at der i sagsøgers Navision-system i alt er ca.

600.000 varenumre (bilag V). Sagsøgte havde imidlertid ved kontraktindgåelsen forventet et væsentligt lavere antal, nemlig ca. 18.000 (bilag 7).

Op mod sommerferien i 2012 begynder parterne at planlægge driftsstart for den kommende webshop. Sagsøgers eksterne projektansvarlige, NJS, lover på baggrund af arbejds møder med sagsøgte sin ledelse, at webshoppen går i luften d. 01-09-2012, og der planlægges i den forbindelse et kundearrangement hos sagsøger (bilag 10).

D. 07-09-2012 oplyser sagsøgte, at der af det samlede budget på 648,5 timer er brugt 558,0 timer. Til at færdiggøre projektet estimerer sagsøgte at skulle bruge ca. 170 timer. Heri er inkluderet hvad sagsøgte anser for at være ændringsønsker, bl.a. byggesag (bilag A).

Sagsøgte skifter projektleder for 3. gang, idet RLU indtræder i rollen. Han udarbejder d. 12-09-2012 en projektplan frem til driftsstart. Efter denne plan kan webshoppen tages i brug d. 26-10-2012 (bilag 12). D. 27-09-2012 enes parterne om nye vilkår for projektets færdiggørelse: driftsstart d. 15-11-2012 og halv timepris for resten af sagsøgtes arbejde (bilag 14). Sagsøger accepterer d. 09-10-2012 et restestimat på 500 timer (bilag 15).

D. 25-10-2012 meddeler sagsøgte, at tidsplan og budget ikke kan holdes pga. uklarhed om løsningen. Desuden var ting, som man troede var færdige, ikke færdige alligevel. Og andre ting var sværere end oprindeligt antaget. Sagsøgte tilbyder derfor tre alternative løsningsforslag: A) Der lægges et nyt budget og der udvikles alt, hvad sagsøger ønsker, B) Grundlaget for det nuværende estimat benyttes sammen med de antagelser, sagsøgte lægger til grund for den nuværende kode. Manglende specifikationer færdiggøres på tillægsbudget, eller C) Det nuværende estimat overholdes, idet der reduceres væsentligt i funktionalitet (bilag 16).

Sagsøger stopper projektet.

Sagsøgtes tre løsningsalternativer er detaljeret beskrevet i bilag S.

I løbet af november og december 2012 mødes parterne om de tre løsningsalternativer og sagsøgte udarbejder bl.a. detaljerede løsningsbeskrivelser over krav, der ikke tidligere har været klart dokumenteret, bl.a. prisberegning og samkøb (bundles). Sagsøger beder d. 05-12-2012 sagsøgte om et fastpristilbud på løsningsalternativ C) inkl. prisberegning, samkøb, indkøbslister og aftaler samt integration til Navision (bilag 36).

Sagsøgtes tilbud på alternativ C) fremkommer d. 14-12-2012 (bilag 19): i alt 651 timer til det resterende projekt svarende til kr. 488.250 ex moms (oveni kr. 806.030 som allerede var faktureret).

Sagsøger ophæver kontrakten d. 08-02-2013.

3. Den udviklede Løsning

3.1 To forskellige versioner af Løsningen

Flere af de stillede spørgsmål i skønstemaerne kan kun besvares ved, at skønsmanden afprøver og vurderer den udviklede e-handelsløsning. Som det bl.a. fremgår af mødereferaterne fra de to syn- og skønsmøder, kunne parterne imidlertid ikke blive enige om at pege på den samme udgave af systemet. I praksis udvikles systemet i et udviklingsmiljø hos sagsøgte, det såkaldte staging site.

Under projektførsløbet overgav sagsøgte jævnligt en kopi af staging sitet til sagsøger, bl.a. så denne kunne følge og afprøve udviklingen.

Da sagsøger stoppede projektet og afbrød samarbejdet, var sagsøgers version af staging sitet derfor ældre end den version, sagsøgte lå inde med. Sagsøger stopper projektet d. 25-10-2012, mens sagsøgte stopper udviklingen dagen efter, d. 26-10-2012.

Hver part hævder således, at skønserklæringen skal udarbejdes på baggrund af netop dennes version af Løsningen – hvilket selvsagt er umuligt. Derfor har skønsmanden undersøgt de to versioner – de to staging sites – for at konstatere hvilke forskelle, der faktisk måtte være mellem versionerne.

3.2 Forskelle mellem staging sites

Undersøgelsen af de to staging sites er dokumenteret i bilag v og vi. De væsentligste forskelle mellem de to systemer er:

- a) Kontooversigten virker ikke på sagsøgers site, men det gør den til en hvis grad hos sagsøgtes, idet der kan søges på ordrer og idet RMA-funktionen (returvarer) er delvist implementeret.
- b) Køb af varer fungerer en smule bedre i sagsøgtes version, men er heller ikke fejlfri hér.
- c) Desuden findes der relaterede varer hos sagsøgte – men denne funktion er heller ikke færdigudviklet.

Dette er de væsentligste forskelle på de to udgaver af e-handelsløsningen. Øvrige forskelle på staging sites, der fremgår af bilag v og vi, er kosmetiske og uvæsentlige.

Skønsmanden anerkender derfor, at sagsøgte delvist har udviklet RMA-funktionen, delvist har udviklet relaterede varer og at købsfunktionen er udviklet til det niveau, der kan ses på sagsøgtes site.

Skønsmanden har desuden gennemgået udviklingsværktøjerne bag de to versioner af e-handelsløsningen. Her er oversigten over filerne i Umbraco CMS-systemet (Content Management Systemet) identisk på nær en enkelt

fil, shopCustomerShoppingList.cshtml, som kun findes i sagsøgtes CMS. Skønsmanden vurderer derfor, at sagsøgers system er lidt ældre end sagsøgtes og mangler de sidste opdateringer vedr. pkt. a), b) og c).

Sagsøgtes programkode indeholder derudover en række ikke færdiggjorte funktioner, som af den grund ikke kan vises eller afprøves på nogen af de to sites. Skønsmanden har på dette område dog ikke fundet ny kode eller ikke-implementeret kode i et så væsentligt omfang, at det påvirker Løsningens generelle færdiggørelsesgrad. Ikke-implementeret kode vedrører bl.a. følgende funktionalitet: varianthåndtering, mekanisme til udsendelse af nyhedsmails (mailchimp), streaming af pdf-fakltura samt få et godt tilbud. Skønsmanden understreger, at det ikke er muligt at vurdere, hvor langt fra eller hvor tæt på disse funktioner er på at være færdige, hvorfor skønsmanden ikke medregner dem i Løsningen.

4. Besvarelse af spørgsmål

Nr. Spørgsmål

Svar

Sagsøgers skønstema

1 Skønsmanden bedes, i overordnede termer, uddybe, hvad der ligger i begrebet "integration" mellem en ehandelsløsning (ex. uCommerce) og et ERP-system (ex. Microsoft Navision)?	Overordnet betyder integrationen, at en ehandelsløsning (en webshop) kan håndtere en række funktioner indenfor bl.a. varekatalog, markedsføring og betaling, som webshoppens udfører på grundlag af data, der hentes i et bagvedliggende ERP-system. Det drejer sig typisk om varepræsentation, priser, relaterede produkter, lagerstyring, kampagner, forskellige typer af vare- og købsrabatter, levering, kundekonti, betalingsformidling, ordrestyring og ordrehistorik samt integration til andre systemer. Disse webshop-funktioner passer dog ikke standard til alle ERP-systemer som fx Navision, men ved at tage udgangspunkt i et webshopprodukt som fx uCommerce, bliver det nemmere at integrere webshoppens funktioner til de enkelte kunders ERP-systemer.

2 Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt sagsøger var berettiget til at forvente en integrations-løsning baseret på det, som sagsøgte i bilag 8 kalder "Databaseservices"? Skønsmandens opmærksomhed henledes særligt på Processkrift 1 (pkt. 2.2) samt bilag 2, 7, 8 og 31.	Det kan bekræftes, at sagsøger var berettiget til at forvente en integrationsløsning baseret på databaseservices som nævnt. Denne metode var sagsøgtes anbefaling fra begyndelsen i integrationsoplægget af 26-09-2011 i bilag 8. At sagsøgte senere skifter mening omkring d. 12-11-2012 iflg. bilag 34 og bilag S og forudsætter, at integrationsmetoden ændres til webservices er alt for sent i forløbet og ikke aftalt med sagsøger. Sagsøgtes anbefaling i bilag 8 er ganske vist ledsaget med bemærkningen om, at webservices kan foretrækkes på længere sigt, men det betyder efter skønsmandens opfattelse på et tidspunkt, hvor systemet har været i drift i en periode og erfaringer er gjort.
3 Skønsmanden bedes undersøge Løsningen og overordnet beskrive, i hvilketsat op til den nævnte integration, idet kun omfang Løsningen er sat op til integration, visning af varens engrospris kan konstateres, herunder beregning og visning af priser, inklusive konkrete rabatter, individuelle priser og prisaftaler osv., som måtte være tilknyttet den enkelte kunde i Microsoft Navision? Ved	Løsningen er kun i meget begrænset omfang jf. bilag vi.

Nr. Spørgsmål

Svar

besvarelsen bedes skønsmanden forudsætte, at eventuelle nødvendige ændringer i Microsoft Navision og dennes databaser, er blevet udført, og således alene fokusere på Løsningen og eventuelle yderligere databaser, som måtte være nødvendige for at lave direkte integration af de relevante data.

4	I forlængelse af forrige spørgsmål bedes skønsmanden uddybe, om Løsningen har en fuldt implementeret "Databaseservice" med prisberegning af rabatter, individuelle aftaler osv. i overensstemmelse med den beskrivelse sagsøgte selv angiver heraf i bilag 8 og 31? Ved besvarelsen bedes skønsmanden forudsætte, at eventuelle nødvendige ændringer i Microsoft Navision og dennes databaser er blevet udført, og således alene fokusere på Løsningen og eventuelle yderligere databaser, som måtte være nødvendige for at lave direkte integration af de relevante data.	Løsningen har ikke fuldt implementeret databaseservice.
5	Under henvisning til Processkrift I, pkt. 2.3 bedes skønsmanden oplyse, om den omtalte "Relaterede produkter"-funktion er udarbejdet i Løsningen?	Løsningen er i begrænset omfang sat op til relaterede varer. Funktionen er dog ikke færdigudviklet, fx er skærmilledesignet ufærdigt, se bilag vi.
6	Under henvisning til bilag 7 bedes skønsmanden oplyse, om Løsningen er sat op til "Bekræftelses-mail samt status ved af sending"?	Løsningen er i begrænset omfang forberedt hertil, men funktionen er kun delvist udarbejdet, se afprøvningen i bilag vi. Mailen er blot en mockup og altså ikke brugbar.
7	Under henvisning til bilag 7 bedes skønsmanden oplyse, om Løsningen er sat op til "Generering af PDFfaktura"?	Parterne har forskellig opfattelse af, hvordan denne funktion skal løses. Der er udviklet kode til opgaven, men uenigheden har gjort, at funktionen ikke er færdigudviklet.
8	Under henvisning til bilag 7 bedes skønsmanden oplyse, om Løsningen er sat op til, at RMA er integreret direkte med Navision, eks. således at der er en "Returfunktion under enkelte ordrelinje ... Integreret med Navision"?	Løsningen er sat op til dette, men funktionen er ikke færdigudviklet, jf. bilag vi.
9	Under henvisning til bilag 7 bedes skønsmanden oplyse, om Løsningen er sat op til "Status og bekræftelses-mails" på RMA-sager?	Løsningen er i begrænset omfang sat op til dette, men funktionen er ikke færdigudviklet, jf. bilag vi.
10	Under henvisning til bilag 7 bedes skønsmanden oplyse, om Løsningen er sat op til "Bekræftelses-mail samt status ved	Spørgsmålet om bekræftelsesmail er allerede besvaret i spørgsmål 6.

Nr. Spørgsmål

Svar

- afsending", samt hvorvidt der er opsat en "nyhedsbrevsskabelon"?
- 11 Under henvisning til bilag 7 bedes skønsmanden oplyse, i hvilket omfang Løsningen er sat op til, at der under det enkelte varekort er "Varianthåndtering og kobling", herunder hvorvidt Løsningen under varianter er sat op til følgende: Input felt. Felt til at definere hvor mange enheder man ønsker at tilføje i indkøbskurven, Engrospris, Enhedspris ekskl. moms, Enhedspris inkl. moms samt Lagerstatus?
- 12 Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt udskiftningen af projektlederen hos leverandøren i et ITudviklingsprojekt må antages at indebære en risiko for tab af viden og erfaring? Svaret bedes begrundet.
- Der er ikke opsat en nyhedsbrevsskabelon, idet parterne er uenige om, hvad der er aftalt. Det kan i koden ses, at der er udviklet vedr. varianthåndtering Dette kan dog ikke konstateres på webshoppen, da parterne er uenige om, hvem der har ansvar for at tilvejebringe datagrundlaget for, at funktionen kan udføres.
- Udskiftning af leverandørens projektleder i et itprojekt indebærer en risiko for tab af viden, med mindre:
- a) Leverandøren har en klar og veldokumenteret projektmetode
 - b) Projektmetoden og dens krav til dokumentation anvendes på projektet
 - c) Både den afgående og tiltrædende projektleder er uddannet i projektmetoden
 - d) Den afgående projektleder gennemfører en passende overdragelse af projektet til den nye projektleder.
- Er disse forhold ikke helt eller delvist opfyldt, risikeres videntab ved projektlederskift.

Sagsøgte skønstema

- A Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt område- og opgavebeskrivelsen i den mellem parterne indgåede kontrakt (sagens bilag 7) udgør en klar og entydig definition af den ydelse, der skal leveres af arbejds møder mellem parterne, hvor løsninger sagsøgte, eller hvorvidt der er tale om en bredt formuleret ydelse, der kan udfyldes ved forskellige løsningsmodeller.
- Område- og opgavebeskrivelsen i bilag 7 er bredt formuleret og kan løses på forskellig måder, men det hænger sammen med, at den danner grundlag for en række efterfølgende arbejds møder mellem parterne, hvor løsninger for de forskellige ydelser skulle defineres.

- B1 Ved besvarelsen af de i skønstemaet følgende spørgsmål bedes skønsmanden tage udgangspunkt i at "Løsningen" består af den version af det såkaldte "staging-site", som fandtes hos sagsøger på tidspunktet for samarbejdets afbrydelse sitet samt den yderligere kode, der fremgår af sagsøgtes kodeversionsstyringssystem, som var udarbejdet, men endnu ikke implementeret på staging-sitet på tidspunktet for samarbejdets afbrydelse.
- Det kan bekræftes, at skønsmanden i skønserklæringen tager udgangspunkt i sagsøgtes staging site inkl. ikke-implementeret kode, jf. afsnit 2.2 ovenfor. Grunden hertil er, at forskellene på de to sites er begrænsede, og at de få ekstra funktioner, der kun kan konstateres på sagsøgtes site, langt fra er færdigudviklede.

Nr.	Spørgsmål	Svar
-----	-----------	------

- B2 Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt de enkelte elementer i område- og opgavebeskrivelsen i den mellem parterne indgåede kontrakt (sagens bilag 7) må anses for udført, såfremt sagsøgte leverer de elementer/funktioner, der hidtil er udarbejdet (Løsningen) med tillæg af de elementer/funktioner, der er indeholdt i Løsningsforslag A.
- De hidtil løste funktioner plus Løsningsforslag A opfylder ikke bilag 7.
- Til besvarelse af dette og de følgende spørgsmål har skønsmanden udarbejdet bilag vii, Webshop- estimatet i overblik, der er en kopi af sagens bilag 7, hvor de enkelte opgaver er nummereret med løbenumre (lb.).
- Bilaget viser hvilke funktioner, skønsmanden på det foreliggende grundlag vurderer som udført i Løsningen.
- Skønsmanden har desuden udarbejdet bilag viia, Behovsopgørelsen i overblik, baseret på sagens meget uoverskuelige bilag S.
- I bilag viii-a er løsningsspecifikationerne beskrevet på kort form og stillet overfor, hvad skønsmanden har konstateret, der hidtil er udarbejdet i Løsningen.
- Dernæst er Løsningsforslag A plus det hidtil udarbejdede sammenlignet med bilag 7.
- Er bilag 7 opfyldt, markeres dette med et "Ja". Er bilag 7 for en given specifikation derimod ikke opfyldt, er markeringen "Nej" samtidig med, at der er givet en begrundelse herfor.
- En manglende opfyldelse skyldes enten:
- Forudsætningen om brug af webservices, jf. svaret på skønstemaets spørgsmål 2
 - At en eller flere opgaver i bilag vii (= sagens bilag 7) ikke løses
 - Eller at området er fejlbehæftet eller endnu ikke udviklet.

- B3 Såfremt spørgsmålet besvares Det ses i bilag viii-a, at Løsningsforslag A med benægtende bedes skønsmanden oplyse, tillæg af, hvad der allerede er løst, stadig hvilke opgaver, mangler at løse nedenstående områder af de der ikke er udført samt angive årsager, der er anført: omkostningerne forbundet hermed.
- A.2, SEO mv.
 - C.2, Webservice
 - C.4, Produktspecifikationer og Relaterede produkter
 - C.6, Webservice
 - C.7, Webservice

Nr. Spørgsmål

Svar

- C.8, Webservice, Produktspecifikationer og Relaterede produkter
- C.9, Webservice, Produktspecifikationer og Relaterede produkter
- C.11, Højest ratede kampagnevarer •
C.15, Højest ratede varer
- C.16, Højest ratede kampagnevarer
- C.22, Højest ratede varer
- C.23, Rabatter og Få et godt tilbud
- C.27, Kvitteringsside
- G.4, Kundeprofil
- G.5, Kundeprofil
- G.6, Kundeprofil
- G.7, Kundeprofil
- G.17, Åbne ordrer historik

Arbejdet med at løse opgaverne i bilag 7 består i 1) at få alt gjort færdigt, som findes i Løsningen pt., og 2) at få udviklet de manglende opgaver vist ovenfor.

Arbejdet ad 1) er ikke ubetydeligt, som det fremgår af skønsmandens statusvurderinger i bilag vi, vii og viii.

Arbejdet ad 2) er mest krævende vedr. relaterede produkter, varianthåndtering og få et godt tilbud PLUS prismatrix- og rabatområdet, uanset hvordan sagsøgte løser sidstnævnte.

En grov vurdering fra skønsmanden ligger på mellem 300 og 600 timers færdiggørelse. Den store usikkerhed skyldes, at sagsøgte kode på mange områder virker umoden og ufærdig, jf. spørgsmål D.

B4 Skønsmanden bedes videre oplyse, De hidtil løste funktioner plus Løsningsforslag
 hvorvidt de enkelte elementer i område- og B opfylder ikke bilag 7.
 opgavebeskrivelsen i den mellem parterne
 indgåede kontrakt (sagens bilag 7) må Til besvarelse af dette spørgsmål har
 anses for udført, såfremt sagsøgte leverer skønsmanden udarbejdet bilag viii-b, der
 de elementer/funktioner, der hidtil er indeholder forskellene mellem Løsningsforslag
 udarbejdet (Løsningen) med tillæg af de A og B (som er få).
 elementer/funktioner, der er indeholdt i
 Løsningsforslag B.

B5 Såfremt dette spørgsmål tillige besvares Det ses i bilag viii-b, at de samme opgaver
 benægtende bedes skønsmanden oplyse, som i B3 mangler at blive løst, dog på nær:
 • C.23, Få et godt tilbud

Nr. Spørgsmål

Svar

hvilke opgaver, der ikke er udført samt

angive omkostningerne forbundet hermed. Til gengæld leveres der udenfor opgaverne
 nævnt i bilag 7 bl.a. flg. ændringer:

- Mouse over viser lagerstatus
- Gem indkøbsliste
- Søg og sortér varelinier

Derudover er der flere mindre forbedringer.

B6 Skønsmanden bedes videre oplyse, Omkostningerne er således for alle praktiske
 forhold de samme som skønnet i B3.
 hvorvidt de enkelte elementer i område- De hidtil løste funktioner plus Løsningsforslag
 og opgavebeskrivelsen i den mellem C mere end opfylder bilag 7. Udover opgaver
 parterne indgåede kontrakt (sagens bilag nævnt i bilag 7 løses således også flg.
 7) må anses for udført, såfremt sagsøgte væsentlige ændringer, jf. Bilag viii-c:
 leverer de elementer/funktioner, der hidtil
 er udarbejdet (Løsningen) med tillæg af
 de elementer/funktioner, der er indeholdt i
 Løsningsforslag C.

- Indkøbslister
- Ean-varer
- Samkøb
- Tilføjelse af nye ideer, rapportering af fejl og brugerafstemning
- Byggesager
- Aftaler

- C Skønsmanden bedes gennemgå de i sagen foreliggende fakturaer med specifikationer og oplyse, hvorvidt skønsmanden kan konstatere, at de fakturerede timer rent faktisk må antages at være anvendt, når der sammenholdes med den kode, der i sagsøgtes versionsstyringssystem fremstår som udarbejdet samt Løsningen i øvrigt.

Til besvarelse af spørgsmålet har skønsmanden i bilag ix opgjort Novicells samlede timeforbrug. Heraf fremgår, at sagsøgte frem til og med bruddet d. 26-10-2012 har registreret i alt 1.312,00 timer på projektet i sit interne timeregnskab, og at sagsøger heraf iflg. bilag xi i alt er faktureret 971,50 timer til varierende satser og rabatter. Oplysningerne stammer dels fra Novicells samlede timeregnskab, som sagsøgte efter aftale på teknikermødet udleverede til skønsmanden, og dels fra sagens bilag R, Sagsøgtes fakturaer med specifikationer.

Til at sammenligne timeforbruget med den udviklede kode har skønsmanden i bilag ix efter eget uvidenskabeligt skøn opdelt sagsøgtes timer i kategorier. Hovedfordelingen er således:

- Analyse 465,25
- Basis 100,25
- Frontend-udvikling 516,75
- Implementering 122,25
- Integration 107,50

I alt 1.312,00 timer

Skønsmanden har derpå yderligere efter eget skøn fordelt timerne til frontend-udvikling ud på

Nr. Spørgsmål

Svar

arbejdsopgaver; denne fordeling kan ses i bilag ix. Sammenholdes denne fordeling med den udviklede kode iflg. versioneringssystemet, jf. spørgsmål D, har skønsmanden ikke belæg for at antage, at timerne ikke har været anvendt til formålet.

Men, skønsmanden er samtidig af den opfattelse, at timer til udvikling af en webshop med de krav, som sagsøger har stillet til funktionalitet, aldrig burde være kommet i nærheden af det antal timer, som sagsøgte har anvendt på opgaven. Begge parter kunne have grebet projektet anderledes an, så forløbet havde været bedre.

D Skønsmanden bedes gennemgå sagsøgtes versionsstyringssystem vedrørende den udarbejdede kode for e-handelsløsningen og på den baggrund oplyse, hvorvidt skønsmanden kan konstatere, at der er foretaget omforandringer af den af sagsøgte udarbejdede kode vedrørende følgende elementer i løsningen:

Skønsmanden har på sagsøgtes staging site gennemgået koden bag de nævnte funktioner i spørgsmål D1-D5. De undersøgte kodefiler er udpeget af sagsøgte i lb.nr. 74 i skønsmandens journal, bilag ii, og indsat som bilag x i skønserklæringen.

Der er følgende generelle bemærkninger til den undersøgte kode:

- Skønsmanden finder ikke anledning til at betvivle, at sagsøgte har udført de arbejdstimer, der er faktureret iflg. sagens bilag R.
- Til kodeværktøjet (versionsstyringssystemet) hører case-beskrivelser, hvori programmeringsopgaver kan beskrives.
Imidlertid findes ingen af disse, eller også har skønsmanden ikke adgang til dem. Det gør det vanskeligt at forstå arbejdets formål, herunder om der er tale om almindelig fremdrift i programmeringen, om der er tale om fejlrettelser eller om der er tale om bestilte kundeændringer.
- Selve den skrevne kode er i øvrigt ikke eller kun i meget begrænset omfang dokumenteret. Dette giver samme problem med forståelsen af arbejdets formål, som beskrevet i forrige punkt.
- I sagsøgtes timeregistreringssystem, jf. bilag ix, er konteringen af timer på arbejdsopgaver eller på cases ikke præcis nok til, at systemet kan anvendes til at opgøre tidsforbruget på de ønskede elementer i spørgsmål D.

Nr. Spørgsmål

Svar

- I versionsstyringssystemet kan man se, hvilke kodelinier, der er slettet, og hvilke der er nyoprettede. Imidlertid er meget slettet kode identisk med nyoprettet – eller omvendt – hvilket får ændringer til at se mere omfattende ud, end de er.

Af ovennævnte årsager er det vanskeligt og forbundet med stor usikkerhed at anslå sagsøgtes tidsforbrug til det udførte kodelarbejde, herunder vurdere rimeligheden i det udførte arbejde.

Skønsmanden har derfor ikke haft mulighed for at anslå tidsforbruget og har derfor alene beskrevet de foretagne ændringer i den udpegede kode.

D1 a. håndtering af RMA-delen

Som det fremgår af bilag xi, har der været ganske voldsomme og mange ændringer på RMAområdet (reklamationsfunktionen), herunder også som følge af, at der blev startet forfra med en ny udformning af funktionen.

Skønsmanden har i bilag ix uvidenskabeligt forsøgt at opdele sagsøgtes timeforbrug indenfor frontend-udvikling ud fra nøgleord i beskrivelsesfeltet i timeregistreringssystemet, og det fremgår heraf, at timer, der har med RMA at gøre, udgør den største enkelttimepost.

- D2 b. skift fra Umbraco version 5 til Umbraco version 4.7.2;
- Da sagsøger fastholdt – og betalte for - at projektet skulle udvikles i Umbraco 5, designede og udviklede sagsøgte frontend'en, der er den nemme del, og som omfatter opsætning af skærbilleder med billedindhold, slide show, menustruktur, navigation på sitet mv. Der blev imidlertid ikke udviklet webshop-funktionalitet, der er den svære del, da uCommerce (ehandelsplatformen) ikke fungerede godt sammen med Umbraco 5 (og som var blandt årsagerne til, at Umbraco 5 til sidst måtte opgives). Sagsøgte kunne her have prioriteret anderledes og stoppet sin Umbraco 5-udvikling og ventet på, at shopfunktionalitet fandtes.

Skiftet tilbage fra Umbraco 5 til Umbraco 4.7.2 omfattede derfor (foruden nogle generelle konfigurationsændringer) netop tilpasninger i det

Nr. Spørgsmål

Svar

udførte design af frontend'en i Umbraco 5. Arbejdet hermed virker ikke omfattende.

D3 c. zoom af billeder på varekort;

Der er zoom af billeder på produktlisterne og på selve produktsiden. Oprindeligt blev zoom udløst af mouseover på produktlisten og af klik på produktsiden.

Den oprindelige mouseover antages at have været en standard uCommerce-funktion, som sagsøgte senere klogt erstattede af værktøjet Fancybox (FB) fra jQuery Library. FB bruges til billedzoom og mange andre ting. FB bliver således på et tidspunkt anvendt til at lave en klikløsning til produktlisterne, da mouseover skal udgå.

Men, ændringsforløbet for billedzoom på produktlisterne er meget forvirrende:

1. Oprindeligt var der mouseover fra uCommerce.
2. FB introduceres tilsyneladende generelt som værktøj i projektet d. 12-09-2012, og på et senere tidspunkt bliver FB så anvendt som klikløsning.
3. D. 5-10-2012 fjernes FB imidlertid og mouseover genintroduceres.
4. Senere genintroduceres FB igen, og klikløsningen er tilbage.

Sagsøgte har således ikke haft en fast praksis for billedzoom. Omfanget af ændringerne på produktlisterne afhænger af, hvorledes de er blevet udført: Hvis sagsøgte har kunnet hente koden fra produktsiden, så har det været en mindre ændring. Hvis billedzoom blev nyopfundet og aldrig tidligere anvendt hos andre kunder, så var det en større ændring.

D4 d. den globale søgefunktion på webshoppen, herunder vedrørende visning af søgningen; og

Der er foretaget omfattende og mange ændringer i søgefunktionen og i de centrale søgeelementer, som primært er selve søgefelterne, filtreringerne, sorteringen og præsentationen af søgeresultatet, jf. bilag xii, men resultatet er begrænset: Der kan søges på varenr. og varenavn og look ahead søgning virker på begge. Søgeresultaterne er korrekte. Der vises også varianter i produktvisningen.

Spørgsmål

Svar

Men: I indkøbskurven kan der kun søges på varenr., ikke på varenavn. Der kan ikke filtreres indenfor kategorierne (leverandører, prisinterval, varetyper osv.). Dette burde uCommerce kunne tilbyde. Sagsøgte har ikke haft standardkode, men opfinder meget nyt, der bruges fx meget programmering alene på styring af sidevisning og sideskift. Koden indeholder desuden mange faste tekster, heraf nogle men ikke alle til midlertidige testformål, hvilket er med til at bestyrke billedet af et umodent produkt. Meget af kodelarbejdet har også direkte karakter af oprydning og forbedring af programkoden, fx samling af hjælpeprogrammer i strukturerede biblioteker, så alle programmer kan genbruge disse hjælpeprogrammer på en standardiseret måde.

e. sortering og filtrering på lister over produkter.

Spørgsmålet er besvaret i D4, idet den globale søgefunktion og filtreringen er besvaret under et.

Såfremt spørgsmålet besvares bekræftende i forhold til en eller flere af ovenstående elementer, bedes skønsmanden nærmere beskrive omfanget af ændringerne samt angive det anslåede tidsforbrug forbundet hermed.

Spørgsmålet er besvaret under pkt. D ovenfor.

Kan skønsmanden bekræfte, at udarbejdelse af kode til behandling af billedmateriale vedrørende produkter til salg på webshoppen ikke er indeholdt i estimatet i den mellem parterne indgåede kontrakt (sagens bilag 7).

Det kan bekræftes, at behandling af produkters billedmateriale ikke er nævnt i bilag 7.

Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt det er sædvanligt, at der ved IT-projekter med udvikling af en e-handelsløsning til brug for en grossistvirksomhed, som det i sagen omhandlede, aftales en agil udviklingsproces, hvor udvikleren og kunden løbende udarbejder og tilpasser specifikationerne for den webshop-løsning, som kunden ønsker.	I et it-projekt som det foreliggende anvendes agil udvikling ofte med fordel til at finde løsninger til kundens krav. Sagsøgte gennemfører imidlertid ikke projektet efter en agil projektmodel, men tager agile teknikker i brug på et meget sent tidspunkt, hvor det havde karakter af at fungere som en timebox til sikring af, at timebudgettet ikke blev overskredet. Løsninger skulle udvikles indenfor afsatte tidsrammer uanset om de opfyldte kravene eller ej, jf. fx bilag 15 "Det siger sig selv i en agil proces at hvis budgettet ligger fast (...) så er det jo (...) funktionaliteten vi må justere til den økonomiske ramme."
Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt det i aftaleforhold, hvor der er indgået aftale omkring udvikling af en webshop til en mellem parterne aftalt fast pris, er	Hvis der er indgået aftale om fast pris, er det ikke sædvanligt at fakturere på baggrund af timesedler. Men omvendt arbejder man ikke nødvendigvis i løbende regning, blot fordi man
Spørgsmål	Svar

sædvanligt, at der fremsendes fakturaer med specifikation over forbrugt tid med en detaljeringsgrad på dags- og opgaveniveau vedrørende arbejdets udførelse.	fakturerer efter timesedler. I projektet mellem sagsøgte og sagsøger er det skønsmandens opfattelse, at parterne reelt arbejder ud fra underforståede budgetter. Dette ses af adfærden hos begge parter, idet sagsøger i projektførløbet har godkendt reviderede budgetter fra sagsøgte, og idet sagsøgte har forsøgt at overholde budgetter ved at kreditere timer, give rabatter og nedsætte timesatser.
I tilknytning til besvarelsen af spørgsmål 11 og 12 bedes skønsmanden besvare, hvorvidt elementet vedrørende integration af RMA med Navision er indeholdt i Løsningsforslag A.	Skønsmanden antager, at sagsøgte mener spørgsmål 8 og 9 og besvarer spørgsmålet ud fra dette: ja, integration af RMA er indeholdt i Løsningsforslag A.

I tilknytning til besvarelsen af spørgsmål 4, 5 og 6, bedes skønsmanden oplyse, hvorvidt det i en agil udviklingsproces vedrørende en e-handelsløsning er usædvanligt, at der foretages tilpasninger af de ønskede specifikationer for beregning og visning af priser, således at der ved den endelige løsning udarbejdes en webservicefunktion uanset at det oprindeligt var hensigten at udarbejde en databaseservicefunktion.

I tilknytning til besvarelsen af spørgsmål 15 bedes skønsmanden oplyse, hvorvidt det er muligt for sagsøgte at udarbejde elementet "Varianthåndtering og kobling", såfremt det fornødne data fra Navision i integrationslaget til brug for implementering i webshoppen ikke er til rådighed.

Det er ikke usædvanligt i it-projekter, at der uanset om fremgangsmåden er agil eller ikke agil, fremkommer nye eller ændrede løsningsmodeller, således også vedr. integrationen mellem en webshop og det bagvedliggende ERP-system (her Navision). Sagsøgte kan derfor også ændre opfattelse og anbefale webservice i stedet for databaseservice som løsningsmodel, men kan i så fald ikke flytte udvikling- og omkostningssansvaret herfor over til sagsøger. Skønsmanden antager, at sagsøgte mener spørgsmål 11 og besvarer spørgsmålet ud fra dette: har webshoppen ikke adgang til de fornødne data, kan opgaven (varianthåndtering og kobling) naturligvis ikke udføres. Men det er sagsøgtes ansvar som leverandør at specificere for sagsøger, hvilke data denne skal stille til rådighed i integrationslaget, så opgaven kan løses. Skønsmanden har ikke kunnet finde dokumentation herfor.

Område	Lb	Opgaver	Note	Opfyldt iflg. staging site?
Layout og Interaktionsdesign	1.1	Generelt grafisk design	Generel grafisk identitet på website	Ja
	1.2	Design af udvalgte præsentationssider	Forside, produktside, kategori	Ja
	1.3	Overordnet interaktionsdesign til shopflow	Alle enkeltfunktioner designes ikke, der udstikkes retningslinjer	Ja
Is frontendopsætning og implementering	2.1	Generel HTML Implementering af design	Opsættes i HTML5 forberedt til mobile enheder	Nej
	2.2	Generelle sideskabeloner	Forside, tekst-/Informationssider	Ja
	2.3	Navigation og struktur		Ja
	2.4	Optimering: Schema, SEO, 301 tracker mm.		Ved ikke
Op, implementering	3.1	Navigation og indeksering i shopforløb		Ja
	3.2	Kategorivisning ned til fire niveauer	Med Intro tekstfelt over produktliste	Ja
	3.3	Søgning med search-as-you-type + søgeresultat		Ja
	3.4	Produktvisning og variantvisning	Med foto, beskrivelse og div. specs	Ja - men ikke variantvisning
	3.5	Miniaturekurv og normal kurv		Ja
	3.6	Fakturerings- og leveringsinformationer	Kontokunder har rediger funktion. Andre har indtastning	Ja - men både kontokunder og andre kan ændre
	3.7	Bekræftelse og bestilling	Bestillings- og ordrebekræftelse inden betaling/bestilling	Nej - kun delvist lavet

p, konfiguration	3.8	Kreditkortbetaling	Betalingsflow	Ja
	3.9	E-mail-opsætning	Bekræftelse-mail samt status ved afsending	Nej - kun delvist lavet
	4.1	Generelle produktdefinitioner		Ja
	4.2	Definition af produktdata/specifikationer	Struktur til håndtering af produktspecifikationer	Ved ikke
	4.3	Varianthåndtering og kobling		Nej
	4.4	Relaterede produkter		Nej - kun delvist lavet
	4.5	Fragtkategorisering og rabatter		Nej
p, under og logins	4.6	Integration med betalingsgateway (quickpay)		Ja
	4.7	Admin-capture opsætning	Auto capture når ordre er behandlet	Ved ikke
	5.1	Kundeprofilhåndtering og kobling af brugerlogins	Sker via administration baseret på ansøgninger	Nej
p, ordrestatus og retur/A	5.2	Loginfunktion, brugerprofil, password reset	Standard login dog med kobling af flere brugere til en kunde	Nej - ikke kobling af flere brugere til en kunde
	5.3	Oprettelse og kreditgodkendelse/ansøgning	Ansøgningsformular og behandlingsfunktion	Nej
	6.1	Ordreoversigt og ordrevisning	Viser også ordre gennemført udenfor webshop	Nej - kontooversigt virker kun delvist.

Skønserklæring til supplerende spørgsmål

Udarbejdet af Erik Buchwald Christensen

3. april 2016

Bilag xiii. Spørgsmål N, debitor-id og vare-id

Nr. Parternes spørgsmål Skønsmændens svar

Sagsøgers supplerende skønstema

- 13 a) Skønsmanden anfører på s. 3 af den første skønserklæring følgende: *"I maj 2012 bliver det klart, at der i sagsøgers Navision-system i alt er ca. 600.000 varenumre (bilag V)".*
- Ja, det kan bekræftes, at de oplyste ca. 600.000 varenumre udelukkende er varer i Topco A/S' system og ikke i sagsøgers Navisionsystem.
- a) Kan skønsmanden bekræfte, at mailen fremlagt som bilag V afsendt fra Topco A/S ikke er et udtryk for antallet af varelinjer i sagsøgers Navision-system, men udelukkende omhandler antallet af varelinjer ved Indkøbsforeningen Topco A/S, som er kædecenter for kæderne BESLACO og ASCO?
- 13 b) b) Kan skønsmanden ligeledes bekræfte, at afsender ved Topco A/S i omtalte mail (bilag V) oplyser sagsøger, som er medlem af BESLACO kæden, at kun 62.778 varelinjer er tildelt et BESLACO varenummer, hvoraf et ikke oplyst antal kan have en status 7=udgået, 9=udgående, og at kun ca. 18.000 varer med billede kan stilles til sagsøgtes disposition via en web-adgang?
- Ja, det kan bekræftes, at afsenderen fra Topco A/S oplyser som beskrevet af sagsøger i spørgsmål 13 b). Kun ca. 18.000 varer med billeder kan stilles til rådighed via web-adgang.
- 13 c) c) Som bilag 45 er fremlagt en mail dateret d. 6.9.2012, hvori sagsøgtes projektleder nr. 2 fremsender et Excell-ark vedhæftet filen *"ProductVariants.xlsx"*. I mailen henvises der til projektleder nr. 1's seneste udtræk af
- Det kan bekræftes, at der d. 06-09-2012 var 19.625 unikke varer i varianter i sagsøgtes udtræk af Beslacodata.

Nr. Parternes spørgsmål

Skønsmandens svar

Beslacodata, og der oplyses et revideret antal af unikke Beslaco produkter og varianter. Kan skønsmanden bekræfte, at der ifølge sagsøgtes egne oplysninger var 19.625 unikke varenr i varianter i Beslaco's database d. 6.9.2012?

- 14 a) Sagsøgte spørgsmål K, M, N og V omhandler, hvorvidt man som leverandør kan levere en fuldt funktionsdygtig e-handelsløsning, såfremt de fornødne data, herunder fra Navision, ikke er stillet til rådighed. Under henvisning til disse spørgsmål bedes skønsmanden oplyse følgende: a) Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt det generelt kan forventes, at køber af en e-handelsløsning har den nødvendige tekniske indsigt til at vide præcis hvilke data, der skal stilles til rådighed for leverandøren, eller kan kunden rimeligvis forvente, at leverandøren præciserer, hvilke data der er behov for og hvordan de skal stilles til rådighed?
- Det kan ikke forventes, at køber af en e-handelsløsning ved præcis, hvilke data der skal stilles til rådighed for leverandøren, men det kan forventes, at købers it-afdeling har denne viden. Har købers it-afdeling ikke denne tekniske viden, må køber entrere med sin Navision-leverandør om opgaven, eller, som i dette tilfælde, med en ekstern projektansvarlig (NJ) og en ekstern Navision-konsulent (ATM).
- For køber bestemmer selvsagt formålet med sin e-handelsløsning og dens logiske indhold af fx vare- og kundeoplysninger samt anvendelse af forretningsregler mv. Når leverandøren kender disse krav, kan han præcisere, hvilke data der er behov for og hvordan han gerne vil have dem stillet til rådighed, fx som webservices eller databaseservices. Men det er køber, der ved hvor data findes, og hvordan de rent teknisk kan stilles til rådighed for leverandøren. Det er også køber, der leverer dataene til leverandøren.
- Sædvanligvis får leverandøren viden om købers data på workshops sammen med købers eksperter på området. På sådanne fælles workshops aftales hvilke data, der er behov for til opfyldelse af købers krav, og hvordan de rent teknisk skal leveres. Det er vigtigt at forstå, at leverandører af web-løsninger ikke kan forventes at være eksperter på kundernes itforretningssystemer, da det jo er købers systemer og derved køber, der har denne ekspertise, enten internt eller formidlet gennem eksterne parter.
- 14 b) b) Skønsmanden bedes uddybe, hvorvidt sagsøgte ved projektets opstart havde mulighed for og anledning til at danne sig et overblik over, hvilke data sagsøgte havde behov for at få stillet til rådighed fra
- Resumé af de i spørgsmålet nævnte bilag;
- Bilag 4 (28-06-11): Overblik over integrationsopgaven var formålet med workshoppen, jf. sagsøgte agenda.

Nr. Parternes spørgsmål

Skønsmandens svar

Navision for at kunne levere den aftalte integrationsløsning baseret på databaseservices? Ved besvarelsen af spørgsmålet henledes skønsmandens opmærksomhed på bilag 4 (mail af 28.6.2011 med sagsøgtes dagsorden for indledende workshop), bilag 22 (mail af 8.7.2011 fra sagsøger vedhæftet Excell-ark "*Rabat eksempel*"), bilag 24 (mail fra sagsøgte af 3.8.2011, hvori det bl.a. oplyses, at der er lavet "*proof of concept*" på prisberegner), bilag 7 (bilag til kontrakt, herunder: "*Estimat på integration*"). Tilpasses når Excell data fra Navision er gennemgået") samt bilag 8 (bilag til kontrakten, "*Spec på integrationsopgave mellem uCommerce og Navision*").

- Bilag 22 (08-07-11): Sagsøger udleverer eksempel på kunderabatter på varegrupper og varenumre.
- Bilag 24 (03-08-11): Sagsøgte har succes med sin prisberegner.
- Bilag 7 (23-09-11): Sagsøgte oplyser sin fremgangsmåde for estimering af integrationen.
- Bilag 8 (26-09-11): Bilaget er sagsøgtes oplæg til gennemførelse af integrationen.

Det kan således bekræftes, at sagsøgte ved projektets start havde mulighed for at danne sig et overblik over, hvilke data han havde behov for at få stillet til rådighed for at kunne udvikle integrationsløsningen. Som han i bilag 8 anbefalede skulle baseres på databaseservices.

- 15 a) Under henvisning til sagsøgtes spørgsmål P og Q bedes skønsmanden oplyse følgende: a) Er den beskrevne "back-end" funktion udtryk for integration?
- Ja, de beskrevne back-end funktioner er udtryk for integration, idet de beskrevne opgaver i den færdige løsning vil ændre på data såvel i webshoppen som i Navision.

I spørgsmål P er det varianthåndtering og kobling af varer, der ændres, og i spørgsmål Q er det oprettelse og ændringer af fragtaftaler.

De tabeller i Løsningens SQL-database, der vedrører integrationen mellem webshoppen og Navision, er beskrevet i mail af 11-03-2015 fra Peter Neve til skønsmanden og som har lb.nr. 57 i skønsmandens journal. Her kan ses, at tabellen 'eaNewOrder' indeholder 'ShipmentType' (fragtaftale), som overføres til Navision. Ligeledes ses i tabellen 'eaNewOrderLine' feltet 'VariantSku', som ligeledes overføres til Navision.

- 15 b) b) Er det i praksis realistisk, at en virksomhed med så mange varer og varianter som sagsøger har, opretter og vedligeholder disse manuelt i shoppen ved brug af en "backend" funktion?
- Nej, det er ikke realistisk, at sagsøger med det omfang og indhold, lageret har, i sit daglige arbejde skal vedligeholde varer og varianter med den pågældende back-end funktion.

Nr. Parternes spørgsmål

Skønsmandens svar

Imidlertid er det uklart, hvad parterne har aftalt om product management, dvs. administration af varer og lager, fx varianter.

- 16) Under henvisning til skønsmandens besvarelse af spørgsmål A bedes skønsmanden oplyse, hvorvidt mails, designfiler og relaterede funktionsbeskrivelserne fremlagt sammen med processkrift 2 (bilag 41-44) efter skønsmandens opfattelse er eksempler på konkretiseringer af de krav til funktioner, som alene var overordnet beskrevet i aftalegrundlaget, eksempelvis bilag 7?

Resumé af de i spørgsmålet nævnte bilag:

- Bilag 41 (11-01-2012): Sagsøgers bemærkninger til skærmbilledindhold på websitet.
- Bilag 42 (19-01-2012): Sagsøgtets detaljerede liste over kommende projektaktiviteter.
- Bilag 43 (26-01-2012): Flere noter fra sagsøger med bemærkninger og udeståender.
- Bilag 44 (10-05-2012): Sagsøgtets første udkast til indhold i databasen mellem Navision og webshoppen, samt websitelayout og diagram over webshopintegrationen.

Det kan således bekræftes, at de pågældende bilag 41-44 er eksempler på konkretiseringer af kravene.

Sagsøgtets supplerende skønstema

- K Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt det er sædvanligt, at det ved IT-projekter med udvikling af en e-handelsløsning til brug for en grossistvirksomhed, som det i sagen omhandlede, er kunden – i dette tilfælde sagsøger – der leverer indholdet (content) til e-handelsløsningen.

Ja, det gælder generelt, at kunden skal levere indholdet, som er det indhold og de data, som forleverandøren specificerer og definerer som en forudsætning for at kunne opfylde kundens krav og dermed levere løsningen.

I dette tilfælde har sagsøger som kunde valgt en underleverandør, Aksel Tilmar, til at levere den del af indholdet, der kommer fra Navision, netop efter sagsøgtes specifikation, jf. fx bilag 33 af 1005-2012.

- L I relation til skønsmandens besvarelse af **spørgsmål 2**, bedes skønsmanden oplyse, hvorvidt det kan bekræftes, at den af sagsøgte udarbejdede integrationsløsning, faktisk er baseret på "Databaseservices".

Skønsmanden kan bekræfte, at den udarbejdede integrationsløsning er baseret på databaseservices.

Nr. Parternes spørgsmål

Skønsmandens svar

- M I relation til besvarelsen af **spørgsmål 3**, bedes skønsmanden besvare, hvorvidt det er en forudsætning for at sætte Løsningen op til integration, herunder beregning og visning af priser, inklusive konkrete rabatter, individuelle priser og prisaftaler, at de fornødne data fra Navision er stillet til rådighed for sagsøgte.

Ja, det kan bekræftes, at forudsætningen for at sætte løsningen op til integration som beskrevet i spørgsmål M er, at de fornødne data fra Navision er stillet til rådighed for sagsøgte.

- N Kan skønsmanden bekræfte, at "debitor id" er identisk med "vare id" for samtlige datalinier i de integrationstabeller sagsøger har stillet til disposition for sagsøgte til brug for udarbejdelsen af Løsningen.

Det kan ikke bekræftes, at debitor-id er identisk med vare-id som anført i spørgsmål N.

Såfremt spørgsmålet besvares bekræftende, bedes skønsmanden oplyse, følgende: hvorvidt det på baggrund af disse data er muligt for sagsøgte at udarbejde en løsning med beregning af individuelle priser, rabatter mv.

De to felter er undersøgt i integrationstabellerne som defineret i skønsmandens besvarelse af spørgsmål 15 a), idet kun tabeller, som kommer fra Navision, er undersøgt. Resultatet er

1. I 'eaDebitorPriser' er debitor-id ganske rigtigt lig vare-id i langt de fleste tilfælde. Formatet er 9xxxxx.
2. Men det gælder ikke i 145 rækker af i alt 1.000.145 rækker, se bilag xiii. Der er samme debitor-id i alle 145 rækker, nemlig 37065597403 (11 cifre). Varenumrene er forskellige og på formatet 41xxxxxx.
3. I 'eaKontakter', 'eaKontooversigt' og 'eaOrdre' optræder de samme 5-6 debitorid. Formatet er tilsyneladende telefonnumre, dvs. 8 cifre.
4. I 'eaOrdreLinier' er vare-id mellem 3 og 5 cifre.
5. I 'eaVarer' er alle vare-id med 5 cifre.

Der er således ikke tale om, at debitor-id er lig vare-id i integrationstabellerne fra Navision, men om meget forskellige – og forvirrende - formater for de to datafelter.

Det er sammenfattende skønsmandens vurdering, at det vil være unødigt besværligt for sagsøgte at udarbejde den færdige løsning på det foreliggende datagrundlag. En leverandør i en

Nr. Parternes spørgsmål

Skønsmandens svar

sådan situation vil i praksis sende fejlrapporter til kunden om forholdet og afvente, at rettede data modtages fra kunden.

- O Kan skønsmanden bekræfte, at det er muligt at logge ind i Løsningens back-end funktion i uCommerce og oprette "relaterede produkter", jf. **sagens bilag Z**. Ja, det kan bekræftes, at der kan oprettes relaterede produkter som beskrevet i spørgsmål O og udført som vist i bilag Z.
- P Kan skønsmanden bekræfte, at det er muligt at logge ind i Løsningens back-end funktion i uCommerce og udføre varianthåndtering og kobling, herunder oprette varianter, jf. **sagens bilag Æ** og hvorved henvises til besvarelsen af **spørgsmål 11 og spørgsmål D4 samt skønsrapportens bilag vii, lb. 3.4 og lb. 4.3**. Ja, det kan bekræftes, at der kan udføres varianthåndtering og kobling manuelt bag systemet som beskrevet i spørgsmål P og udført som vist i bilag Æ.

Funktionaliteten kan dog ikke konstateres ude på webshoppens, jf. svar på spørgsmål 11 samt bilag vii, lb. 3.4, bortset fra i søgefunktionen, jf. svar på spørgsmål D4.

Vedr. bilag vii, lb. 4.3, må det derfor konstateres, at spørgsmål P modificerer dette til, at varianthåndtering og kobling er delvist lavet i staging sitet.
- Q Kan skønsmanden bekræfte, at det er muligt at logge ind i Løsningens back-end funktion i uCommerce og kategorisere og opsætte fragtaftaler mv., jf. **sagens bilag Ø** og hvorved henvises til **skønsrapportens bilag vii, lb. 4.5**. Nej, det kan ikke bekræftes, at der kan kategoriseres og opsættes fragtaftaler manuelt bag systemet som beskrevet i spørgsmål Q og udført som vist i bilag Ø.

Det kan derimod konstateres, at der allerede er oprettet to fragtaftaler, nemlig 'Danske Fragtmænd' og 'Afhentning'. Men skønsmanden kan ikke oprette nye fragtaftaler.

Vedr. bilag vii, lb. 4.5, vil skønsmanden dog ændre besvarelsen til 'delvist lavet'.
- R I relation til besvarelsen af **spørgsmål 9** samt med henvisning til **skønsrapportens bilag vii, lb. 6.3**, bedes skønsmanden oplyse, om det kan bekræftes, at skønsmanden ved sin test af "status og bekræftelsesmail på RMA'sager" modtog en email med CSV separeret fil med data til brug for indlæsning i Navision med efterfølgende håndtering af RMA'sager. Jo, skønsmanden modtog under sin test mails benævnt 'EA Engros Reklamationsrapport', jf. bilag vi, side 3. Som det fremgår, var der dog ingen forklaring på indholdet i 'EA Engros Reklamationsrapport' eller anvisning på dets anvendelse.

Skønsmanden fastholder sine besvarelser af spørgsmål 9 og i bilag vii, lb. 6.3.

Nr. Parternes spørgsmål

Skønsmandens svar

- S a) Med henvisning til sagens **bilag Å** bedes skønsmanden oplyse, hvorvidt det kan bekræftes, at der er udarbejdet nyhedsbrevtilmeldingsfunktion i forbindelse med check-out flowet på Løsningen. Nej, skønsmanden kan ikke bekræfte, at der er udarbejdet en nyhedsbrevtilmeldingsfunktion. Skønsmanden kan derimod bekræfte, at der på webshoppens leveringsbillede kan afkrydses et felt for tilmelding til nyhedsbrev, jf. bilag vi og bilag Å.
- S b) I relation til besvarelsen af **spørgsmål 10** bedes skønsmanden oplyse, hvorvidt det kan bekræftes, at der foreligger færdigt layout til nyhedsbrevsskabelonen, hvorved henvises til Fog Bugz case nr. 24200 i sagsøgte sagsstyringsværktøj og **sagens bilag AA**. Det kan bekræftes, at der foreligger et layout til nyhedsbrevsskabelonen som oplyst af sagsøgte. Skabelonen er et billede, dvs. layout er lavet. Umiddelbart er det dog ikke konstateret, at den nødvendige programkode til at sende nyhedsbrevet er til stede.
- T Med henvisning til **sagens bilag AB** og hvorved henvises til **skønsrapportens bilag vii, lb. 2.4**, bedes skønsmanden oplyse, hvorvidt det kan bekræftes, at sagsøgte har udført SEO-arbejde, herunder implementering heraf, til brug for Løsningen, jf. også Fog Bugz case nr. 20653. Ja, der er udført SEO-arbejde i programkoden, og såkaldte meta tags indsættes på løsningens websider. SEO-arbejdet er derfor udført tilfredsstillende set fra sagsøgte side. Derudover er yderligere SEO-funktionalitet til rådighed for sagsøger i Content-sektionen i Umbracos backend. Svaret i bilag vii, lb. 2.4, kan derfor ændres til 'ja'.
- U Med henvisning til **sagens bilag AC** bedes skønsmanden i relation til **skønsrapportens bilag vii, lb. 8.1** oplyse, hvorvidt det kan bekræftes, at konfiguration af Google Analytics er udarbejdet af sagsøgte, således at der alene udestår indtastning af sagsøgers Google Analytics ID i Løsningens back-end funktion (Umbraco). Det kan bekræftes, at Google Analytics er udført som beskrevet i spørgsmål U. Programkoden ser ud til at være korrekt udført, og når Google Analytics ID indtastes i Umbraco, så implementeres koden også på løsningens websider. Derudover er yderligere Analytics-funktionalitet til rådighed for sagsøger i Content-sektionen i Umbracos backend. Svaret i bilag vii, lb. 8.1, kan derfor ændres til 'ja'.
- V I relation til **skønsrapportens bilag vii, lb. 5.1-5.3** bedes skønsmanden oplyse, hvorvidt det er en forudsætning for at sætte Løsningen op til håndtering af sagsøgers faktiske kunder, herunder kobling af flere brugere til en kunde, at de fornødne data fra Navision i integrationslaget til brug for Ja, det kan bekræftes, at sagsøgte ikke kan levere håndtering af kunder som beskrevet i spørgsmål V, uden at de fornødne data fra Navision er stillet til rådighed.

Nr. Parternes spørgsmål

Skønsmandens svar

implementering i webshoppen er stillet til rådighed for sagsøgte.

- X I relation til besvarelsen af spørgsmål 14a bedes skønsmanden oplyse, hvorvidt det har nogen betydning for besvarelsen, såfremt køberen af en e-handelsløsning forud for aftaleindgåelsen har engageret sin egen professionelle eksterne IT-rådgiver til at bistå køber i forbindelse med udarbejdelse af løsningen. Svaret bedes i givet fald begrundet.
- Kernen i besvarelsen af spørgsmål 14 a) er, at kunden skal levere en behovsopgørelse, og det bruger kunder ofte professionelle it-rådgivere eller projektledere til. Leverandøren skal herefter levere en løsningsbeskrivelse, der opfylder kundens behovsopgørelse. Det er samtidig leverandørens ansvar at levere projektmetode og et professionelt aftalegrundlag.

Forventningen burde derfor være, at sagsøger med sin eksterne projektansvarlige dels havde leveret en behovsopgørelse og dels havde tilstrækkelig kompetence – evt. sammen med andre eksperter - til at indgå i meningsfuld dialog med sagsøgte om dennes tekniske behov for adgang til data. Det sker imidlertid ikke på en fyldestgørende måde i projektet.

Samtidig lever sagsøgte heller ikke op til sit ansvar om at levere projektmetode og et professionelt aftalegrundlag, fx indeholdende metode til at udvikle behovsopgørelsen sammen med sagsøger.

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Retten i Aarhus , den 9. december 2016.

Gitte Baarsch, kontorfuldmægtig